ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, 1857. ΤΟΜΟΣ Η'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 179.

ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΤΣΙΓΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΑΥΤΩΝ,

ὑπὸ

Α. Γ. ΠΑΣΠΑΤΗ.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Περὶ τῆς γλώσσης τῶν Ἀτσιγγάνων.

(Συνέχεια, ἴδε φυλ. 178. σελ. 221)

—ο—

Μετὰ τὴν σύντομον ταύτην ἱστορικὴν ἔκθεσιν, μεταβαίνω εἰς τὴν μελέτην τῆς γλώσσης τῶν Ἀτσιγγάνων, πάσης ἄλλης σπουδῆς καταλληλοτέραν νὰ φωτίσῃ ἡμᾶς περὶ τοῦ γένους καὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ παραδόξου τούτου λαοῦ. Θέλω δὲ χειραγωγήσει τὸν ἀναγνώστην διὰ τῆς ξηρᾶς καὶ δυσβάτου ταύτης ὁδοῦ, ἕως οὗ φέρω αὐτὸν εἰς μέρος, ὅθεν νὰ ἴδῃ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς προγόνους τῶν Ἀτσιγγάνων. Τὴν ὁδὸν ταύτην διῆλθον κἀγὼ μετὰ βημάτων ἀμφιβόλων· πεισθεὶς δὲ ὅτι αὕτη εἶναι ἡ μόνη ἀληθὴς, ἐλπίζω ὅτι καὶ ὁ νοήμων ἀναγνώστης, ὁ ἀγαπῶν τὴν εὐκρίνειαν τῶν φιλολογικῶν τούτων ἀποδείξεων, θέλει συμφωνήσει μετ' ἐμοῦ, ἢ τοὐλάχιστον πεισθῇ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν γραφομένων.

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι πολλοὶ Ἱσπανοὶ συγγραφεῖς συνέγραψαν περὶ τοῦ γένους καὶ τῆς πατρίδος τῶν Ἀτσιγγάνων, τῶν κατοικούντων εἰς τὴν πατρίδα των. Τὰ συγγράμματα ταῦτα μαρτυροῦσι τὴν παντελῆ τῶν Ἱσπανῶν ἄγνοιαν τῆς γλώσσης τῶν Ἀτσιγγάνων· καὶ ἐκ τῆς ἀγνοίας ταύτης ἐπήγασεν ἡ πολυχρόνιος αὐτῶν πλάνη περὶ τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ἡ παντελὴς τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἀπάτη περὶ τῆς πρώτης αὐτῶν καταγωγῆς καὶ πατρίδος.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν διϊσχυρίζοντο οἱ Ἱσπανοὶ συγγραφεῖς ὅτι οἱ ἐν Ἱσπανίᾳ κατοικοῦντες Ἀτσίγγανοι ἦσαν ἀπόγονοι τῶν Ἀράβων, τοὺς ὁποίους μετὰ τόσους ἀγῶνας ἐνίκησαν ὁ Φερδινάνδος καὶ ἡ Ἰσαβέλλα. Οἱ Ἄραβες, μετὰ τὴν ἧττα, χωρὶς ἀρχὴν καὶ σύνδεσμον οὐδένα, μὴ δυνάμενοι νὰ φύγωσιν ὅλοι ἐκ τῆς Ἱσπανίας, περιεπλανῶντο ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση ἄοικοι καὶ μονήρεις,

φοβούμενοι τὸν χριστιανικὸν λαόν, τὸν ὁποῖον κατεδυνάστευον ἐπὶ τόσους αἰῶνας. Καὶ διὰ νὰ ἐνισχύσωσι τὴν ἀνυπόστατον ταύτην δόξαν ἔλεγον οἱ πλεῖστοι τῶν Ἱσπανῶν, ὅτι οἱ καλούμενοι Gitanos, δὲν εἶχον οὐδεμίαν συγγένειαν μετὰ τοῦ λαοῦ τοῦ εἰς ἄλλας χώρας κατοικοῦντος καὶ Bohémien λεγομένου. Τὸ 1832 ἔτος, ἐξεδόθη ἐν Ἱσπανίᾳ παρά τινος J. M. (α) σύντομος ἱστορία καὶ περιγραφὴ τῶν Ἀτσιγγάνων. Μετὰ καλλιεπείας καὶ ἐμβριθείας λόγου πολλῆς, προσπαθεῖ ὁ συγγραφεὺς ν' ἀποδείξῃ ὅτι οἱ Gitanos εἶναι ἀπόγονοι τῶν Ἀράβων, τοὺς ὁποίους τέλος ἐξήλασε τῆς Ἱσπανίας Φίλιππος ὁ τρίτος. Τὴν γνώμην ταύτην, παράδοξον κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα, ζητεῖ διὰ λόγων ν' ἀποδείξῃ, μὴ ἔχων μηδεμίαν τῆς ἀραβικῆς γλώσσης πεῖραν, ἀναγκαιοτάτην εἰς τὸν ἐξιστοροῦντα τὰ περὶ Ἀράβων καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν. Πρὸς τούτοις ἐπόμενον ἦτο ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ πάγκοινος τῶν Gitanos γλῶσσα, διέφερε καθ' ὅλα ἀπὸ τὴν τῶν ἀλλαχοῦ κατοικούντων Bohémiens, καὶ νὰ πληροφορήσῃ τοὺς ἀναγνώστας περὶ τῆς μὴ συγγενείας τούτων καὶ ἐκείνων. Πῶς δύναταί τις νὰ ἀποδείξῃ ὅτι οἱ πανταχοῦ καταδιωχθέντες Ἄραβες ἐδυνήθησαν ἐντὸς τοσοῦτον βραχέος χρονικοῦ διαστήματος νὰ διασπείρωσιν εἰς τὴν Ἱσπανίαν πολυάνθρωπον φυλὴν, μὴ λαλοῦσαν τὴν ἀραβικὴν, καὶ μὴ δοξάζουσαν τὰ δόγματα τοῦ Μωάμεθ;

Περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης καὶ πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, ὁ Grellman, Richardson, Marsden, καὶ ὁ Adelung εἰς τὸν Μιθριδάτην αὐτοῦ, ἀναφέρουσι λέξεις τινὰς τῆς λαλουμένης γλώσσης τῶν Ἀτσιγγάνων, τὰς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς τῆς ῥηθείσης ἱσπανικῆς διατριβῆς ἐδύνατο νὰ παραβάλῃ, καὶ διὰ τῆς παραβολῆς καὶ ἑαυτὸν καὶ ἄλλους νὰ φωτίσῃ. Τοιούτων γλωσσαρίων πρὸς ἄλληλα παραβολὴ, καὶ τούτων ὅλων πρὸς τὴν τότε ἀτελῶς σπουδαζομένην σανσκριτικὴν γλῶσσαν, ἤθελε διευκρινήσει τὰ περὶ τῶν Ἀτσιγγάνων πλειότερον πολλῶν ἄλλων συγγραμμάτων.

Ἡ παραβολὴ τῆς λαλουμένης ὑπ' αὐτῶν γλώσσης πρὸς τὴν τῶν Ἀράβων τῆς Βαρβαρίας, ἀποδεικνύει σαφέστατα, ὅτι οἱ Ἀτσίγγανοι τῆς Ἱσπανίας δὲν εἶναι Ἄραβες, καὶ ὅτι οὐδ' ἀπὸ Ἄραβας κατάγονται· ὅτι δὲ εἶναι ἡ αὐτὴ μετὰ τῆς τῶν Ἀτσιγγάνων τῆς Τουρκίας, ἐλπίζω ν' ἀποδείξω μετ' ὀλίγον. Πρὸς πληροφορίαν δὲ τοῦ ἀναγνώστου, ἀντιγράφω ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Βόρρω τοὺς πρώτους δέκα ἀριθμοὺς, καὶ τινας λέξεις τῶν δύω λαῶν.

Ἀτσίγγανοι Ἱσπανίας.	Ἄραβες Βαρβαρίας.	Ἄραβες Ἀραβίας.
1. Yeque	Wahud	Wahed
2. Dui	Snain	Isnan
3. Srin	Slatza	Salasa
4. Estar	Arba	Erbâ
5. Panche	Khamsa	Khamsa
6. Job	Seta	Seta.
7. Efta	Sebea	Sebaa
8. Ostor	Sminia	Samani
9. Enia	Sussa	Sissa
10. Deque	Ashra	Ashrá

Ὁ πίναξ οὗτος δεικνύει τὸ ὅμοιον τῆς λαλουμένης ὑπό τε τῶν Ἀράβων τῆς Ἀραβίας καὶ ὑπὸ τῶν τῆς Βαρβαρίας, τῶν καὶ Μώρων λεγομένων. Γνωστὸν εἶναι εἰς ὅλους, καὶ μαρτυροῦσιν αὐτὸ οἱ σπουδάσαντες τὴν ἀραβικὴν εἰς τὰς χώρας ὅπου σήμερον λαλεῖται, ὅτι ἡ γλῶσσα αὕτη μετήλλαξε χαρακτῆρα πολὺ ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων γλωσσῶν, καὶ ὅτι δὲν ἔπαθε τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς λατινικῆς τὴν κατάκορον ἀνάλυσιν. Ὅθεν οἱ Ἀτσίγγανοι ἂν ἦσαν Ἄραβες γνήσιοι, ἢ τῶν Ἀράβων τῆς Βαρβαρίας ἀπόγονοι, ἤθελον διαφυλάξει, ὡς οἱ πατέρες αὐτῶν, τὸν ἀμετάτρεπτον τοῦτον χαρακτῆρα τῆς ἀραβικῆς γλώσσης.

Ἰδοὺ καί τινα ὀνόματα Ἀτσιγγάνων καὶ Ἀράβων.

	Ἀτσιγγανικά.	Ἀραβικὰ Βαρβαρίας.	Ἀραβικὰ Ἀραβίας.
Πόλις.	Foros.	Beled.	Beled.
Ἡμέρα.	Chibes.	Youm.	Yevm.
Ἥλιος.	Can.	Oothin.	Ain.
Πῦρ.	Yaque.	Afia.	Nar.
Ἰχθύς.	Macho.	Hutz.	Hut.
Χρυσίον.	Sonaçai.	Dahab.	Lehéb.
Ἄνθρωπος.	Manu.	Rajil.	Rejel.
Γάλα.	Chuti.	Helib.	Halib.
Ὄνομα.	Nao.	Ism.	Ism.
Νύξ.	Rachi.	Lila.	Lil.

Ὁ ἀναγνώστης παρατηρεῖ καὶ ἐκ τοῦ πίνακος τούτου τὴν ὁμοιότητα τῶν ἀραβικῶν λέξεων, καὶ τὸ ἀνόμοιον τῶν ἀτσιγγανικῶν. Εὔκολον μοὶ ἦτο νὰ πολλαπλασιάσω τὰ παραδείγματά μου, ἀλλὰ νομίζω περιττὸν νὰ βαρύνω τὸν ἀναγνώστην.

Ἀνέφερον ἀνωτέρω ὅτι ὁ Βόρρω, εἰς τὸ τέλος τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ, ἔχει ἐκτενὲς γλωσσάριον τῶν Ἀτσιγγάνων, περιέχον ὅσας λέξεις ἐδυνήθη νὰ συλλέξῃ ἔκ τε τῆς ὁμιλίας καὶ τῶν ἀσμάτων αὐτῶν κατὰ τὴν Ἱσπανίαν. Ἂν καὶ πάμπολλαι λέξεις εὑρίσκονται ἱσπανικῆς καταγωγῆς τὸ φαινόμενον, τὸ ἔργον ὅμως εἶναι πολύτιμον καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον, διότι ὅμοιον αὐτοῦ δὲν ἔχει οὐδενὸς ἄλλου ἔθνους ἡ φιλολογία. Εἰς τὸ γλωσσάριον τοῦτο καταρτισθὲν, ὡς λέγει ὁ συγγραφεὺς, μετὰ κόπου καὶ μελέτης πολυετοῦς, εἰσέρρηναν πολλαὶ καθαραὶ ἱσπανικαὶ λέξεις εἰς χρῆσιν παρὰ τοῖς Ἀτσιγγάνοις· ἐπρόσθεσε δὲ καὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν καὶ ξένων χωρῶν λέξεις ταυτοσήμους, ἀλλὰ κατὰ διάφορον τρόπον προφερομένας καὶ γραφομένας. Τὸ γλωσσάριον τοῦτο ἐμπεριέχει δύο περίπου χιλιάδας καὶ διακοσίας ὀγδοήκοντα λέξεις. Μέγας δὲ καὶ ἀνεκτίμητος θησαυρὸς εἶναι ἡ συλλογὴ αὕτη, παραβαλλομένη πρὸς τὰ ἔργα τῶν προγενεστέρων αὐτοῦ, καὶ φρονῶ ὅτι οὐδεὶς ἄλλος θέλει κατορθώσει νὰ συγγράψῃ ὅμοιόν τι, διότι προϊόντος τοῦ

(α) Historia de los Gitanos. Barcelona 1832. Ἰδὲ Βόρρω, σελ. 38.

χρόνου ἡ καθαρὰ καὶ ἰδιόρρυθμος γλῶσσα, μὴ σωζομένη μήτε εἰς βιβλία μήτε εἰς χειρόγραφα, καὶ παραμελουμένη, λησμονεῖται καὶ παρὰ τῶν Ἀτσιγγάνων αὐτῶν, μὴ φροντιζόντων νὰ τὴν διδάσκωσιν εἰς τοὺς νεωτέρους. Τὴν ἀλήθειαν δὲ ταύτην μαρτυρῶ κἀγὼ, διότι εἰς τὴν προρρηθεῖσαν συνοικίαν τοῦ *Σουλοῦ κουλὲ*, ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὀλίγοι εἶναι κάτοχοι τῆς γλώσσης ταύτης, καὶ οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ Ὀρθόδοξοι τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, οἵτινες διακρίνονται καὶ τιμῶνται ὡς νοημονέστεροι τῶν ὁμοφύλων. Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ οἱ γηραιότεροι. Δὲν εἶμαι τῆς γνώμης τοῦ Βόρρω λέγοντος, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἡ γλῶσσα αὕτη κινδυνεύει ν' ἀπολεσθῇ ὁλοτελῶς εἰς Ἱσπανίαν, καὶ ὅτι οἱ Ἀτσίγγανοι μιγνυόμενοι μετὰ τῶν περιοικούντων Ἱσπανῶν θέλουσι χάσει τὸ ἰδιογενὲς αὐτῶν. Κατ' ἐμὲ, οἱ νομάδες Ἀτσίγγανοι θέλουσι τηρήσει ἐπὶ αἰῶνας ἄμικτον τὴν διάλεκτον ταύτην, ἥτις σήμερον μὲν δύναται νὰ φωτίσῃ, ἀκολούθως δὲ ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀληθῆ τῶν Ἀτσιγγάνων πρώτην καταγωγὴν καὶ πατρίδα.

Μέγα ἀτύχημα εἶναι ὅτι ὁ Βόρρω, ὁ διϊσχυριζόμενος ὅτι ἡ γλῶσσα αὕτη εἶναι θυγάτηρ τῆς σανσκριτικῆς τῶν Ἰνδιῶν, δὲν ἐσπούδασε τὴν γλῶσσαν ταύτην, διὰ νὰ καταστήσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ τέλειον. Ὠφελούμενος ὅμως ἀπὸ προγενεστέρων συγγραφέων ἔργα, ἐπρόσθεσεν εἰς πολλὰς ἑρμηνείας τοῦ λεξικοῦ του πᾶς ἀντιστοιχούσας σανσκριτικὰς λέξεις μετὰ πολλῆς ὀξυνοίας, ὥςε ὁ ἀναγινώσκων δυσκόλως πείθεται ὅτι ὁ Βόρρω ἦτο πάντη ἄπειρος τῆς γλώσσης, ἣν ἐνίοτε ἀναφέρων ἐπιφέρει καὶ κρίσεις λίαν εὐστόχους.

Ἀλλὰ δὲν ἠρκέσθη εἰς τοῦτο μόνον ὁ ἀγαθὸς συγγραφεὺς· προχωρήσας εἰς πολυμαθεῖς συζητήσεις περὶ τῆς συγγενείας τῆς γλώσσης τῶν Ἀτσιγγάνων μετὰ τῆς περσικῆς καὶ τῆς σλαβονικῆς, ἀμφοτέρων δὲ τούτων μετὰ τῆς σανσκριτικῆς, κατέδειξεν ἐκ τῆς παραβολῆς τὴν παντελῆ ἑαυτοῦ ἄγνοιαν περὶ τῆς συγγενείας τῶν γλωσσῶν τούτων. Αἱ παρατηρήσεις του αὗται ἀμαυρόνουσιν ὅσα ἔγραψεν εἰς τὸ λεξικόν του, καθόσον καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν συμπερασμῶν του εἶναι ἐσφαλμένοι, καὶ αἱ ἰδέαι του συγκεχυμέναι. Δὲν ἀναφέρω τὴν γνώμην τοῦ Βόρρω περὶ τῆς σχέσεως τῆς σανσκριτικῆς πρὸς τὴν σλαβονικὴν, ἑλληνικὴν καὶ περσικὴν· αὕτη ἦναι σήμερον ἀλήθεια πασίγνωστος. Ἡ μετὰ τῆς πρωτογενοῦς σανσκριτικῆς συγγένεια τῆς γλώσσης τῶν Ἀτσιγγάνων, ἐξηγεῖ κάλλιον ὅλων τῶν λόγων τοῦ Βόρρω τὴν μετὰ τῶν γλωσσῶν τούτων κοινὴν αὐτῆς συγγένειαν. Τοιαῦται σχέσεις δὲν εἶναι τῆς παρούσης μελέτης ἔργον. Ἀναγκάζομαι μόνον, ἀναφέρων αὐτὰς, ν' ἀποδείξω τὴν πλάνην εἰς τὴν ὁποίαν περιφέρεται ὁ Βόρρω ὅταν, βασιζόμενος ἐπὶ πονημάτων ξένων, ζητῇ νὰ σαφηνίσῃ ἰδίας αὐτοῦ ἰδέας ἀσαφεῖς μὲν, σκοτεινὰς δὲ γινομένας ἕνεκα τῆς ἀσόφου χρήσεως ἡμιτελῶν σπουδῶν, καὶ τῶν ἔτι σκοτεινῶν ζητημάτων τῆς σανσκριτικῆς γλώσσης καὶ τῆς φιλολογίας αὐτῆς.

Ἔχω ἀνὰ χεῖρας δύω γλωσσάρια τῆς γλώσσης τῶν Ἀτσιγγάνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συνταχθέντα τὸ μὲν παρὰ τοῦ K. Brown, πρώτου διερμηνέως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀμερικανικῆς πρεσβείας, τὸ δὲ παρ' ἐμοῦ. Καὶ τὸ μὲν τοῦ K. Brown, τὸ τελειότερον, κατεγράφη ἀπὸ στόματος Ἀτσιγγάνου ὀθωμανοῦ, πλήν τινων λέξεων Ἀτσιγγάνου ὀρθοδόξου· τὸ δὲ ἐμὸν, ἀπὸ στόματος γυναικὸς Ἀτσιγγανίδος, καλλίστην γνῶσιν ἐχούσης τῆς πατρίου αὐτῆς γλώσσης, καὶ λαλούσης μετὰ πολλῆς εὐφραδείας τὴν ὀθωμανικήν. Μέγας ὁ κόπος τῶν τοιούτων λεξικῶν ἡ σύνταξις· διότι ἡ παχυλὴ ἀμάθεια τῶν ἀνθρώπων τούτων εἶναι τοιαύτη, ὥστε δὲν ἐνθυμοῦνται ν' ἀπαγγείλωσι λέξιν ζητουμένην, τὴν ὁποίαν μετ' ὀλίγον εἰς σειρὰν ὁμιλίας δὶς καὶ τρὶς ἐπαναλαμβάνουσι. Πρὸς τούτοις λάθη πολλὰ συμβαίνουσι, διότι προσθέτουσιν ἄρθρα, ἀντωνυμίας προσωπικὰς καὶ κτητικὰς εἰς λέξεις τὰς ὁποίας ὁ ἄπειρος συγγραφεὺς καταγράφει ὡς ἁπλῶς τῶν ὀνομάτων ἑρμηνείας. Διὰ νὰ τελειοποιήσω, ὅσον τὸ δυνατὸν, τὸ ἀνὰ χεῖρας γλωσσάριόν μου, ὅταν μετὰ πολύωρον κόπον καὶ πολλὰς ἐξηγήσεις κατέγραφον αὐτὸ, ἀνεγίνωσκον ἐκ νέου εἰς τὴν γυναῖκα τὰς λέξεις τῆς γλώσσης της, τὰς ὁποίας ἡ ἰδία ἡρμήνευε τουρκιστὶ, ὥστε νὰ πεισθῶ ὅτι τὰς ἐνόει καὶ ὅτι ὁ τονισμὸς ἦτον ὀρθός. Ὅλαι λοιπὸν ἐβασανίσθησαν τοιουτοτρόπως πολλάκις, καὶ κατὰ συνέχειαν. Ἐλπίζω δὲ ὅτι ἀπέφυγόν τινα λάθη, σπουδάσας τὰ κατὰ δύναμιν, τὴν ὀρθὴν γραφὴν καὶ τὸν τόνον τῶν πλειοτέρων λέξεων, τὰς ὁποίας καὶ ὁ Βόρρω καὶ ὁ Brown καταγράφουσιν ἀτονίστους. Ἰδοὺ πρὸς παράδειγμα λέξις τοῦ γλωσσαρίου τοῦ K. Brown· τὴν χεῖρα γράφει Domuk· ἀλλὰ Domuk εἶναι *γρόνθος*. Πιθανὸν τοῦ K. Brown δεικνύοντος τὴν χεῖρα, νὰ ἐξέλαβεν ὁ Ἀτσίγγανος ἄλλο παρὰ τὸ ζητούμενον. Πρὸς πλειοτέραν ἔνδειξιν τῶν πολλῶν δυσχερειῶν καὶ τῶν ἀπείρων σφαλμάτων ἅτινα γίνονται παρ' ἀνθρώπων ἀπείρων γραμματικῆς καὶ παντὸς εἴδους ἄλλων γραμμάτων, λέγω, ὅτι πρό τινων χρόνων ἐζήτουν νὰ μάθω παρὰ Βουλγάρου ἀναλφαβήτου, συζῶντος ἐκ νεότητός του μετὰ Γραικῶν, τὴν σημασίαν τῆς λέξεως *περίφημος* εἰς τὴν λαλουμένην βουλγαρικήν· ἐπειδὴ δὲ ὡμολόγησεν ὅτι ἠγνόει τὴν ἑλληνικὴν ταύτην λέξιν, τῷ εἶπον ὅτι *περίφημος* τουρκιστὶ λέγεται *μεσχοὺρ-ἰζζετλή*. Μετὰ σκέψιν ἱκανὴν ἀπεκρίθη ὅτι ἡ μόνη λέξις δι' ἧς ἑρμηνεύεται τὸ *περίφημος* εἶναι ἡ *τζορμπατζῆα*. Ὁ ἀκράτητός μου γέλως τὸν παρεξένισε.

Τὸ γλωσσάριόν μου ἐμπεριέχει ὅλας σχεδὸν τὰς λέξεις τοῦ γλωσσαρίου τοῦ K. Brown μίαν πρὸς μίαν ἐξετασθείσας, ὡς προεῖπον, καὶ ἄλλας τόσας σχεδὸν τὰς ὁποίας ἔμαθον παρὰ τῆς γυναικός. Ὀλίγας δέ τινας συνέλεξα καὶ παρ' ἄλλων Ἀτσιγγάνων. Εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν λέξεων τούτων ἐτήρησα τὴν σειρὰν καὶ τὴν τάξιν τοῦ γλωσσαρίου τοῦ K. Brown. Μεταξὺ τῶν δύω τούτων γλωσσαρίων ὑπάρχει μικρὰ διαφορὰ εἰς τινας λέξεις, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἀναγνωρίζει καὶ ἐξηγεῖ· διότι, ὡς μανθάνω, ὅλοι οἱ

Ἀτσίγγανοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δὲν λαλοῦσι τὴν γλῶσσάν των μετὰ τῶν αὐτῶν γραμμάτων καὶ τόνων. Πιθανὸν πρὸς τούτοις νὰ μ' ἐπλάνησε καὶ ἡ ἀκοή μου. Ἐν γένει ὅμως, ἡ ὁμοιότης τῶν λέξεων ἀποδεικνύει τὴν γνησιότητα αὐτῶν. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ πόσον ἀλλοιοῦνται καὶ στρεβλόνονται αἱ λέξεις εἰς τὸ στόμα τοῦ ἀναλφαβήτου λαοῦ, καὶ ἂν ἤθελέ τις νὰ συντάξῃ γλωσσάριον τοῦ ὄχλου τῆς Κωνσαντινουπόλεως, ἤθελεν εὑρεῖ διαφωνίας ἐπόσης μεγάλας ὡς καὶ αἱ τῶν Ἀτσιγγάνων.

Τὸ γλωσσάριον τοῦ K. Brown παραβάλλω μετὰ τοῦ ἐμοῦ, ἀμφότερα δὲ ταῦτα μετὰ τοῦ γλωσσαρίου τοῦ Βόρρω. Εἰς τὴν παραβολὴν ταύτην παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης πολλάκις τὴν αὐτὴν λέξιν, ἀπαράλλακτον, ποτὲ μὲν ἀλλέως γεγραμμένην, ποτὲ δὲ καὶ πάντη διάφορον, εἴς τινας δὲ λέξεις, πολλὰς ταυτοσήμους ἢ συνωνύμους ἑρμηνείας, τὰς ὁποίας ὁ Βόρρω συνέλεξε παρὰ κατοίκων διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ἱσπανίας. Ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν πρώτων δύω γλωσσαρίων μετὰ τοῦ γλωσσαρίου τοῦ Βόρρω πειθόμεθα ὅτι ἡ παρὰ τῶν Ἀτσιγγάνων τῆς Ἱσπανίας καὶ τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως λαλουμένη, ἐκτὸς μικρᾶς διαφορᾶς, εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή· παράδοξον φαινόμενον εἰς γλῶσσαν ἀνθρώπων ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας χωρισθέντων ἀπ' ἀλλήλων.

Ἂν ἡ παραβολὴ αὕτη τῶν δύω πρώτων γλωσσαρίων, καὶ τούτων μετὰ τοῦ γλωσσαρίου τοῦ Βόρρω, πείσῃ τέλος τὸν ἀναγνώστην ὅτι αὕτη εἶναι ἡ παρὰ τῶν Ἀτσιγγάνων λαλουμένη γλῶσσα εἴς τε τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Ἱσπανίαν, κατὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Βόρρω, καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην πλὴν μικρῶν τινων ἀναποφεύκτων ἀλλοιώσεων, δὲν ἀπολείπεται εἰμὴ νὰ παραβάλωμεν αὐτὴν καὶ πρὸς τὴν σανσκριτικὴν τῆς ὁποίας λέξεις τινὰς μόνον ἀναφέρει ὁ Βόρρω. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι δυσχερέστατον, διὸ καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἐρευνῶν ἀρχαιοτύπους σανσκριτικὰς λέξεις, θέλω ὑποπέσει εἰς λάθη. Ἡ σανσκριτικὴ εἶναι ἀχανὲς πέλαγος, γλῶσσα πλουσιωτάτη, τῆς ὁποίας ἡ σπουδή, χρήζουσα πλειοτέρου χρόνου καὶ πόνου καὶ αὐτῆς τῆς ἑλληνικῆς, μόλις εἶναι εἰς τὰς ἀρχάς της. Τὰ συγγράμματα τοῦ πολυμαθοῦς Γαλανοῦ ἤνοιξαν καὶ εἰς ἡμᾶς τινὰς τῆς Σανσκρίτης θησαυρούς, τῶν ὁποίων τὴν ἀξίαν μέχρι τοῦδε δὲν ἐξετιμήσαμεν. Περιττὸν μοὶ ἐφάνη εἰς τὴν σύντομον ταύτην πραγματείαν νὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς Σανσκρίτης, περὶ τῆς ὁποίας ἐκτενεῖς πληροφορίας εὑρίσκει ὁ ἀναγνώστης εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα ἰνδικὰ πονήματα τοῦ Γαλανοῦ.

Τὸ κατ' ἐμὲ, θέλω περιορισθῇ ἐν τοῖς ἐφεξῆς εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας μόνης, ἐλπίζων εἰς πολλὰς τῶν γλωσσαρίων λέξεις νὰ δείξω τινῶν μὲν τὴν συγγένειαν, τινῶν δὲ τὴν αὐτὴν φωνὴν εὑρισκομένην ἀπαραλλάκτως εἰς τὴν Σανσκρίτην.

Τοῦ K. Brown τὸ γλωσσάριον σημειῶ ἐνταῦθα διὰ τοῦ *B*, τὸ ἐμὸν διὰ τοῦ *Π*, καὶ τὸ τοῦ Βόρρω διὰ τοῦ *Βορ.* Τὰς λέξεις τοῦ Βόρρω, ἀφίνω γεγραμμένας ὅπως εὑρίσκονται εἰς τὸ γλωσσάριόν του. Ἐπειδὴ δὲ καὶ γράφονται κατὰ τὴν ἱσπανικὴν τῶν λατινικῶν γραμμάτων προφορὰν, ἃς ἐνθυμῆται ὁ ἀναγνώστης ὅτι τὸ *ch* τῶν Ἱσπανῶν προφέρεται ὡς τὸ ἰταλικὸν c εἰς τὸ *cima*, καὶ τὸ ἀγγλικὸν *ch* εἰς τὸ *child* *τέκνον*, *chin* *σιαγὼν*, καὶ τὸ *τσ*, *τσίρος*. Εὔκολον εἶναι εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ διακρίνῃ ἀμφοτέρων τῶν γλωσσαρίων τὴν προφορὰν, καὶ κάλλιον νὰ καταγράφωνται αἱ λέξεις, καθὼς οἱ ἴδιοι συγγραφεῖς τὰς κατέγραψαν· τὸ *ou* τοῦ K. Brown ὡς τὸ ἰταλικὸν u. Πολλάκις ἀντ' αὐτοῦ γράφει τὸ u ἁπλῶς. Δύω *ee* προφέρονται ὡς τὸ ἡμέτερον η. Τὸ πολλάκις ἀπαντώμενον *tch* τοῦ γλωσσαρίου τοῦ K. Brown καὶ τοῦ ἐμοῦ προφέρεται ὡς *ch* τοῦ Βόρρω, καὶ τὸ ἡμέτερον δημῶδες *τσ*, *τσίρος*. Τοῦ Βόρρω τὸ σύμφωνον *b* ὅταν δὲν ἦναι ἀρκτικὸν, προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν *B. π. χ. chabo-τσάβο.* Ἡ τελικὴ συλλαβὴ *que* εἰς τὸ *Yaque* προφέρεται *Yak*.

Τὰς σανσκριτικὰς λέξεις σημειῶ διὰ λατινικῶν στοιχείων ὡς καταλληλοτέρων τῶν ἑλληνικῶν εἰς προφορὰν τῶν συμπλόκων καὶ τραχέων συμφώνων τῆς γλώσσης ταύτης. Πρὸς τούτοις ἡ γλῶσσα ἡμῶν δὲν ἔχει σύμφωνα δι' ὅλας τὰς φωνὰς τῆς σανσκριτικῆς.

ΜΕΡΟΣ Γ'. ΤΜΗΜΑ Α'.

Γλωσσάριον τῶν Ἀτσιγγάνων.

—o—

Ἄρτος—B. Maru—Π. Marnó — Βορ. Manro, Jumeri—sato.

Ἡ λέξις αὕτη πιθανὸν νὰ συγγενεύῃ μετὰ τῆς σανσκριτικῆς marara, σιταποθήκη, ἢ τόπος ὅπου φυλάττονται παντὸς εἴδους γεννήματα, καὶ τρόφιμα ἐν γένει. Ἡ τρίτη τοῦ Βόρρω sato εἶναι ἡ γνωστὴ σανσκριτικὴ tapta, μετοχὴ τοῦ ῥήματος tapa — θερμαίνω, καίω, ἀκολούθως tatta προφερομένη, σημαίνουσα τὸν θερμαινόμενον καὶ ἐψημένον, τὸν παρὰ Λατίνοις Panis Biscoctus καὶ παρὰ Γάλλοις Biscuit — ἄρτον σκληρυνόμενον διὰ τοῦ πυρὸς, ἄρτον δίπυρον. Περὶ τῆς λέξεως ταύτης θέλω γράψει πλατύτερα εἰς τὴν λέξιν, *λουτρόν*.

Ὕδωρ — B. Pagnee — Π. Pai —Βορ. Pani—pani.

Ἡ σανσκριτικὴ ἐπίθετος paniya ἐκ τοῦ paa, πίνω, σημαίνει πᾶν ἁρμόδιον εἰς πόσιν—potabilis —πόσιμος, καὶ κατ' ἐξοχὴν τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον καὶ παρὰ τῶν Ἰνδῶν ἐλέγετο οὐδετέρως paniyam. Λέγεται ἔτι τὸ ὕδωρ καὶ payam παρὰ τῆς ἄνω ῥίζης paa—πίνω

Ὁ ἵππος, B. Gras - Π. Gras - Βορ. Gras - Gra.

Ἡ ἵππος, B. Grasnee—Π. Grasni—Βορ. Grani

Ἡ γέννησις τῆς λέξεως ταύτης πιθανὸν νὰ ἦναι ἐκ τῆς σανσκριτικῆς ῥίζης gras, κατατρώγω, ἐσθίω. Εἶναι εἰκασία μου αὕτη, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἐνισχύσῃ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης τὸ φορβὰς

(βέρβω-τρέφω), σημαίνουσα τὴν ἵππον καὶ τὴν ἀγελάδα. Τὴν λέξιν ταύτην gras, τρώγω, ἀνευρίσκομεν εἰς ὅλας τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας· παρὰ τοῖς Ἕλλησι, Γράω-τρώγω. Γράστις, χλωρὸν ἢ ἡμίξηρον χόρτον χρήσιμον εἰς τροφὴν κτηνῶν. Γραστίζω, τρέφω τὰ κτήνη μὲ γράστιν, λατινιστὶ Gramen, τὸ ὁποῖον τὸ πάλαι ἦτο πιθανώτατα gras-men, γερμανιστὶ Gras, ἀγγλιστὶ Grass, χόρτον καὶ graze, ὅμοιον τοῦ ἑλληνικοῦ γραστίζω.

Τὸν σχηματισμὸν θηλυκῶν ὀνομάτων διὰ προσθήκης τοῦ ni θέλομεν ἰδεῖ ἀκολούθως καὶ εἰς ἄλλα ὀνόματα.

Πῶλος — B. Kuree — Π. Kuri—Βορ. Saullo

Δὲν γνωρίζω ἂν αἱ πρῶται δύω λέξεις συγγενεύωσι μετὰ τῆς σανσκριτικῆς Kuraala, σημαινούσης τὸν μικρὸν ἐρυθρόχροα καὶ μελανόποδα ἵππον. Οἱ Ἰνδοὶ ὀνομάζουσι συνήθως τὸν πῶλον baala, ἤτοι ἀδύνατον τὸ σῶμα, τὸν νοῦν ἄσφορον, μωρὸν, ἐπομένως ἄπειρον. Οὕτω καὶ ἡμεῖς λέγομεν τὸ βρέφος, μωρόν. Ἐκ τῆς σανσκριτικῆς ταύτης παράγω καὶ τὴν ἡμετέραν *πῶλος*, σημαίνουσαν ὄχι μόνου τοῦ ἵππου, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων ζώων τὰ νεογνά. Ἡ σημασία αὕτη τῆς λέξεως *πῶλος*, ἐξηγεῖ καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Βόρρω saullo, παραγομένην παρὰ τῆς σανσκριτικῆς saara—γίνομαι ἀνίσχυρος, ἀδύνατος, σημασία ὁμοία τοῦ πώλου ἢ baala. Ἡ λέξις αὕτη γράφεται καὶ shaara, καὶ ἐπειδὴ τὸ sh τῶν Ἰνδῶν συχνότατα τρέπεται εἰς K. παρὰ τῶν Εὐρωπαίων, δὲν μοὶ φαίνεται ἀπίθανος ἡ ἐτυμολογία τοῦ Kuri παρὰ τῆς λέξεως ταύτης, ἡ ὁποία, κατὰ τὴν φυσικὴν τῶν γραμμάτων ἀλληλοτροπὴν, ἀλλοῦ ἔγινε saullo. Καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἑρμηνείας ἡ παραλήγουσα εἶναι μακρὰ, καθὼς τῆς ἀρχαιτύπου ταύτης, shaara. Ἡ τροπὴ τοῦ l εἰς r εἶναι συχνοτάτη εἰς ὅλας τὰς ἰνδοευρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ ὄνος — B. Kher — Π. Ἐλλείπει — Βορ. Gel-Guel-Jeroro.

Ἡ ὄνος—B. ἐλλείπει—Π. Khirni—Βορ. Jeni-Jerini.

Ἡ σανσκριτικὴ λέξις Khara, παρὰ τῆς ῥίζης Khri, φέρω, σημαίνει τὸν φέροντα, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τὸν ὄνον, καθὼς οἱ Τοῦρκοι λέγουσι τὸν ὄνον merkeb, παρὰ τῆς ἀραβικῆς ῥίζης rekebe, ἔφερεν. Οὕτω καὶ ἡ Khara σημαίνει τὸ ὑποζύγιον ἐν γένει, καὶ κατ' ἐξοχὴν τὸν ὄνον. Ἡ σημασία ἡ ἐμὴ εἶναι ἀναμφιβόλως τῆς ὄνου, τὴν ὁποίαν ἡ Ἀτσιγγανὶς κατὰ λάθος μ' ἔδωκεν. Αἱ σημασίαι τοῦ Βόρρω εἶναι τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν, ὅλαι ἔχουσαι τὴν αὐτὴν συγγένειαν. Τῶν πρώτων γλωσσαρίων αἱ ἑρμηνεῖαι εἶναι πλησιέστεραι τῶν τοῦ Βόρρω.

Ὁ Βοῦς B. Ghuree—Π. Ghuri—Βορ. Gorbi—Gorny.

Ἡ Βοῦς B. Ghurumnee — Π. Ghurúo — Βορ. ἐλλείπει.

Ἡ σανσκριτικὴ ἄπτωτος *go* καὶ πτωτικὴ gaus σημαίνουσι τὸν βοῦν ἐν γένει. Σώζεται καὶ εἰς ἡμᾶς ἡ αὐτὴ λέξις εἰς τὸ Γά-λακτ, λατινιστὶ. lac (γάλα) τὸ πάλαι σημαῖνον τὸ γάλα τῆς βοὸς, καὶ ἀκολούθως ὅλων τῶν ζώων τὸ γάλα. Κατὰ δύω τρόπους ἐξηγῶ τὸ r τῆς δευτέρας συλλαβῆς Ghu-ri, εἴτε τὸ s τῆς πτωτικῆς ὀνομαστικῆς ἐτράπη εἰς r καὶ τὸ gaus ἔγινε gaur, εἴτε ἡ λέξις αὕτη εἶναι ἡ παλαιὰ σανσκριτικὴ goradja, σύνθετος παρὰ τοῦ go καὶ radjan, βασιλεὺς, δηλ. ὁ Ταῦρος ὁ βασιλεὺς τῶν βοῶν καὶ ἀγελάδων. Ἡ πρώτη μὲ φαίνεται πιθανωτέρα· διότι τὸ s συχνότατα τρέπεται εἰς r, καθὼς honos — honor — πόϊς — πόϊρ — γερμ. Hase — ἀγγλ. Hare—λαγωός. Ἡ ἑρμηνεία Ghurumnee εἶναι τοῦ θηλυκοῦ ὀνόματος καταλήξις, καὶ πιθανὸν πρέπει νὰ γραφῇ Ghurnoni, σύμφωνον μετὰ τοῦ ἐμοῦ Ghurno. Περιττὸν εἶναι νὰ εἴπω πόσον κοινὰ εἶναι τὰ παράγωγα τῆς λέξεως ταύτης εἰς τὰς ἰνδοευρωπαϊκὰς γλώσσας.

Γάλα — B. Sout — Π. Sut — Βορ. Chuti.

Τὴν λέξιν ταύτην σημειόνει ὁ K. Βράουν ὡς τουρκικὴν, soud· ἀλλ' ἡ παραβολὴ τῶν τριῶν ἑρμηνειῶν σαφηνίζει κάλλιστα τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἐτυμολογίαν. Εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς λέξεως *μαστὸς*, θέλομεν ἰδεῖ τὴν ἀληθῆ τῆς λέξεως ταύτης παραγωγὴν, παρὰ τοῦ ἐκεῖ ἐξηγουμένου ῥήματος tchousha μυζῶ. Ἡ λέξις αὕτη ἀναγομένη εἰς τὴν ῥίζαν ταύτην σημαίνει τὸ ἐκ τῶν μαστῶν μυζώμενον ὑγρόν. Προσθέτω δὲ ὅτι οὐδεμία γνωστὴ τουρκικὴ λέξις εὑρίσκεται εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Βόρρω.

Οἰκία — B. Kerr — Π. Ker — Βορ. Quer.

Παράγονται ἐκ τῶν σανσκριτικῶν agaara καὶ aagaara, ἀμφοτέρων γένους οὐδετέρου, σημαινουσῶν οἰκίαν, κατάλυμα. Ἡ τροπὴ τοῦ g εἰς k ἐνισχύεται ἀπὸ τὸ Querosto-Agosto, μὴν Αὔγουστος, ἑρμηνεία καταχωρισθεῖσα εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Βόρρω.

Σκηνὴ—B. Serka—Π. Sahriz—Βορ. ἐλλείπει.

Τῶν λέξεων τούτων τὴν ἑρμηνείαν ἀγνοῶ.

Ἄνθρωπος—B. manush—Π. manúshni - Βορ.
manu — manus.
maru — marupe.

Παράγεται ἀπὸ τὴν σανσκριτικὴν manusha καὶ manushya — ἄνθρωπος, τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, manushii, γυνὴ καὶ συμβία τοῦ ἀνδρός. Ἡ λέξις αὕτη παράγεται παρὰ τῆς ῥίζης man-συλλογοῦμαι, σκέπτομαι, γνωρίζω, καὶ σημαίνει τὸν λογικὸν, τὸν σκεπτόμενον. Manus λέγεται καὶ αὐτὸς ὁ Βράχμας, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πλάστης τοῦ κόσμου, καὶ γεννήτωρ τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλη συνήθης σανσκριτικὴ λέξις εἶναι καὶ ἡ nara, ἀνὴρ τῶν Ἑλλήνων. Εἰς τὴν τρίτην γραφὴν τοῦ Βόρρω τὸ *n* ἐτράπη εἰς r, εἰς τὴν τετάρτην φαίνεται ἡ τελικὴ συλλαβὴ *pe* καὶ ἄλλοῦ *pen*. Τὸ μόριον τοῦτο προσθέτουσιν οἱ Ἀτσίγγανοι εἰς πολλὰς λέξεις ἐπιθέτους, σχηματίζοντες ὀνόματα, ὡς ἐνταῦθα ἡ λέξις αὕτη σημαίνει τὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ εἰς τὸ ἐμὸν δὲ γλωσσάριον εὑρίσκω tato, θερμὸν, tatipe, θέρμη, ζέστη.

Γυνὴ—B. Rumenee—Π. Rumni—Βορ. Romi.

Τὴν λέξιν ταύτην θέλω ἑρμηνεύσει εἰς τὸν ἐπίλογον, ἐξηγῶν τὰς διαφόρους τῶν Ἀτσιγγάνων ὀνομασίας.

Ἀγόριον — B. Schago — Π. Schào — Βορ. Chabo, πληθ. Chai

Κοράσιον — B. Schay — Π. Schéy — Βορ. Chabory.

Τρεῖς λέξεις ἔχει ἡ Σανσκρίτη εἰς τὰς ὁποίας ἀνάγονται αἱ ἑρμηνεῖαι αὗται, εἶναι δὲ ἡ tudj καὶ tuk, γόνος, τέκνα. Ἡ shaava, τὸ νεογνὸν ὁποιουδήποτε ζώου, ὡς καὶ ἡ ταυτοσήμαντος shaavaka. Ἡ ἑρμηνεία τοῦ Βόρρω chabo ἐνισχύει τὴν ἰδέαν μου ταύτην, διότι ἡ δευτέρα συλλαβὴ φυλάττει τὸ v τῆς σανσκριτικῆς καθαρώτατα, καὶ ἀποδεικνύει πόσον ἡ παραβολὴ τῶν λέξεων φωτίζει καὶ τὴν ἐτυμολογίαν καὶ τὴν σημασίαν αὐτήν. Πρὸς τούτοις ἐλέχθη ἀνωτέρω ὅτι τὸ ἰσπανικὸν b προφέρεται ὡς v. Ἡ τρίτη λέξις, ἡ σανσκριτική, ἡ ὁποία κατὰ πρώτην ὄψιν ὁμοιάζει, εἶναι ἡ ἐπίθετος, ἢ μᾶλλον μετοχὴ τοῦ ῥήματος djana, γεννῶ, djata, γεννηθεὶς, καὶ ἑπομένως παιδίον, γόνος, καὶ αὐτὴ ἡ γέννησις. Καθὼς καὶ ἡμεῖς λέγομεν τέκνον, παρὰ τοῦ ἀρχαίου τέκω. Αἱ λέξεις djana, καὶ μετοχὴ djata, γεννηθεὶς, παρήγαγον καὶ τὰς συγγενεῖς ἑλληνικὰς ταύτας λέξεις, γεννῶ καὶ γόνος. Τοῦ Κ. Βράουν ἡ λέξις tchago ἐγράφη ἴσως ἐκ παρηκοΐας· διότι ἡ δευτέρα, Κοράσιον — shay, εἶναι ὀρθωτέρα. Ἐφρόντισα ν' ἀκούσω μὲ πολλὴν προσοχὴν τὴν λέξιν, καὶ ἐπείσθην ὅτι ἐπροφέρετο ὡς νὰ ἐγράφετο tchayo. Τοῦτο τὸ μόλις πνεόμενον γ, πιθανὸν νὰ παρεκίνησε τὸν Κ. Βράουν νὰ γράψῃ tchago. Νομίζω ὅτι ἡ γραφὴ τοῦ Βόρρω καὶ ἡ ἐμὴ εἶναι ἀληθέστεραι. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων σανσκριτικῶν λέξεων ἡ δευτέρα shaava μοὶ φαίνεται ἡ ὀρθωτέρα. Ὁ Βόρρω, εἰς τὸ γλωσσάριόν του, προσθέτει εἴς τινας λέξεις ὡς ἀνωτέρω ἔγραψα τὴν ἀντιστοιχοῦσαν σανσκριτικὴν λέξιν. Ἐνταῦθα ἑρμηνεύει ταύτην διὰ τῆς σανσκριτικῆς arbha. Ἡ σανσκριτικὴ αὕτη λέξις arbha σημαίνει κυρίως τὸν κολοβὸν, τὸν στερημένον σορίας, ἡλίθιον, ἄπειρον—τέκνον, καὶ παντὸς ζώου τὸ νεογνόν. Εἶναι λέξις γεννήσασα τὴν ἡμετέραν Ὀρφὸς-στερημένος - Ὀρφανὸς - παρὰ Λατ. Orbus· καὶ αἱ δύω αὗται λέξεις εἰς τὰ Λεξικὰ ἔχουσι τὰς αὐτὰς σημασίας τῆς σανσκριτικῆς arbha. Ὅθεν ἀνοίκειος καὶ ἀνάρμοστος εἶναι ἡ ἐξήγησις, ἢ μᾶλλον συγγένεια τοῦ arbha μετὰ τοῦ tchao, καθὼς καὶ ἀνάρμοστον ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἐξηγήσῃ τις τὸ λατινικὸν filius διὰ τῆς ἡμετέρας, μωρόν. Ἐκτὸς τούτου ἐλλείπει καὶ τὸ ὁμόφωνον τῶν λέξεων. Τὴν λέξιν ταύτην ἀναφέρω ὡς παράδειγμα τῆς ἀσόφου χρήσεως πολλῶν σανσκριτικῶν λέξεων παρὰ τοῦ Βόρρω.

Ἄνθραξ — B. Angar — Π. Angár — Βορ. Langar.

Ἀπαράλλακτος ἡ σανσκριτικὴ λέξις angaara, σημαίνουσα ἄνθρακα, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν μὴ καιόμενον. Τοῦ Βόρρω ἡ ἑρμηνεία, ἂν δὲν προσετέθη τὸ ἀρκτικὸν L κατὰ λάθος, πιθανὸν νὰ ἐσχηματίσθη εἰς τὴν Ἱσπανίαν, διὰ προσθήκης τοῦ ἱσπανικοῦ ἄρθρου el, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται συχνότατα οἱ ἐκεῖ Ἀτσίγγανοι εἰς πολλὰς τῆς γλώσσης των λέξεις. Ἔπαθον διὰ τῆς ἀγνοίας τῆς ἰδίας των γλώσσης οἱ Ἀτσίγγανοι, ὅ,τι ἡμεῖς καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ποτὲ μὲν ἀφαιροῦντες ποτὲ δὲ προσθέτοντες εἰς λέξεις κοινάς· καθὼς Νάξος — Ἀξιὰ, οἱ Τοῦρκοι Ἰσλαμπὸλ—Πόλιν, οἱ Εὐρωπαῖοι Thessalonica—Salonica, οἱ Ἄγγλοι Hydropsy — dropsy—Ὑδρωψ.

Πῦρ — B. Yak — Π. Yak — Βορ. Yaque

Ἡ λέξις αὕτη κατὰ πρώτην ὄψιν φαίνεται τουρκική, παρὰ τοῦ yak - mak, καίω, φλογίζω, ἀλλὰ μὲ φαίνεται ὅτι εἰς τὴν διάλεκτον τὴν γνησίαν τῶν Ἀτσιγγάνων τουρκικαὶ λέξεις δὲν ὑπάρχουσι. Δὲν ἐννοῶ τὴν κατάκορον χρῆσιν τῶν αὐτῶν λέξεων εἰς τοὺς Ἀτσιγγάνους Ὀθωμανοὺς καὶ Ὀρθοδόξους τῆς Τουρκίας, ὡς καθ' ἑκάστην ἀκούει τις τοιαύτας λεγομένας ὑπὸ τῶν ἀπαιδεύτων Γραικῶν καὶ Ἀρμενίων τῶν κατοικούντων τὴν Τουρκίαν. Ἂν ἡ λέξις αὕτη εἶναι τουρκική, πόθεν ἡ γέννησίς της εἰς τὴν Ἱσπανίαν, ἀπαραλλάκτως προφερομένης ὅπως καὶ εἰς τὴν Τουρκίαν; Οἱ Ἀτσίγγανοι τῆς Ἱσπανίας δὲν ἐγνώρισαν τοὺς Ὀθωμανοὺς ἐκ τοῦ πλησίον, οὔτε εἶχον οἱ διαβαίνοντες πατέρες αὐτῶν τὴν παραμικρὰν μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν ἐπιμιξίαν. Φρονῶ λοιπὸν ὅτι ἡ λέξις αὕτη Yak, παράγεται ἐκ τῆς σανσκριτικῆς ῥίζης yaksa, καὶ τῆς παραγώγου καὶ ὁμοιοσήμου yadja, ἀμφοτέρων σημαινουσῶν, θυσιάζω, λατρεύω· καὶ ἐπειδὴ ὁ ἥλιος καὶ τὸ πῦρ ἦσαν τὰ κύρια τῆς λατρείας αὐτῶν ἀντικείμενα, καὶ ὅλων τῶν προαιωνίων Ἀσιανῶν πάνδημος συνήθεια, πιθανὸν μετὰ καιρὸν ἡ θυσία καὶ τὸ πῦρ νὰ ἔγιναν συνώνυμα. Ἀλλὰ καὶ σήμερον, πολλοὶ δοξάζουσιν ὅτι οἱ Ἀτσίγγανοι, φυλάξαντες πολλὰ τῆς ἀρχαίας ταύτης λατρείας ἴχνη, φυλάττουσι καὶ πρὸς τὸ πῦρ καὶ τὸν ἥλιον ἱερὸν σέβας, καθὼς καὶ πολλοὶ πυρολάτραι τῆς Ἀσίας, ἐπιδίδονται κρυφίως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν περιοικούντων λαῶν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ πυρός. Ἂν ἡ ἰδέα αὕτη ἀληθεύῃ, τότε πιθανωτάτη γίνεται ἡ ἐτυμολογία τῆς Yak παρὰ τῆς yaksa, θυσιάζω διὰ τοῦ πυρός. Καὶ ἡ ἄνω ἀναφερομένη τουρκικὴ yakmak, ἐκ ταύτης πιθανὸν νὰ παράγεται (α).

Ἥλιος—B. Cam—Π. Kam—Βορ. Cam—Can.

Τὸ ὅμοιον τῶν λέξεων τούτων διασαφίζει τὴν ἐτυμολογίαν αὐτῶν. Ἡ κοινὴ τοῦ ἡλίου ὀνομασία παρὰ τῶν Ἰνδῶν ἦτο suura καὶ suurya, ἀμφότεραι παραγόμεναι παρὰ τῆς ῥίζης suura-λάμπω. Ἡ παροῦσα kam-kan, συγγενεύει μετὰ τοῦ ῥήματος kan-λάμπω, φέγγω, γεννήσαντος καὶ τὰς λατινικὰς candeo-καίω-λάμπω, ὅθεν candidus, λευκὸς,

(α) Ἡ παράλληλος τῶν ἀνατολικῶν καὶ εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν φιλολογία, ἡ ἤδη τόσον φωτίσασα τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὅλου, θέλει ἀποδείξει καὶ στενὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς τατταρικῆς ταύτης γλώσσης τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῆς Ἰνδίας. Ἡ καθαρὰ τουρκική, ἥτις ἐνταῦθα ἐνεδύθη κοσμήματα ἀραβικὰ καὶ περσικὰ διὰ νὰ καλύψῃ τὴν πρώτην αὐτῆς γυμνότητα, εἶναι γλῶσσα ἀνήκουσα εἰς τὴν τάξιν τῶν ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Ἐκτὸς τῆς γραμματικῆς της, ἡ ὁποία εἶναι ἰνδοευρωπαϊκή, πάμπολλαι λέξεις μαρτυροῦσι τὴν μετὰ τῶν γλωσσῶν τούτων συγγένειάν της.

σημασίαι ὅμοιαι τῶν ἡμετέρων τῆς σελήνης καὶ τοῦ φεγγαρίου.

Σελήνη — B. Tchon — Π. Tchon — Βορ. Chimutra—astra.

Ἡ ἐτυμολογία ἢ μᾶλλον ἡ παραγωγὴ τῶν λέξεων τούτων εἶναι ὀλίγον ἀσαφής, διότι ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύω πρώτων καὶ τῶν τοῦ Βόρρω εἶναι ἀρκετή. Αἱ πρῶται δύω παράγονται ἀπὸ τὴν σανσκριτικὴν tchanda, σελήνη, παρὰ τῆς ῥίζης tchadii λάμπω. Λέγεται δὲ συνηθέστερον καὶ tchandra. Ἐκ τοῦ ῥήματος τούτου παράγονται πολυάριθμα τῆς σανσκρίτης ὀνόματα, οἷον tchandira, καὶ tchandraka, σελήνη· καθὼς καὶ εἰς ἡμᾶς ἡ σελήνη παρὰ τοῦ σελάω, καὶ φεγγάριον παρὰ τοῦ φέγγω. Τοῦ Βόρρω ἡ ἑρμηνεία chimutra πιθανὸν νὰ συγγενεύῃ μετὰ τῆς σανσκριτικῆς kaumudi, σέλας, λάμψις, λέξεως συγγενευούσης μετὰ τοῦ ῥήματος kan, λάμπω. Ἡ δευτέρα astra, εἶναι σημασία διδομένη εἰς τὴν σελήνην, ἀπαράλλακτα ὡς καὶ ἡμεῖς λέγομεν τὴν σελήνην, ἄστρον τῆς νυκτός.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΠΕΡΙ
ΤΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΙ ΙΔΙΩΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ-ΚΑΜΜΕΝΗΣ (ΕΝ ΘΗΡΑ) ΥΔΑΤΩΝ.

ὑπὸ

Ι. ΔΕΚΙΓΑΛΑΑ.

Les bains mineraux sont l'apanage ordinaire d'une société européenne, et dans tous les cas contribuent favorablement à la prospérité d'un pays.

E. MILLON.

Ἡ Ἑλλὰς, πεπροικισμένη οὖσα διὰ πολλῶν τῆς φύσεως δώρων, εὐποροῦσι καὶ παντοίων ἰαματικῶν ὑδάτων (*), ἅτινα οὐ μόνον εἰς τὴν Δύσιν μένουσιν εἰσέτι ἄγνωστα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμᾶς, πλὴν εἴς τινας εὐαρίθμους, ἄχρηστα διατελοῦσι. Τοῦτο δὲ πηγάζει ἔκ τε τῆς ἀμελείας τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀδρανείας τῶν κατοίκων τῶν μερῶν ἔνθα ὑπάρχουσι τὰ ὕδατα ταῦτα, οἵτινες οὐδεμίαν λαμβάνουσι φροντίδα ἵνα ἑλκύσωσι τοὺς ἀσθενεῖς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην τῶν ὑδάτων τούτων. Καὶ τίς ἀγνοεῖ ἐκ ποίων στοιχείων πηγάζει ἡ δραστηριότης τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων; Εἶναι πασίγνωστον ὅτι ἐν πρώτοις κατατάττονται αἱ ἀναπαύσεις καὶ αἱ εὐκολίαι περὶ τὸ ζῆν ὅταν εὑρισκώμεθα εἰς τὸν τόπον τῶν λουτρῶν· ἕπονται δὲ αἱ διασκεδάσεις αἵτινες συντείνουσιν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ὑγείαν, καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ ἐντόπιοι, ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης, προσπαθοῦσι νὰ ἑλκύωσι δι' αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα ὡς ἐκ τῆς ἐπισωρεύσεως ὠφελῶνται καὶ εὐτυχῶσιν. Ἐπὶ τέλους ὁ προσεγγισμὸς καὶ ἡ συνάφεια διαφόρων τῆς κοινωνίας τάξεων, ἐν μέσῳ καθαρᾶς ἀτμοσφαίρας, παράγουσι τέρψεις αἵτινες διευκολύνουσι τὴν ἰαματικὴν ἐνέργειαν τῶν λουτρῶν, καὶ τὰ μάλιστα συντελοῦσιν εἰς τὴν θεραπείαν. Τούτου ἕνεκα τὰ ἰαματικὰ τῆς Εὐρώπης ὕδατα θέλουσιν ἀείποτε προτιμᾶσθαι τῶν ἡμετέρων. Ἀλλ' ὅ,τι λείπει εἰς τὰ τῆς Εὐρώπης ὕδατα καὶ ὁ οὐδόλως δύνανται ν' ἀπολαύσωσιν, εἶναι τὸ εὔκρατον τοῦ κλίματος κατὰ τὰς χειμερινὰς ἐποχάς. Ἐκεῖ, ἅμα λήξαντος τοῦ ἔαρος, ἀναγκάζονται οἱ λουόμενοι νὰ μακρύνωνται ἀπ' αὐτῶν· διότι τὸ ψύχος τῶν νυκτῶν καὶ αἱ ἄφθονοι βροχαὶ διακόπτουσι τὴν ἐνέργειάν των· ὥστε μόλις φθάνει ὁ Σεπτέμβριος μὴν, καὶ οἱ ἰατροὶ αὐτοὶ προτρέπουσι τοὺς λουομένους νὰ παύσωσι. Μάτην ἡ θεραπεία εἶχεν ἀρχίσει· μάτην ὁ ἀσθενὴς ᾐσθάνετο τὰ καλὰ τῶν λουτρῶν ἀποτελέσματα καὶ τὴν ἐπάνοδον τῆς ὑγείας του· ἀνάγκη πᾶσα νὰ διακόψῃ τὰ λουτρὰ καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἴδια, ἐπαναλαμβάνων τὴν συνήθη αὐτοῦ δίαιταν. Τὴν οὐσιωδεστάτην ταύτην τῶν τῆς Εὐρώπης λουτρῶν ἔλλειψιν ᾐσθάνθησαν πρὸ πολλοῦ διάφοροι ἰατροὶ, πρὸ πάντων δὲ ὁ διάσημος Λαλλεμάνδος, ὅστις συνέτεινεν εἰς τὴν σύστασιν τῶν ἐν Βερνέτῃ ἰαματικῶν λουτρῶν· ἀλλ' οὐδὲ ταῦτα, οὐδὲ τὰ ἐν Ἀμελίᾳ, οὐδ' ἄλλα κατὰ τὰ μεσημβρινὰ τῆς Εὐρώπης μέρη δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ ἡμέτερα· διότι ἐκεῖ τὸ κλίμα, καί τοι εὐκρατέστερον τοῦ τῶν βορείων μερῶν, οὐδόλως ὅμως δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος· ὥστε οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἅμα ὡς γνωρισθῶσι καλήτερον τὰ προτερήματα ταῦτα τῶν ἡμετέρων ὑδάτων, ἅμα ὡς ἡ ἐπιστήμη τὰ ὑποστηρίξῃ, ἡ Κυβέρνησις τὰ συνδράμῃ, καὶ οἱ ἐντόπιοι μεταχειρισθῶσιν ὅλα τὰ πρὸς διευκόλυνσιν καὶ διασκέδασιν τῶν ξένων ἀπαιτούμενα μέσα, πλῆθος ἀσθενῶν θέλουσι συρρεύσει πανταχόθεν, ἵνα τοὐλάχιστον ἐξακολουθήσωσι διαρκοῦντος τοῦ χειμῶνος τὰ κατὰ τὸ ἔαρ ἀλλαχοῦ δοκιμασθέντα λουτρά· καὶ τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ πατρὶς ἡμῶν εὑρίσκεται εἰς θέσιν νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις παντὸς εἴδους ἀσθενειῶν ὡς ἐκ τῆς ποικιλίας τῶν ὑδάτων της· διότι εἰς μόνην τὴν Θήραν ἔχομεν θειοῦχα, σιδηροῦχα, ἁλατοῦχα, καὶ ἄλλα. Ἐκ δὲ τῶν διαφόρων τούτων ὑδάτων ἄξια ἰδιαιτέρας συστάσεως εἶναι τὰ σιδηροῦχα τῆς Νέας Καμμένης τὰ καὶ τοῦ *Βουρκάνου* ἢ *Βουλκάνου* ἐπιτοπίως καλούμενα. Συνιστῶμεν δὲ ταῦτα καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν, διότι δὲν ἀπαιτοῦνται πολλὰ ἔξοδα πρὸς ἀνέγερσιν τῶν ἀναγκαίων καταστημάτων· οἱ δὲ πάσχοντες ἂς εἶναι βέβαιοι ὅτι τὰ ὕδατα ταῦτα εἰσὶν ἐκ τῶν ἀρίστων καὶ σπανιωτάτων τῆς ὑφηλίου, καὶ ὅτι, ὡς ἡ πολυχρόνιος πεῖρα ἐδίδαξεν εἰς ἡμᾶς, τὰ ὕδατα ταῦτα εἶναι λίαν ὠφέ-

(*) Περὶ τῶν διαφόρων κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἰαματικῶν ὑδάτων ἔγραψεν ὁ Κ. Λάνδερερ, ὁ Κ. Βοῦρος καὶ ἐγὼ εἰς τὸν Α'. τόμον φύλλ. 6. τοῦ Giornale Toscano di scienze mediche, fisiche e naturali, καὶ ἀλλαχοῦ.

λιμα εἰς πλείστας ἀσθενείας, ἰδίως δὲ εἰς τὰ ῥευματικὰ πάθη, τὰ ἐπιδέρμια νοσήματα, τὰς χρονίους φλογώσεις τῶν ἐντοσθίων τῆς κοιλίας, τὸν ῥαχίτην, τὰς χοιράδας καὶ λοιπὰς καχεξίας, νευροπαθείας, ὑστερισμούς κλ. Ἔτι δὲ συντείνουσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν τεκνοποιΐαν, ὡς ἐκ πολλῶν ἤδη παραδειγμάτων ἀπεδείχθη. Τὰ ὕδατα ταῦτα ἀναβλύζουσιν ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης εἰς διάφορα μέρη τῶν παραλίων τῆς Καμμένης, καὶ ἰδίως εἰς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς Νέας Καμμένης· ὥςε ἡ θάλασσα φαίνεται κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος εἰς διηνεκῆ ἀναβρασμόν. Τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον φυσικῷ τῷ λόγῳ ὑπάρχει πάντοτε μεμιγμένον μὲ τὸ τῆς θαλάσσης, εἶναι ὑποπράσινον, ἁλμυρόν, ὑπόπικρον καὶ στυπτικὸν τὴν γεῦσιν, ἀποπνέον ὀλίγον ὑδροθειϊκὸν ὀξὺ, καὶ ἔχει εἰδικὴν βαρύτητα 1,036. Κατὰ τὸν Κ. Λάνδερερ, ὅστις ἔκαμε τὴν ἀνάλυσιν αὐτοῦ, εἶναι 23°. R. θερμοκρασίας· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι κατὰ τοῦτο ἠπατήθη, διότι πάντες οἱ ἐν αὐτῷ λουόμενοι βεβαιοῦσιν ὅτι εἶναι μάλιστα πολὺ ψυχρότερον τοῦ λοιποῦ τῆς θαλάσσης ὕδατος. Τὰ ἐν αὐτῷ δὲ ἐμπεριεχόμενα εἰς 16 οὐγγίας εἶναι·

Ἀνθρακικοῦ σιδήρου, κόκκ.	1,600.
Θειϊοῦ σιδήρου, »	0,500.
Ἀνθρακικῆς τιτάνου, »	1,800.
Θειϊκῆς σόδας »	2,500.
» μαγνησίας, »	5,400.
Ὑδροχλωρικῆς σόδας, »	32,000.
» μαγνησίας, »	3,500.
» τιτάνου, »	1,600.
Ὑδροβρωμικῆς μαγνησίας,	0,460.
Ἴχνη ὑδροϊοδικῆς σόδας,	
Ἐκχυλισματικῆς ὕλης,	
Χάλυβος.	
Ἴχνη ὀξειδίου τοῦ μαγγανησίου (*)	
Ἀνθρακικοῦ ὀξέως, κυβικ. δακτ.	3.
Ὑδροθειϊκοῦ ὀξέως.	1,1/2.

Ὅλον τὸ τῆς Καμμένης μέρος τὸ ὑπὸ τοῦ ὕδατος τούτου διαβρεχόμενον, ὡς καὶ ἡ εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης εὑρισκομένη ἄμμος, εἶναι ἀναμεμιγμένα μὲ σκωρίαν σιδήρου. Ἄξιοι πρὸς τούτοις σημειώσεως εἶναι οἱ κεχρωματισμένοι κύκλοι οἱ τὴν νῆσον περιβάλλοντες, οἵτινες συγκροτοῦνται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ ὕδατος τούτου· οὕτω διακρίνονται ἐν καιρῷ γαλήνης πράσινοι, κυανοῖ, ἐρυθροὶ καὶ πολυχρώματοι κύκλοι. Τὸ ὕδωρ τοῦτο ἔχει πρὸς τούτοις τὴν ἰδιότητα νὰ καθαρίζῃ τὴν σκωρίαν τοῦ χαλκοῦ· ὅθεν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ προσορμίζονται τὰ πλοῖα εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἵνα καθαρίσωσι τὸ ἐπιχάλκωμα αὐτῶν, ὃ καὶ γίνεται ἐντελέστατα ἐν τῷ βραχεῖ διαστήματι τριῶν μόνον ὡρῶν. Ἡ ἰδιότης δὲ αὕτη ἐξηγεῖται διὰ τῆς ἑνώσεως μέρους τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρακικοῦ ὀξέως μὲ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξείδιον τοῦ χαλκοῦ, ἧς ἕνεκα σχηματίζεται δυσανθρακικόν τι ἅλας εὐκόλως διαλυόμενον εἰς τὸ ὕδωρ (**). Ὅθεν οὐ μόνον ἐκ τῆς πείρας, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς ἔτι μᾶλλον τῆς χημικῆς ἀναλύσεως δύναται πᾶς τις νὰ πεισθῇ, ὅτι τὰ ὕδατα ταῦτα καθίστανται λίαν ὠφέλιμα εἰς πλείστας ἀσθενείας. Ἰδοὺ τί λέγουσιν οἱ συγγραφεῖς τοῦ **Annuaire des eaux de la France** ὁμιλοῦντες περὶ τῶν σιδηρούχων τῆς Γαλλίας ὑδάτων, ἃ κατ' οὐδένα λόγον ὑπερτεροῦσι τῶν τῆς Καμμένης· «Ταῦτα ὠφελοῦσι μάλιστα εἰς τοὺς ἔχοντας ἕνας μαλθακὰς, καὶ ἐν γένει εἰς ἅπαντα τὰ τοῦ λυμφικοῦ συστήματος παθήματα· εἶναι πρὸς δὲ ὠφέλιμα κατὰ τῶν παθητικῶν ἐμφράξεων τοῦ ἥπατος καὶ τῆς σπληνὸς, τῶν ἐπιμόνων διαλειπόντων πυρετῶν, τῶν πεπαλαιωμένων διαῤῥοιῶν, τῶν παθητικῶν αἱμορῥαγιῶν, τῶν χλωρώσεων, κλ.... Τὰ ὀρυκτὰ ὕδατα εἰσὶ πολύτιμον καταφύγιον κατὰ τὰ πολυχρόνια παθήματα, ἐν οἷς πρέπει τις νὰ ἀναζωπυρήσῃ τὸν τόνον τῶν ὀργάνων καὶ νὰ ἐπαυξήσῃ τὴν πλαστικὴν δύναμιν τοῦ ἐλλείποντος αἵματος.... Ταῦτα ζωογονοῦσι τὰς πλέον ἀτονισμένας λειτουργίας τῶν γεννητικῶν ὀργάνων καὶ θεραπεύουσι τὰς παθητικὰς αὐτῶν συναγωγάς· ἐπαναφέρουσιν εἰς τὸν ὁμαλὸν τύπον τὴν ποιότητα τῆς ἐμμήνου ῥοῆς, καὶ ἐνίοτε διασκεδάζουσι τὴν ἐνυπάρχουσαν ἀτεκνίαν, ἂν αὕτη δὲν προέρχεται ἐξ ὀργανικῆς τινος βλάβης. Ἡ λευκόῤῥοια, ἡ διαρκοῦσα ἀορίστως ἄνευ φλογώσεως, παύει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς χρήσεως τῶν ἰαματικῶν τούτων ὑδάτων. Πλῆθος ἀνθρώπων ἀπηυδημένων ἐκ διαφόρων τῆς νεότητος καταχρήσεων ἢ ἐκ κακῶν ὑδραργυρικῶν θεραπειῶν, ἀναλαμβάνουσι τὴν ὑγείαν αὐτῶν διὰ τῆς ἐμφρόνου ἐσωτερικῆς χρήσεως καὶ τῶν ἐκ τῶν ἐκ τῶν αὐτῶν σιδηρούχων ὑδάτων λουτρῶν. » Τελευτῶντες δὲ ἐπενθυμίζομεν εἴς τε τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τοὺς πάσχοντας τὸ ἑξῆς γαλλικὸν ἀπόφθεγμα·

« Les bons médecins font les bonnes eaux. »

(*) Δὲν ἀναφέρει ποσῶς μὲ ποῖον ὀξὺ εἶναι μεμιγμένον τὸ ὀξείδιον τοῦτο.

(**) Βλ. De-Cigalla, Brevi cenni sulle acque minerali e termali dell'isola di Santorino, negli Atti dell' I. R. Accadem. dei Fisiocritici di Siena. T. X.

ΓΟΥΣΜΑΝΟΣ Ο ΚΑΛΟΣ.

(*Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.*)

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε φυλλάδιον 178.)

— Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ δὸν Πέτρος καταπληχθεὶς. Ὦ Ζώρα, Ζώρα! εἰς ποίαν ἄβυσσον κινδύνων καὶ δυστυχιῶν ἡ ἀπερίσκεπτος ἐμπιστοσύνη σου ἔῤῥιψε τὸν ἐραστήν σου!

— Καλῶς ὁρίσατε, κύριε ἐρωτόλημπτε, εἶπεν ὁ Ἀβὲν-Ἰακὼβ μειδιάσας θριαμβικῶς, ἰδοὺ εἶσαι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου! Ὁ ταλαίπωρος πόσον ἠπατήθη!

Εἶναι δυνατὸν ὁ ἔρως νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀνοίας!

— Τί ἐννοεῖτε, ἀδελφέ μου; ἐκραύγασεν ἡ Ζώρα ἐκστατική. Βέβαια δὲν ἔχετε ἐχθρικοὺς σκοποὺς ἐναντίον ἑνὸς τιμίου Καστιλλιανοῦ.

— Τίμιος Καστιλλιανός! ἐπανέλαβεν ὁ Μαῦρος. Μὰ τὸν Ἀλλὰχ, ἰδοὺ γλυκεῖς λόγοι. Συλλαμβάνω εἰς τὸ στρατόπεδόν μου ἕνα ἐχθρὸν εἰς μυστικὴν συνέντευξιν μετὰ τῆς ἀδελφῆς μου εὑρισκόμενον, καὶ ὁμιλεῖς ὑπὲρ τῆς τιμιότητός του!

Ἀδύνατον εἶναι νὰ ἑρμηνεύσωμεν διὰ λέξεων τὴν ἔκπληξιν τῆς Ζώρας, ἥτις προσήλωσε βλέμμα φρίκης καὶ τρόμου ἐπὶ τοῦ ἀπίστου ἀδελφοῦ της. Ὁ νέος ὅμως Γουσμᾶνος, εἰς ὃν ἐγένετο καταρανὴς ἡ μηχανορῥαφία, ἵστατο ὑπερήφανος, καὶ δὲν ἐδείκνυεν οὐδὲν σημεῖον φόβου ἢ ταραχῆς. Ἐπειδὴ ἐγένετο θῦμα ἀπερισκεψίας, ἀπεφάσισε νὰ ὑποστῇ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς μὲ γενναιότητα ἀξίαν τοῦ πατρός του. Ὁ δὲ δὸν Ζουὰν ἔῤῥιψεν ἐπὶ τοῦ ἀντιζήλου του βλέμμα ἐμφαῖνον τὴν εὐχαρίστησιν τῆς χαμερποῦς ψυχῆς του.

— Βλέπω ὅτι ἔγινα θῦμα αἰσχρᾶς προδοσίας, εἶπεν ἐντόνως ὁ δὸν Πέτρος ἐμβλέπων θαῤῥαλέως εἰς τοὺς ἐχθρούς του.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη περιφρονητικῶς ὁ Ἀβὲν Ἰακὼβ, ἔγινες θῦμα τῆς μωρίας σου.

— Ζητῶ, ἐξηκολούθησεν ἀγερώχως ὁ Γουσμᾶνος, νὰ ἐπανέλθω ἐλευθέρως εἰς Γαρίφαν, ἄλλως θὰ καταρασθῆτε τὴν ἡμέραν καθ' ἣν συνελάβετε τὴν ἰδέαν ν' ἀπατήσετε δι' αἰσχρῶν μέσων τὴν χρηστότητα τιμίου Καστιλλιανοῦ.

— Τιμίου Καστιλλιανοῦ! ἐπανέλαβεν ὁ δὸν Ζουὰν μὲ χλευαστικὸν ὕφος. Τῇ ἀληθείᾳ ἡ λέξις αὕτη εἶναι εἰς ἄκρον προσφυὴς ὅπως παραστήσῃ ἄνθρωπον, ὅςτις ἐν τῷ σκότει ἔρχεται ὡς ἐπιτήδειος κλέπτης διὰ νὰ ἐξαπατήσῃ ἀνόητον νέαν, ὅταν μάλιστα ὀφείλῃ νὰ γνωρίζῃ ὅτι αὕτη ἀνήκει εἰς ἄλλον.

— Ἄπιστε! ἄθλιε, ἀρνισίθρησκε, ἀνάξιε τοῦ ὀνόματος Καστιλλιανοῦ! ἐκραύγασεν ὁ δὸν Πέτρος ἐκτὸς ἑαυτοῦ γενόμενος, τολμᾷς νὰ προφέρῃς τ' ὄνομα *τίμιος*, ἀφοῦ ἔφθασες εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐξευτελισμοῦ! Ὑπάρχει εἰς τὴν φύσιν ὃν πλέον ἀποτρόπαιον σοῦ, σοῦ τοῦ προδότου τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, σοῦ τοῦ ἀντιπροσώπου ὅλων τῶν ἐλαττωμάτων! Τυφλὸν πάθος μὲ κατεδίκασε νὰ ὑποφέρω τὴν παρουσίαν ἀνθρώπου τοῦ ὁποίου ἡ θέα μὲ προξενεῖ φρίκην, καὶ τὸν ὁποῖον μόνον εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης ἤλπιζα ν' ἀπαντήσω.

— Ἐξακολούθει, παράφρων νεανία, ἐξακολούθει, ἐπανέλαβεν ὁ δὸν Ζουὰν χωρὶς ποσῶς νὰ ταραχθῇ. Χύσε ὅλον σου τὸν θυμὸν, μὴ στενοχωρήσαι, αὕτη εἶναι ἡ μόνη σου ἱκανοποίησις.

— Ὦ ἀδελφέ μου! ἐφώναξεν ἡ Ζώρα ἔνδακρυς, δὲν θὰ μεταχειρισθῇς βεβαίως προδοσίαν κατὰ τοῦ δὸν Πέτρου. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν δὸν Ζουὰν, ἀπ' αὐτὸν δὲν πρέπει νὰ περιμένῃς ἄλλο τι εἰμὴ χαμερπείας καὶ κακουργίας. Ἀλλὰ σὺ, ἀδελφέ μου, μὴ θελήσῃς ποτὲ νὰ φανῇς ἐφάμιλλος τῆς κακοηθείας τοῦ τέρατος τούτου. Συμφώνως μὲ τὴν ἐπιθυμίαν σου ἐγράφη καὶ ἐστάλη ἡ ἀποῤῥὰς ἐκείνη ἐπιστολὴ, ἥτις ἔφερε τὸν Καστιλλιανὸν εἰς τὴν δύσκολον ταύτην θέσιν· τί ἄλλο ἔπραξα εἰμὴ νὰ ὑπακούσω εἰς τὰς διαταγάς σου; καὶ τώρα....

— Τώρα, εἶπεν ὁ Ἀβὲν Ἰακὼβ ὑπολαβὼν, τώρα ὅτε ἔδρεψα τοὺς καρποὺς τῶν ἐπιτηδείων σχεδίων μου καὶ τῆς ἀνοήτου ἐμπιστοσύνης του, τώρα ὁπότε ὁ ἐχθρὸς εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐξουσίαν μου καὶ ὁ ἀγέρωχος δὸν Ἀλόνζος δὲ Γουσμᾶνος θὰ ὑποχρεωθῇ ν' ἀποβάλῃ τὴν ὑπερηφανειάν του, τώρα τέλος πάντων ὅτε κρατῶ πολύτιμον ἐνέχυρον καὶ οὐδεμίαν ἔχω πλέον τῆς συνδρομῆς σου ἀνάγκην, ὕπαγε νὰ εὕρῃς τὰς ὑπηρέτιδάς σου, καὶ ἑτοιμάσθητι νὰ γίνῃς νύμφη τοῦ δὸν Ζουὰν ἅμα ὡς σὲ προστάξω. Καὶ σὺ, χριστιανὲ, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Γουσμᾶνον, παράδοσον τὰ ὅπλα σου διότι εἶσαι αἰχμάλωτός μου.

Εἶπε καὶ ἔκρουσε τὸν πόδα, καὶ ἀμέσως ἡ σκηνὴ ἐπλήσθη στρατιωτῶν. Ὁ ταλαίπωρος δὸν Πέτρος εἶδεν ὅτι πᾶσα ἀντίστασις ἦτον ἀνωφελὴς, καὶ ῥίψας τὸ ξίφος του ἐσταύρωσεν ὑπερηφάνως τὰς χεῖρας.

Ἡ Ζώρα τὸν ἠτένισε περιαλγῶς ὅτε τὸν ἔσυρον τιδηροδέσμιον ἔξω τῆς σκηνῆς. Ὁ δὲ Ἀβὲν Ἰακὼβ καὶ ὁ δὸν Ζουὰν συγχαίροντες ἀλλήλους διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς συνωμοσίας, συνεβουλεύοντο περὶ τῶν μέσων, ἅτινα ἠδύνατο νὰ τοὺς φέρωσιν εἰς τὸ τέρμα τοῦ σκοποῦ των.

Οὕτω πως διῆλθεν ἡ νύξ. Τὴν δὲ αὐγὴν, ἐνῷ ὁ δὸν Ἀλόνζος Πέρες δὲ Γουσμᾶνος, ἀγνοῶν ἐντελῶς τὰ συμβάντα τοῦ υἱοῦ του, καὶ τὴν σκληρὰν δοκιμασίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ ἐκτεθῇ ἡ πατρική του καρδία, περιεφέρετο εἰς τὴν πόλιν κατὰ τὸ σύνηθες, διὰ νὰ βεβαιωθῇ ἂν ἕκαστος εὑρίσκετο εἰς τὴν θέσιν του, ἦχος σάλπιγγος ἀντήχησεν εἰς τὰ ὦτά του, καὶ τῷ ἀνήγγειλε νέαν πρεσβείαν τῶν Μαύρων.

— Ἡ ἐπιμονὴ αὕτη τῶν ἐχθρῶν, εἶπε μετ' ἀνησυχίας, εἶναι τόσον παράδοξος ὅσον καὶ ἀνωφελής. Πρέπει νὰ μάθουν ὅτι τίποτε δὲν θέλει μὲ κατορθώσει νὰ ἐκκλίνω τῆς ὁδοῦ τοῦ καθήκοντός μου. Καὶ ὅμως, Ἀλβαρὲζ, προσέθηκε στρεφόμενος πρός τινα τῶν ὑπασπιστῶν του, ὁδήγησον τοὺς πρέσβεις ἐνώπιόν μου.

Οἱ ἀπεσταλμένοι εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. Ἐφαίνοντο δὲ, παρὰ τὸ σύνηθες, ἀγέρωχοι καὶ ὑπεροπτικοὶ, δι' ὃ οἱ χριστιανοὶ ἀνέμενον ν' ἀκούσωσιν ἀνυπομόνως τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀποστολῆς των.

— Γουσμᾶνε, ἀνέκραξεν ἀποτόμως εἰς τῶν ἀπεσταλμένων, ἐν ὀνόματι τοῦ Προφήτου, ὁ ὑπασπιστὴς αὐτοῦ, ὁ εὐγενὴς καὶ ἰσχυρὸς Ἀβὲν Ἰακὼβ μὲ στέλλει ἐκ νέου πρὸς σὲ, διὰ νὰ σὲ προτρέψω νὰ παραδώσῃς τὴν πόλιν καὶ τὸ φρούριον τῆς Γαρίφας. Μάθε ὅμως καλὰ ὅτι πᾶσα ἐκ μέρους σου ἀποποίησις θὰ ἐπιφέρῃ θλιβερὰ ἀποτελέσματα ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, καὶ πρὸ πάντων ἐναντίον σοῦ.

— Μαῦρε! ἀπήντησεν ἀξιοπρεπῶς ὁ Γουσμᾶ-

νος, τὰ αἰσθήματά μας ἔπρεπε νὰ ἦναι γνωστὰ εἰς τοὺς συμπατριώτας σου ὥστε νὰ μὴ τὰ ἐπαναλάβωμεν. Ἐνόσῳ ἐγὼ ζῶ, ἡ Γαρίφα δὲν θέλει πέσει εἰς τὰς χεῖρας τῶν Μαύρων. Ἂς μάθῃ λοιπὸν ὁ κύριός σου ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς πᾶσα πρεσβεία ἀποβαίνει πάντη περιττή.

— Ἡ ὑπερηφανειά σου αὕτη, ἐπανέλαβεν ὁ Μαῦρος, θέλει μετ' οὐ πολὺ μετριασθῆ, ὅταν μάθῃς ὅτι ὁ Ἀβὲν Ἰακὼβ κατέχει τ' ἀπαιτούμενα μέσα ὅπως σὲ ὑποχρεώσῃ ν' ἀποδεχθῇς τὰς προτάσεις του.

— Στάσου, ἄπιστε, ἀνέκραξεν ὑπερηφάνως ὁ Γουσμᾶνος, ὁποία καὶ ἂν ἦναι ἡ ἐξουσία τοῦ Ἀβὲν Ἰακὼβ, οὐδέποτε θέλει κατορθώσει νὰ μοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν τιμήν.

— Ὑπάρχει, ὑπερήφανε Ἱσπανὲ, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀπεσταλμένος, εἰς κίνδυνος, τὸ ὄνομα μόνον τοῦ ὁποίου θέλει σὲ κάμει νὰ τρέμῃς, ἐὰν ἔχῃς ἀνθρώπινα αἰσθήματα. Εἶσαι πατὴρ, Γουσμᾶνε, καὶ ὅσον καὶ ἂν ἔχῃς τὴν ψυχὴν ἀναίσθητον, δὲν θέλεις δυνηθῆ ποτὲ νὰ κωφεύσῃς εἰς τὰς φωνὰς τῆς φύσεως ὅταν αὗται φθάσωσι μέχρι τῆς καρδίας σου.

Ὁ Γουσμᾶνος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, ἐκπλαγέντες ὅταν ἤκουσαν τοὺς μυστηριώδεις τούτους λόγους, περιέμενον τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν.

— Ὁ κίνδυνος τὸν ὁποῖον διατρέχει ὁ υἱός σου δὸν Πέτρος πρέπει νὰ διεγείρῃ τὴν πατρικήν σου μέριμναν.

— Ὁ υἱός μου δὸν Πέτρος! Τί ἐννοεῖς, Μαῦρε; ἀνέκραξεν ὁ Γουσμᾶνος μὲ ἠλλοιωμένην φωνήν. Βέβαια δὲν θὰ ἔγεινε προδότης τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος του. Ἀλλὰ, προσέθεσε στραφεὶς πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν, ποῦ εἶναι ὁ υἱός μου; διατί δὲν παρευρίσκεται ἐδῶ τὴν στιγμὴν ταύτην; Οὐδεὶς δὲ ἠδυνήθη ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν, καὶ ὁ φόβος τῶν χριστιανῶν ἐπηύξησεν ἔτι μᾶλλον.

— Ὁ υἱός σου, ἐπανέλαβεν ὁ Μαῦρος μὲ θριαμβικὸν τόνον, εὑρίσκεται ἤδη αἰχμάλωτος εἰς τὸ στρατόπεδόν μας, ὅπου τὸν συνελάβομεν τὴν παρελθοῦσαν νύκτα, τρέχοντα κατόπιν ἐρωτικῶν σχεδίων. Εἶναι ἐνέχυρον πολύτιμον, καὶ ὁ Ἀβὲν Ἰακὼβ ἀπεράσισε νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς ὄρελός του τὴν εὐτυχῆ ταύτην περίστασιν. Ἄνοιξον αὐτῷ τὰς πύλας τῆς Γαρίφας, διότι ἡ ἐλευθερία τοῦ υἱοῦ σου ἀπὸ τοῦτο μόνον ἐξαρτᾶται.

— Ἂς διέλθῃ λοιπὸν, ἀπεκρίθη ὁ Γουσμᾶνος μὲ σταθερότητα, ὁ υἱός μου ὁλόκληρον τὴν ζωήν του εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν.

— Γουσμᾶνε, ἐξηκολούθησεν ὁ Μαῦρος, δὲν γνωρίζεις εἰσέτι ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ κινδύνου τὸν ὁποῖον ὁ υἱός σου διατρέχει. Ἡ ζωή του ἀπειλεῖται, διότι μάθε, Καστιλλιανὲ, ὅτι ἐὰν ἐντὸς δώδεκα ὡρῶν ἡ πόλις δὲν παραδοθῇ, ἡ κεφαλὴ τοῦ υἱοῦ σου θέλει ἀποκοπῇ.

— Ἐὰν οὕτως ἔχῃ, εἶπεν ὁ δὸν Νοῦνος Γαρσίας, εἷς τῶν Καστιλλιανῶν, σᾶς κρατοῦμεν καὶ ἡμεῖς αἰχμαλώτους καὶ ἡ ζωή σας θέλει τρέξει τὸν αὐτὸν κίνδυνον μὲ τὸν δὸν Πέτρον.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἡτοιμάσθη μετ' ἄλλων τινῶν νὰ κρατήσῃ τοὺς ἀπεσταλμένους· ἀλλ' ὁ Γουσμᾶνος παρεμβαλὼν τὴν ἐξουσίαν του·

— Σταθῆτε, εἶπε, Καστιλλιανοί! Μέχρι τίνος σᾶς παρασύρει ὁ ἀπερίσκεπτος ζῆλός σας; Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ὅσον ἀνάξιοι καὶ ἂν φαίνονται τοῦ τίτλου τὸν ὁποῖον φέρουν, εἶναι πρέσβεις, καὶ ὡς τοιούτους πρέπει νὰ τοὺς σεβασθῶμεν. Δὲν πρέπει νὰ εἰπῇ τις ποτὲ ὅτι ὁ Ἀλόνζος Πέρες δὲ Γουσμᾶνος ἠκολούθησε τὸ παράδειγμα τῆς ἀπιστίας τὸ ὁποῖον ἔδωκαν οἱ ἐχθροί του. Ἀπέλθετε, Μαῦροι, καὶ κάμετε γνωστὸν εἰς τὸν κύριόν σας ὅτι οὔτε αἱ ἀπειλαὶ οὔτε αἱ ὑποσχέσεις ἔχουν τινὰ δύναμιν ἐπὶ τοῦ φρουράρχου τῆς Γαρίφας. Ὅσον βάρβαρος καὶ ἂν εἶναι, φρονῶ ὅτι δὲν θὰ χύσῃ ποτὲ τὸ αἷμα νέου, ὁ ὁποῖος εἰς οὐδὲν τὸν ἔβλαψεν. Ἀλλ' ἐὰν τοιοῦτον ἀποτρόπαιον σχέδιον κυκλοφορῇ τῳάντι εἰς τὴν κεφαλήν του, εἴπατε αὐτῷ ὅτι ἠμπορεῖ κάλλιστα νὰ κατασυντρίψῃ τὴν καρδίαν πατρὸς, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ κλονήσῃ τὴν σταθερότητά του.

Εἶπε καὶ ἀπέπεμψε τοὺς πρέσβεις, θαυμάζοντας τὴν στωϊκὴν σταθερότητα τῆς ψυχῆς του. Οἱ Καστιλλιανοὶ ἐθαύμασαν ἐπίσης τὸν διαγωγὴν τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν. Τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν ἐνόμιζον ὅτι εἶχε φανῆ ὑπὲρ τὸ δέον εὐγενὴς καὶ γενναῖος, σεβασθεὶς τὸν χαρακτῆρα πρέσβεων πάντη ἀναξίων τῆς τοιαύτης τιμῆς. Ἐν τοσούτῳ μέγα μέρος τῶν Καστιλλιανῶν ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι τὸ μήνυμα αὐτὸ τοῦ Ἀβὲν Ἰακὼβ οὐδὲν ἄλλο ἦτο εἰμὴ ματαία ἀπειλὴ, ἥτις ἤθελε ναυαγήσει ἀπέναντι τῆς ἀδιασείστου σταθερότητος τοῦ ἀρχηγοῦ των. Διενοοῦντο συγχρόνως ὅτι ἡ γενναία διαγωγὴ τοῦ Γουσμάνου πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους, ἤθελεν ἐμπνεύσει εἰς τὸν Μαῦρον τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ τὸν μιμηθῇ. Ἀλλὰ τὰ πράγματα ἀπέδειξαν πόσον ἦσαν ἠπατημένοι.

Μετὰ παρέλευσιν τριῶν ὡρῶν ὁ ἦχος σάλπιγγος ἀντήχησεν ἐκ νέου, καὶ ὁ Γουσμᾶνος δοὺς προσταγὴν ὅπως μὴ εἰσαχθῶσιν οἱ νέοι ἀπεσταλμένοι, ἐπορεύθη εἰς τὰ πλησιέστερον τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου κείμενα ὀχυρώματα διὰ ν' ἀκούσῃ τὰς προτάσεις τῶν Μαύρων· ἀλλὰ τὸ θέαμα ὅπερ ἐκεῖ τὸν περιέμενεν ἦτο τοιαύτης φύσεως, ὥστε ἠδύνατο νὰ συντρίψῃ τὴν καρδίαν καὶ αὐτοῦ τοῦ μᾶλλον ἀτρομήτου. Ὁ ταλαίπωρος υἱός του, τὸν τράχηλον ἔχων γυμνὸν καὶ σφιγκτὰ δεδεμένας τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, περιεκυκλοῦτο ὑπὸ δημίων. Τὰ πάντα ἐπὶ τέλους ἦσαν ἕτοιμα διὰ τὴν σφαγήν. Πλησίον αὐτοῦ ἵσταντο ὁ αἱμοβόρος Ἀβὲν Ἰακὼβ καὶ ὁ ἔτι μᾶλλον ἀποτρόπαιος προδότης δὸν Ζουὰν, ὄπισθεν δὲ τούτων ἅπας ὁ στρατὸς τῶν πολιορκητῶν παρατεταγμένος ὡς εἰς μάχην. Τότε ὁ Μαῦρος προχωρήσας ἱκανῶς ὥστε ν' ἀκουσθῇ παρ' ὅλων, ἐρώνησε στεντορείᾳ τῇ φωνῇ·

— Ὦ Γουσμᾶνε, ἰδὲ τὸν υἱόν σου. Ἐὰν μετὰ τὸ βραχὺ διάστημα τὸ ὁποῖον σὲ δίδεται διὰ νὰ σκεφθῇς ἡ Γαρίφα δὲν παραδοθῇ, ὁ δυστυχὴς οὗτος θὰ γίνῃ θῦμα τῆς σκληρότητος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

— Μαῦρε, ψεύδεσαι αἰσχρῶς, ἀπεκρίθη ὁ φρούραρχος πλήρης ἀγανακτήσεως· ἐὰν ὁ υἱός μου ἀπολεσθῇ δὲν θὰ γίνῃ βεβαίως θῦμα τῆς σκληρότητός μου ἀλλὰ τῆς ἀνάνδρου προδοσίας σας καὶ τῆς ἀπερισκεψίας του.

— Ἡ ἀπόφασίς σου λοιπὸν εἶναι ἀμετάτρεπτος;

— Μαῦρε, πρέπει ἐφεξῆς νὰ γνωρίζῃς ὁποῖος εἶναι ὁ Ἀλόνζος δὲ Γουσμᾶνος· ἐκτέλεσον τὴν φρικώδη ταύτην θυσίαν, καὶ διὰ νὰ μὴ σὲ μείνῃ μηδὲ ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία ὅτι θέλω ἐκτελέσει πιστὰ τὸ καθῆκόν μου, ἰδοὺ, ἐὰν δὲν ἔχῃς ξίφος διὰ τὴν σφαγήν του, ὁ πατὴρ σὲ προσφέρει τὸ ἰδικόν του.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔρριψε τὸ ξίφος του εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον· καὶ ἀφοῦ διὰ τελευταίαν φορὰν ἠτένισε μετ' ἄλγους τὸν υἱόν του, ἀνεχώρησε βέβαιον καὶ σταθερὸν ἔχων τὸ βῆμα. Ὅλοι οἱ θεαταὶ ἐξέστησαν διὰ τὸ μεγαλεῖον πράξεως, ἥτις ὑπερεῖχε καὶ αὐτῶν τῶν πλέον ἐνδόξων κατορθωμάτων τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, καὶ ψιθυρισμοὶ θαυμασμοῦ ἠκούοντο καθ' ὅλας τὰς τάξεις. Ἀλλ' ὁ ταλαίπωρος πατὴρ ἔμελλε νὰ ὑποστῇ εἰσέτι καὶ ἄλλην δοκιμασίαν. Δὲν ἤρκει ἡ θέα τοῦ ἀγαπητοῦ υἱοῦ του, ἐγγὺς ὄντος νὰ ὑποστῇ φρικτὸν θάνατον, ἀλλ' ἔμελλε ν' ἀκούσῃ καὶ τὰς γοερὰς φωνὰς καὶ τὰς ἐνθέρμους παρακλήσεις μητρὸς, ἥτις θὰ ἔβλεπε μετὰ μικρὸν τὸ ποθητὸν τέκνον της κατεσφαγμένον.

Ἡ δόνα Μαρία Κορονὲλ, εὐγενὴς σύζυγος τοῦ Γουσμάνου, εἶχεν ἡρωϊκὸν χαρακτῆρα, καὶ ὑπέφερε τοὺς κόπους καὶ τοὺς κινδύνους μὲ καρτερίαν ἱκανὴν νὰ διεγείρῃ τὸν θαυμασμὸν τῶν συμπατριωτῶν της, καὶ νὰ ἐπαυξήσῃ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην τοῦ συζύγου της. Ἀλλ' ὁποία ἀνθρώπινος δύναμις, ἢ ὁποία ἀπόφασις ἠδύνατο νὰ καταπνίξῃ τὴν μητρικὴν αὐτῆς στοργήν; Πολλοὶ τῶν σεβασμιωτέρων Καστιλλιανῶν ἤνωσαν τὰς παρακλήσεις των εἰς τὰς τῆς δόνας Μαρίας, καὶ ἠγωνίσθησαν νὰ πείσωσι τὸν ἄκαμπτον φρούραρχον ὅτι ὁ βασιλεὺς οὐδέποτε ἤθελεν ἀπαιτήσει τοιαύτην τρομερὰν θυσίαν, καὶ ὅτι ἐὰν ἡ Γαρίφα παρεδίδετο, αἱ δυνάμεις τῶν Καστιλλιανῶν δὴν ἤθελον βραδύνει νὰ ἀνακτήσωσιν αὐτήν. Ἀλλ' ἅπαντες οὗτοι οἱ λόγοι καὶ αἱ παρακλήσεις, κατ' οὐδὲν ἐδυνήθησαν νὰ κλονήσωσι τὴν ἀπόφασιν τοῦ Γουσμάνου, ὁ ὁποῖος ὑπόχρεως ὢν νὰ κρύπτῃ τὴν ὀδύνην του, ὤφειλε περιπλέον νὰ παρηγορῇ τὴν δυστυχῆ αὐτοῦ σύζυγον, καὶ ν' ἀπωθῇ ἀδιακόπως τὰς τῶν φίλων προσπαθείας του.

Ἐν τούτῳ ὁ δὸν Πέτρος περιέμενε τὴν τύχην του μετὰ θάρρους, καθότι γνωρίζων καλῶς τὸν πατέρα του, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐλπίδα σωτηρίας εἶχεν. Ὁ Ἀβὲν Ἰακὼβ καὶ ὁ συνένοχος αὐτοῦ, ὁ προδότης δὸν Ζουὰν ἐλυπήθησαν τὰ μέγιστα ἰδόντες ὅτι ἐναυάγησε τὸ καταχθόνιον αὐτῶν σχέδιον.

Στασιώδης τις θόρυβος ἠκούσθη καθ' ἁπάσας τὰς ὁδοὺς τῆς Γαρίφας· ἀλαλαγμοὶ ἀναμεμιγμένοι μὲ τὰς ἐνθουσιώδεις τοῦ πολέμου προσκλήσεις ἐπλήρουν τὸν ἀέρα, καὶ τὸ πᾶν ἐραίνετο προμηνύον μέγα τι συμβεβηκός. Ὁ Γουσμᾶνος ἀνήσυχος ἔδραμε πρὸς τὰ ὀχυρώματα, ἅτινα κατεκλύζοντο ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν του, ἵνα μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἐκτάκτου ταύτης κινήσεως. Εἷς Καστιλλιανὸς τῷ ἔδειξεν ἐν σιγῇ τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, ὅπου ὁ ταλαίπωρος πατὴρ εἶδε τὸ αἱμοσταγὲς τοῦ υἱοῦ του σῶμα καὶ τὴν ὠχρὰν αὐτοῦ κεφαλὴν ἐμπεπηγμένην εἰς λόγχην.

— Ἐροβούμην, εἶπεν ὁ Γουσμᾶνος, μὴ ὁ ἐχθρὸς ἐκυρίευσε τὴν πόλιν· χάριτι θείᾳ οὐδὲν τοιοῦτον συνέβη. Ἐξεπλήρωσα τὸ καθῆκόν μου.

Καὶ αὐτὸς μὲν ἔπραξε τὸ καθῆκόν του, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις ἀνέλαβε τὰ ἐαυτῆς δικαιώματα· διότι ὅταν ὁ πατὴρ ἔρριψε τὸ βλέμμα εἰς τὰ αἱματόφυρτα λείψανα, δάκρυα ἀνέβλυσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Καὶ οὕτω ἔνδακρυς ἀπεχώρησε.

Παρὰ τὴν γενικὴν προσδοκίαν, ἡ φρικώδης θυσία ἐξετελέσθη. Ὁ Ἀβὲν Ἰακὼβ καὶ ὁ δὸν Ζουὰν ὠθούμενοι ἀπὸ καταχθόνιον πνεῦμα ἐκδικήσεως, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ μεταβάλωσι τὴν ἀδιάσειστον τοῦ Γουσμάνου ἀπόφασιν, ἠθέλησαν νὰ κατασπαράξωσι τὴν καρδίαν του. Πλὴν τούτου ὁ δὸν Ζουὰν ἐπεθύμει τὸν τάχιστον τοῦ Γουσμάνου θάνατον ἕνεκα τῆς ζηλοτυπίας ἥτις κατεκυρίευε τὴν καρδίαν του· διὸ καὶ κατεγίνετο εἰς τὸ νὰ παροξύνῃ τὸν μαῦρον φίλον του· μόλις δὲ ἡ δοθεῖσα εἰς τὸν Γουσμᾶνον προθεσμία ἐξέπνευσε, καὶ ὁ δὸν Ζουὰν προσέταξε τὴν σφαγήν. Ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ νέου διήγειρεν εἰς τὰς καρδίας τῶν χριστιανῶν ἀκατάσχετον ἐπιθυμίαν ἐκδικήσεως. Ἅπαντες ἐρλέγοντο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν ἀδιαλλάκτων αὐτῶν ἐχθρῶν οὕτως ὥστε ὁ δὸν Ἀλόνζος δὲ Γουσμᾶνος, μὴ δυνάμενος ν' ἀναχαιτίσῃ αὐτοὺς, προσέταξε γενικὴν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἔξοδον.

Τὸ θάρρος τῶν Καστιλλιανῶν, ἐμψυχουμένων ὑπὸ τῆς ἀγανακτήσεως καὶ τῆς ἐκδικήσεως, ἐπέφερε θρίαμβον. Εἰς μάτην ὁ Ἀβὲν Ἰακὼβ καὶ ὁ δὸν Ζουὰν ἠγωνίζοντο ὅπως ἀναχαιτίσωσι τὸν χείμαρρον τοῦ ἐχθροῦ· οἱ ἀγῶνες αὐτῶν ἀπέβησαν ἀνωφελεῖς, καὶ ἡ σφαγὴ τῶν Μαύρων παρὰ τῶν χριστιανῶν ὑπῆρξε τόσον τρομερὰ, ὅσον βάρβαρος ὑπῆρξεν ἡ πρᾶξις των. Τὰ λείψανα τοῦ δὸν Πέτρου δὲ Γουσμάνου ἀποσπασθέντα μετεφέρθησαν εἰς τὴν Γαρίφαν, ὅπου ἀπενεμήθησαν αὐτοῖς αἱ τελευταῖαι τιμαὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δακρύων καὶ τῶν ὁλολυγμῶν ἁπάσης τῆς φρουρᾶς.

Ὁ εὐγενὴς Ἀλόνζος δὲ Γουσμᾶνος, ἡ σύζυγος καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ δὲν ἦσαν οἱ μόνοι, οἵτινες ἐθρήνησαν τὸν θάνατον τοῦ δὸν Πέτρου. Ὑπῆρξε καὶ ἄλλη τις ἀνθρωπίνη καρδία, οἱ πόνοι τῆς ὁποίας δὲν ἦσαν ὀλιγώτερον δριμεῖς. Ἡ ἐρασμία, ἡ δυστυχὴς Ζώρα ἐβυθίσθη εἰς θλιβερὰν ἀπελπισίαν. Τὸ τρομερὸν τέλος τοῦ ἐραστοῦ της παρίστατο ἀδιακόπως εἰς τὴν πάσχουσαν αὐτῆς φαντασίαν. Ἐθεώρει τὴν εὐπιστίαν της ὡς τὴν πρωτίστην αἰτίαν τοῦ θανάτου τοῦ Καστιλλιανοῦ, καὶ πικρῶς κατεμέμφετο ἑαυτῆς ὅτι ἐπίστευσε τοὺς ἀπατηλοὺς λόγους τοῦ ἀδελφοῦ της. Καὶ ὅμως ἡ ἀγωνία εἰς ἣν κατεδίκασεν αὐτὴν ὁ θάνατος τοῦ δὸν Πέτρου δὲν ὑπῆρξεν ἡ μόνη δοκιμασία τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ ὑποστῇ.

Ο δὸν Ζουὰν ἐξηκολούθει καταδιώκων αὐτὴν διὰ τοῦ ἀπεχθοῦς ἔρωτός του· ἀλλ' ἐκείνη ἀναπτύξασα ἀκαταδάμαστον τόλμην ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτῆς ἀπελπισίᾳ, ἀπώθησεν αὐτὸν μετ' ἀγανακτήσεως, καὶ ἔφθασε μάλιστα ἕως ν' ἀντισταθῇ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀδελφόν της. Ἐφανέρωσε καθαρῶς εἰς τοὺς χαμερπεῖς κνὶ ἀποτροπαίους ἐκείνους τὴν ὁποίαν τῇ ἐνέπνεον φρίκην, καὶ τὴν ἀμετάτρεπτον αὐτῆς ἀπόφασιν τοῦ ν' ἀποθάνῃ μᾶλλον ἢ νὰ γείνῃ σύζυγος τοῦ δὸν Ζουάν. Οἱ δήμιοι οὗτοι, βλέποντες ματαιουμένας ὅλας αὐτῶν τὰς ἐλπίδας, προσέφυγον εἰς ἄλλα σκληρότερα μέσα. Ἡ δυστυχὴς νέα ἐκλείσθη ἐντὸς φυλακῆς, καθυβρίσθη, καὶ δὲν ἠρυθρίασαν νὰ μεταχειρισθῶσι καὶ αὐτὴν τὴν βίαν ὅπως τιμωρήσωσι τὴν ἐπιμονήν της. Ὅλα δὲ ταῦτα τὰ βασανιστήρια ἑνούμενα μὲ τὴν ἀγωνίαν ἣν τῇ ἐποροξένει ἡ καταστροφὴ τοῦ ἐραστοῦ της, παρήγαγον μετ' οὐ πολὺ ὀλεθριώτατα ἀποτελέσματα· διότι μόλις παρῆλθε μία ἑβδομὰς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δὸν Πέτρου, καὶ ἡ πολυπαθὴς Ζώρα ἠκολούθησεν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον. Συντριβέντος οὕτω πως τοῦ μόνου δεσμοῦ ὅστις ἤνωνε τὰ δύω τέρατα, ὁ δὸν Ζουὰν ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ τοῦ στρατοπέδου, καὶ νὰ ζητήσῃ ἀλλαχοῦ τὴν τύχην τὴν ὁποίαν ἐνταῦθα ἀπώλεσεν· ὁ δὲ Ἀβὲν Ἰακὼβ ἀφῆκεν αὐτὸν χωρὶς οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην νὰ δοκιμάσῃ λύπην, διότι ἀπελπισθεὶς πλέον νὰ κυριεύσῃ τὴν Γαρίφαν, ἔβλεπεν ὅτι οὐδεμίαν εἶχεν ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς του. Ἐν τούτοις ἔκαμε καὶ τελευταίαν ἀπόπειραν, ὅπως δυνηθῇ νὰ γείνῃ κύριος τῆς πόλεως, ἀλλὰ ἡ ἄγρυπνος τοῦ δὸν Ἀλόνζου προσοχὴ ἐματαίωσε καὶ τὴν ὑστέραν ταύτην προσπάθειαν. Ἐπὶ τέλους ὁ Ἀβὲν Ἰακὼβ, μαθὼν ἐκ πείρας ὅτι πρέπει νὰ φοβῆται τὴν ἀνδρείαν Γουσμάνου τοῦ Καλοῦ, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὴν Ἀφρικὴν κατησχυμένος καὶ λυσσῶν

Ἡ ὑπερασπίσις αὕτη τῆς Γαρίφας ἐδόξασε διὰ παντὸς τὸν γενναῖον ταύτης φρούραρχον. Ἡ φήμη τῆς θυσίας τὴν ὁποίαν ὁ Γουσμᾶνος ἔκαμε καὶ ἡ γενναία αὐτοῦ διαγωγὴ διαρκούσης τῆς πολιορκίας, διεδόθη καθ' ἅπασαν τὴν Ἱσπανίαν. Ὁ βασιλεὺς Σάγχος, προθυμούμενος νὰ ἐκφράσῃ αὐτῷ τὴν εὐγνωμοσύνην του, τῷ ἔγραψεν ἐπιστολὴν δι' ἧς συγχρόνως συνεχαίρετο καὶ συνελυπεῖτο αὐτόν, καὶ ἔλεγεν ὅτι μόνη ἡ ἀσθένεια τὸν ἐμπόδιζε τοῦ νὰ ὑπάγῃ νὰ προϋπαντήσῃ τὸν εὐγενέστερον τῶν Καστιλλιανῶν· τὸν προσεκάλει δὲ εἰς τὴν αὐλήν του.

Γουσμᾶνος ὁ Καλὸς ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἄρχων τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ τῆς Βαραμέδας, καὶ ὁ δημιουργὸς τοῦ οἴκου τῆς Μεδίνης Σιδωνίας, δικαίως καυχώμενος ἐπὶ τῇ τοσοῦτον εὐγενεῖ αὐτοῦ καταγωγῇ. Ὁ θάνατος τοῦ Γουσμάνου δὲν ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον ἔνδοξος τοῦ λοιποῦ βίου του· διότι σταλεὶς ἵνα πολιορκήσῃ τὴν Κάλπην (Gibraltar) ἐκυρίευσεν αὐτὴν μετὰ πεισματωδεστάτην ἀντίστασιν. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ τελευταία ὑπηρεσία τὴν ὁποίαν προσέφερεν εἰς τὴν πατρίδα του, πεσὼν ἐνδόξως.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ Ἀλόνζος Πέρες δὲ Γουσμᾶνος ὁ ἐπονομαζόμενος Καλός, ὅστις ὑπῆρξεν εἷς τῶν ἐνδοξοτέρων ἡρώων τῆς Ἱσπανίας. Ἡ μνήμη αὐτοῦ, λέγει ὁ Κουϊντίνας, ἐμπνέει εἰς ἡμᾶς σέβας ὅμοιον ἐκείνου τὸ ὁποῖον αἰσθανόμεθα πρὸς τοὺς ἐνδοξοτέρους ἥρωας τῆς ἀρχαιότητος, τὸν Σκηπίωνα καὶ Ἐπαμινώνδα, τὸ δ' ὄνομά του ὅπερ ἀναμιμνήσκει ἀκραιφνέστατον φιλοπάτριδα, προφέρεται πάντοτε καὶ παρὰ πάντων μετὰ βαθέος σεβασμοῦ.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ

Ἑλληνικοῦ δράματος ἐν Γαλλίᾳ.

(Ἀπόσπ. ἐπιστολῆς ἐκ Παρισίων.)

—ooo—

. . . . Τὸ παρελθὸν ἔτος, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, ἐδημοσίευσεν ἡ *Πανδώρα* τὰ περὶ τῆς παραστάσεως τῆς Ἑκάβης ἐν τῇ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν νήσῳ Χάλκῃ ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς αὐτόθι ἐμπορικῆς σχολῆς. Εἰ, ὅπως ἔλεγε τότε ἡ *Πανδώρα*, ἐπέτυχεν ἡ παράστασις, τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι παράδοξον, διότι οἱ παραστήσαντες ἦσαν Ἕλληνες· ἀξιοθαύμαστον εἶναι ὅτι τοιαύτη τις παράστασις ἐγένετο ἐν τῇ Γαλλίᾳ ὑπὸ ὑποκριτῶν ξενοφώνων, καὶ εὐδοκίμησεν. Ἰδοὺ τί ἀναγινώσκω ἔν τινι ἐφημερίδι·

« Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς 25(13) Ἰουλίου οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐν Αὐρηλίᾳ ἱερατικοῦ σχολείου παρέστησαν ἑλληνιστὶ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ τὸν *Οἰδίποδα ἐπὶ Κολωνῷ* τοῦ Σοφοκλέους.

» Ἀπὸ τῆς 7 ὥρας ἡ μεγάλη αἴθουσα ἦν πλήρης· καὶ ὅμως τοσοῦτον ἦν ἔτι τὸ περὶ τὴν εἴσοδον συμπιεζόμενον πλῆθος, ὥστε ὁ θόρυβος κατεκάλυψε τοὺς πρώτους ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν ἀπαγγελθέντας στίχους. Ἦν δὲ μετὰ τῶν προσκεκλημένων καὶ οἱ ἐπίσκοποι Αὐρηλίας καὶ Τορόνων, ὅ τε Villemain καὶ S^t. Marc Girardin καὶ Patin καὶ Hase καὶ Lenormant καὶ Reignier καὶ Ingrès καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν ἐγκρίτων τῆς Γαλλίας. Παρετηρήθη δὲ ἡ ἀπουσία τῶν K. Cousin, Egger, Guigniaud καὶ Boissonade, τῶν σορῶν τούτων φίλων τοῦ ἑλληνισμοῦ. Παρῆν προσέτι καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀρείου Πάγου ἀποδημῶν νῦν ἐν Παρισίοις.

» Τὰ χορικὰ μέλη ἐψάλησαν κατὰ τὴν σοβαρὰν μουσικὴν τοῦ Mendelsohn, τὸ δ' ὅλον δρᾶμα τοσοῦτον ἐπέτυχεν, ὥστε οἱ παρόντες καὶ μέχρι δακρύων συνεκινήθησαν. « Ἔχετε θέατρον εὐρύτερον, εἶπεν ὁ K. Villemain, περιλαμβάνον ὡς τὰ ἀρχαῖα τρισμυρίους θεατάς, φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς τοῦ ὡραίου τῆς Ἑλλάδος οὐρανοῦ, παριστῶν σκηνὴν μεγίστην, τοποθεσίαν ποιητικὴν, καὶ ὄψεσθε τὸ μαγικὸν τῆς τραγῳδίας ταύτης. »

Ἐνῷ δὲ ἀνεγίνωσκον ταῦτα ἐλθών τις τῶν ὁμογενῶν μοι εἶπεν ὅτι ἐφημερὶς ἐκ τῶν ἡμετέρων κατέκρινε τὴν σύστασιν θεάτρου *Ἑλληνικοῦ* ἐν Ἀθήναις. Τὸ κατ' ἐμὲ, φοβοῦμαι μὴ δὲν ἐνόησε καλῶς τὸν γράψαντα ὁ φίλος μου· διότι, πῶς εἶναι δυνατὸν Ἕλλην λόγιος καὶ φίλος τῆς πατρίδος, ν' ἀποκρούῃ τὸ σχολεῖον ἐκεῖνο ἐν ᾧ καὶ ἡ δραματικὴ ποίησις ἀναπτύσσεται καὶ τελειοποιεῖται, καὶ ἡ γλῶσσα ῥυθμίζεται καὶ τὰ ἤθη διορθοῦνται; Ζητήσατε τὰ τονισθέντα μέλη τοῦ *Οἰδίποδος*, καὶ παραστήσατε αὐτὸν καὶ ὑμεῖς ἐν Ἀθήναις. Οὐδεμίαν δὲ ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι ἡ δοκιμὴ ὑπερτερήσει τὰς ἐλπίδας ὑμῶν, καὶ ὅτι εὐδοκιμήσετε πλέον τῶν ἐνταῦθα· διότι ἀνώτεροι μὲν τὴν τέχνην εἰσὶν οἱ Γάλλοι τῶν ἡμετέρων ὑποκριτῶν, ἐνθερμότεροι ὅμως ἡμεῖς τὸ αἴσθημα παριστάνοντες ἔργον ἔξοχον τῶν ἰδίων πατέρων . . . .

Μ. Ν. Δ.

ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΣΗΜΩΝ.

—ooo—

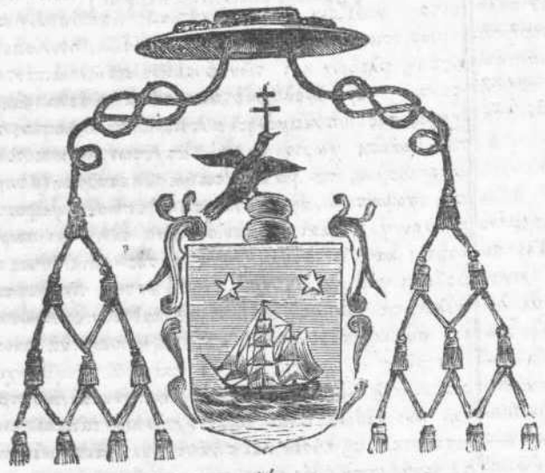

Α'.

Β'.

Τὸ ὑπὸ στοιχ. Α'. ἀνήκει τῇ ἐξ Ἰταλίας καταγομένῃ οἰκογενείᾳ Κουκούλλα (Cuculla)· φέρει δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ θυρεοῦ σταυρὸν ἀρχιεπισκοπικὸν, καὶ ἄνωθεν τούτου ἱερατικὸν πῖλον, ἑκατέρωθεν δὲ θυσάνους δέκα δηλοῦντας τὸν βαθμὸν τοῦ νῦν Μητροπολίτου τῆς ἐν Νάξῳ Δυτικῆς ἐκκλησίας Κ. Φραγκίσκου Κουκούλλα. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς Ἐνετοκρατίας οἱ τῆς Νάξου Δυτικοὶ ἐπίσκοποι φέρουσι τίτλον Ἀρχιεπισκόπου Παροναξίας (Naxopariensis) καὶ Μητροπολίτου παντὸς Αἰγαίου Πελάγους.

Τὸ δὲ ὑπὸ στοιχεῖον Β'. ἀνήκει τῇ ἐξ Ἐνετίας καταγομένῃ οἰκογενείᾳ Βαρότση (Barozzi), τῇ πρότερον μὲν ἐν Κρήτῃ, εἶτα δὲ ἐν Νάξῳ ἀποκατασταθείσῃ.

Ι. ΔΕ-ΚΙΓΑΛΑΛΑΣ.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ.

—ooo—

Σήμερον δημοσιεύομεν ἀποσπάσματα ἐξ ἑτέρου τινὸς τῶν παρὰ τῷ Κυρίῳ Σ. Κόμῳ εὑρισκομένων ἀρχαίων χειρογράφων, (*Ἴδε φυλ. Πανδώρ.* 174 *σ.* 143) *τῆς Ἀριθμητικῆς Εἰσαγωγῆς Νικομάχου τοῦ Γερασηνοῦ, διηρημένης εἰς βιβλία δύω καὶ ὑπομνηματισμένης διεξοδικῶς ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου Πρόκλου. Σύγκειται δὲ τὸ τεῦχος ἐκ σελίδων* 274, *ἡ σελὶς ἐκ στίχων* 26, *ὁ δὲ στίχος ἐκ στοιχείων περίπου* 50. *Καὶ τὸ μὲν κείμενον τοῦ Νικομάχου, ὅπερ ἐλάχιστον μέρος ἀπατελεῖ τοῦ ὅλου τεύχους, ὑπάρχει ἐκδεδομένον· ἡ τελευταία ἔκδοσις εἶναι ἡ ἐν Λειψίᾳ ὑπὸ Φριδερίκου Ἀστίου. Οἱ δὲ διεξοδικοὶ ὑπομνηματισμοὶ τοῦ Πρόκλου εἰσὶν ὅλως ἀνέκδοτοι. Κατὰ τὸν Φαβρίκιον ἐν μόνον χειρόγραφον αὐτῶν σώζεται ἐν τῇ Β. βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων· ὥστε δεύτερον εἶναι τὸ ἐν Ἀθήναις. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ ὑπομνηματισμοὶ οὗτοι τοῦ Πρόκλου ἦσαν ἄγνωστοι τῷ Ἀστίῳ, διότι οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἀναφέρει ἐν τῷ*

προλόγῳ καὶ τοῖς σχολίοις αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸ Νικομάχειον κείμενον τοῦ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν χειρογράφου παραβαλόντες πρὸς τὸ τοῦ Ἀστίου εὕρομεν πολλαχοῦ διαφορὰς γραφῶν ἀξιολόγους. Ἐκφράζομεν δὲ καὶ αὖθις τὴν εὐχὴν ὅπως τὰ προγονικὰ κειμήλια ταῦτα μείνωσιν ἐν Ἑλλάδι, μηδὲ κοσμήσωσι ξένην τινὰ βιβλιοθήκην.

Ι. Κ.

—o—

ΝΙΚΟΜΑΧΟΥ ΓΕΡΑΣΙΝΟΥ ἀριθμητικῆς εἰσαγωγῆς τῶν εἰς δύο τὸ πρῶτον, ὅπερ ἐξηγεῖται ὁ φιλόσοφος Πρόκλος.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ.

« Οἱ παλαιοὶ (α) καὶ πρῶτοι μεθοδεύσαντες ἐπιστήμην, κατάρξαντος Πυθαγόρου, ὡρίζοντο φιλοσοφίαν εἶναι φιλίαν σοφίας, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐμφαίνει, τῶν πρὸ Πυθαγόρου πάντων σοφῶν καλουμένων συγκεχυμένῳ ὀνόματι, ὥσπερ καὶ τέκτων καὶ σκυτοτόμος, καὶ κυβερνήτης, καὶ ἁπλῶς πᾶς ὁ τέχνης τινὸς ἢ δημιουργίας ἔμπειρος » (β).

ΣΧΟΛΙΑ ΠΡΟΚΛΟΥ.

Εἰσαγωγὴ ἐπιγέγραπται ὡς πρὸς τὰ γεγραμμένα αὐτῷ θεολογικά, ἤτοι μεγάλα ἀριθμητικά. Γερασινὸς δὲ λέγεται ἀπὸ τῆς πόλεως, ἧ ὄνομα Γέρασα· ἔστι δὲ περὶ Βόστραν καὶ Ἀραβίαν. Γέρασα δὲ λέγεται ἀπὸ τοῦ τοὺς συστρατεύσαντας τῷ Ἀλεξάνδρῳ γέροντας, καὶ μὴ δυνηθέντας πολεμεῖν, ἐκεῖ τὴν οἴκησιν ποιήσασθαι. (α) Πλατωνικὸς ὢν ὁ πατὴρ τοῦ βιβλίου τούτου κατὰ τὸν πλατωνικὸν σκοπὸν ζητεῖ τὸ τέλος τῆς ὄντως φιλοσοφίας, καὶ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐπὶ ταύτην. Ὅτι μὲν οὖν, ὡς καὶ ὁ Νικόμαχος ὁρίζεται, φιλοσοφία ἐστὶ φιλία σοφίας παντὶ προῦπτον· ζητητέον δὲ τί ἐστὶ σοφία, καὶ πόθεν ἔσχε τὸ ὄνομα. Σοφία μὲν οὖν ἐκλήθη, οἱονεὶ σάφειά τις οὖσα, ὡς σαφηνίζουσα πάντα· τοῦτο δὲ τὸ σαφὲς εἴρηται καὶ ἐν ἄλλοις ὅτι οὕτω κέκληται, οἱονεί τι φαές, ἤτοι φῶς ὄν, διὰ τὸ εἰς φῶς ἄγειν τὰ κεκρυμμένα. Ἐπεὶ τοίνυν τὰ νοητὰ καὶ θεῖα, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν, εἰ καὶ φανερώτατά ἐστι κατὰ τὴν ἑαυτῶν οὐσίαν, ἡμῖν διὰ τὴν ἐπικειμένην τοῦ σώματος ἀχλὺν σκοτεινὰ καὶ ἀμυδρά εἰσι, τὴν ταῦτα ἡμῖν εἰς φῶς ἄγουσαν ἐπιστήμην, εἰκότως σοφίαν ὠνόμασαν.

. . . . . .

Τοιοῦτοι γὰρ ἦσαν οἱ ἑπτὰ σοφοί, πολιτικάς τινας ἀρετὰς εὑρόντες, εἶτα λοιπὸν ὁδῷ προϊόντες καὶ ἐπ' αὐτὰ τὰ σώματα καὶ τὴν δημιουργὸν αὐτῶν προῆλθον φύσιν· καὶ ταύτην εἰδικώτερον φυσικὴν ἀνεκάλεσαν θεωρίαν, καὶ σοφοὺς τοὺς τὴν τοιαύτην σκέψιν μετιόντας. Τελευταῖον δ' ἐπ' αὐτὰ λοιπὸν ἔρθασαν τὰ θεῖα καὶ ὑπερκόσμια καὶ ἀμετάβλητα παντελῶς, καὶ τὴν τούτων γνῶσιν κυριωτάτην σοφίαν ὠνόμασαν. Οἱ μὲν οὖν πρὸ Πυθαγόρου συγκεχυμένως κατὰ πάντων τῶν εἰρημένων τὸ τῆς σοφίας ὄνομα ἔφερον· πρῶτος δὲ Πυθαγόρας αὐτὸς συνέστειλεν αὐτὸ, ἐπὶ μόνης τῆς τῶν ἀϊδίων ἐπιστήμης τὸ τῆς σοφίας ὄνομα θεὶς, καὶ φιλοσοφίαν τὴν τῆς σοφίας ταύτης φιλίαν ὠνόμασε. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ τῆς φιλοσοφίας τέλος, ἡ τῶν θείων πραγμάτων γνῶσις. Τὰ δὲ ἐπὶ ταύτην ἄγοντα τὴν σοφίαν, ὡς Πλάτωνι καὶ Πλωτίνῳ δοκεῖ, ἡ τῶν μαθημάτων ἐπιστήμη· παραδοτέον γὰρ τοῖς νέοις τὰ μαθήματα, φησὶν ὁ Πλωτῖνος, πρὸς συνεθισμὸν τῆς ἀσωμάτου φύσεως. Ἐπειδὴ γὰρ ὑλικοῖς συμπεπλέγμεθα σώμασι, καὶ τούτων ἐκτὸς εἰθίσμεθα νοεῖν οὐδὲν, ἀδύνατον ἦν ἀμέσως ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὰ νοητὰ καὶ κεχωρισμένα παντελῶς σώματος ἐλθεῖν· ἐμελλομεν γὰρ πάσχειν ὅπερ οἱ ἐκ σκοτεινοῦ οἴκου πάσχουσιν ἐπὶ φωτεινότατον ἀμέσως ἐρχόμενοι, καὶ τῷ ἀθρόῳ φωτὶ τὰς ὄψεις ἀποτυφλούμενοι. Δεῖ γὰρ ἐκ τῶν ἐναντίων κατὰ βραχὺ διὰ τῶν μέσων προϊόντας βαδίζειν ἐπὶ τἀναντία. Ἐπειδὴ οὖν τῶν ἀχωρίστων παντελῶς τῆς ὕλης εἰδῶν, οἷον σαρκὸς ὀστέων, φλεβῶν καὶ τῶν φυσικῶν εἰδῶν ἁπάντων, τούτων γὰρ οὐδὲν οὐδὲ ὑποστῆναι οὐδὲ νοηθῆναι χωρὶς τῆς ὑποκειμένης αὐτοῖς ὕλης δυνατὸν, καὶ τῶν πάντη χωριστῶν καὶ ἀσχέτων, οἷα εἰσὶ τὰ ὑπερκόσμια, τὰ μαθήματα μέσα ἐστὶ, τῇ μὲν οὐσίᾳ σωμάτων ἀχώριστα, τῇ δ' ἐπινοίᾳ χωριστὰ, κύκλον γὰρ, καὶ τρίγωνον, καὶ πᾶν σχῆμα καὶ νοῆσαι καὶ ὁρίσασθαι χωρὶς πάσης ὕλης δυνατὸν μελέτῃ γὰρ καὶ μαθήσει ταῦτά ἐστι, τῇ δ' αὐτῶν ἀΰλως τὰ χωριστὰ εἴδη νοεῖν, καὶ τὴν ἐκείνων ὡς ἐστὶ συλλογίσασθαι οὐσίαν (;) Εἰ γάρ ἐστι τὰ πάντῃ τῆς ὕλης ἀχώριστα, ἔστι δὲ καὶ τὰ πῇ μὲν χωριστὰ, πῇ δὲ ἀχώριστα, ἀνάγκη που καὶ τὴν τρίτην τῶν εἰδῶν εἶναι μοῖραν, τὴν παντάπασι χωριστὴν καὶ τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ ἐπινοίᾳ. Πάντα μὲν οὖν τὰ μαθήματα ὁδός ἐστι πρὸς τὰ νοητὰ, μάλιστα δὲ τούτων ἡ ἀριθμητικὴ, ἀρχὴ πάντων οὖσα· καὶ γὰρ μουσικῆς, εἴπερ αὕτη μὲν περὶ τὸ ἐν σχέσει ποσὸν καταγίνεται, τὸν ἡμιόλιον φέρ' εἰπεῖν ἀριθμὸν, ἢ ἐπίτριτον, ἢ διπλάσιον, ἢ ὀντιναοῦν, ἡ δὲ ἀριθμητικὴ περὶ τὸ ἄσχετον· πρότερα δὲ τῶν ἐν σχέσει τὰ ἄσχετα. Ἀλλὰ δὴ καὶ γεωμετρίας προτέρα· πολλαὶ γὰρ τῶν γεωμετρικῶν ἀποδείξεων διὰ τῆς ἀριθμητικῆς προῖασι, καὶ ὅλως ἐπειδὴ τὰ σχήματα ἢ ἐκ μιᾶς γραμμῆς, ὡς ὁ κύκλος, ἢ ἐκ πλειόνων συνέστηκε· τὸ δὲ ἓν καὶ τὸ πλῆθος ἀριθμοί· καὶ ὅτι παντὸς μεγέθους ἀρχὴ ἐστιν ἡ μονάς· καὶ γὰρ τὸ σημεῖον οἷον μονάς τις ὑπάρχει· ἀμερὲς γάρ· καὶ ὅτι ἡ μονὰς ἀδιαίρετος, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ ἀριθμοῦ· τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ σημεῖον οὗ μέρος οὐδέν. Εἰ δὲ γεωμετρίας ἡ ἀριθμητικὴ προτέρα, καὶ ἀστρονομίας ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ προτέρα· εἴπερ ἡ γεωμετρία μὲν περὶ μεγέθη ἁπλῶς ἀκίνητα ἔχει, τὰ τούτων περιεργαζομένη εἴδη, ἀστρονομία δὲ περὶ τὰ κινούμενα, καὶ τὰς τούτων κινήσεις καὶ πρὸς ἄλληλα σχέσεις αὐτῶν ζητοῦσα . . . . . .

. . . . . .

ΚΕΙΜΕΝΟΝ.

« Ὄντα δὲ τὰ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἀεὶ

» διατελοῦντα ἐν τῷ κόσμῳ (ε) καὶ οὐδέποτε τοῦ » εἶναι ἐξιστάμενα, οὐδὲ ἐπί βραχύ· ταῦτα δ' ἂν » εἴη τὰ ἄυλα καὶ ἀΐδια, καὶ ὧν κατὰ μετουσίαν » ἕκαστον λοιπὸν τῶν ὁμωνύμως (5) οὕτω κα» λουμένων (*) τόδε τι λέγεται καὶ ἔστι. Τὰ μὲν » γὰρ σωματικὰ δήπου καὶ ὑλικὰ ἐν διηνεκεῖ ῥύ» σει καὶ μεταβολῇ διὰ παντός ἐστι, μιμούμενα τὴν » τῆς ἐξ ἀρχῆς (ζ) ἀϊδίου ὕλης καὶ ὑποστάσεως » φύσιν καὶ ἰδιότητα, (**) ὅλη γὰρ δι' ὅλης ἦν τρε» πτὴ (η) καὶ ἀλλοιωτή. »

ΣΧΟΛΙΑ.

(δ) Οὕτως γὰρ καὶ Ἀριστοτέλης λέγει ἐν τοῖς ἀποδεικτικοῖς, ἐπιστήμην εἶναι τὴν ἀεὶ ὡσαύτως ἔχουσαν καὶ κατὰ ταὐτά. Ἐπιστήμη γὰρ λέγεται ἀπὸ τοῦ εἰς ἐπίστασιν ἄγειν τὴν ψυχήν· πῶς οὖν ἂν εἴη ἐπιστήμη τῶν μὴ ἑστώτων, ἀλλ' ἐν συνεχείᾳ μεταβολῆς θεωρουμένων; μόνων οὖν τῶν ἀεὶ ὄντων ἡ γνῶσις ἐπιστήμη ἐστίν· (ε) οὐχ ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχει διὰ παντὸς, πῶς γάρ; εἴπερ εἰσὶν ὑπερκόσμια, ἀλλ' ὅτι ἀεὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ κοσμοῦσι, ἐπιλάμποντα τούτοις τὸ ἑαυτῶν ἀγαθὸν εἰκονικῶς. (5) Ὥσπερ γὰρ ὁμωνύμως τὸ ὄντως ζῶον καὶ τὸ γεγραμμένον καλοῦμεν, οὕτω καὶ τὰ τῇδε ὄντα· οὐ γὰρ συνωνύμως ἐκείνοις ἔχουσι καὶ τὰς προσηγορίας. (ζ) Ἀντὶ τοῦ τῆς ἀρξάσης αὐτῶν ὕλης, ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ καὶ ἡ ὕλη. Λέγει οὖν ὅτι τὰ σωματικὰ ταῦτα εἴδη, ἐν διηνεκεῖ ῥύσει ὄντα μιμοῦνται τῆς ὑλικῆς αὐτῶν ἀρχῆς τὸ ἄστατον, κἀκείνη γὰρ δυνάμει πάντα οὖσα τὰ εἴδη, οὐκ ἀνέχεται τὸ αὐτὸ στέγειν εἶδος ἀεί. Ὁ μὲν φιλόσοφος Ἀμμώνιος, ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος ἔφη ὅτι οὐ καλῶς εἶπε Νικόμαχος, τὸ μιμεῖσθαι τὴν ὕλην, οὐδενὸς γὰρ παράδειγμα ἡ ὕλη ἐστί· τίς γὰρ θέλει ὕλη γενέσθαι; Ἀλλ' οὐ τοῦτο οἶμαι τὸν Νικόμαχον δηλοῦν διὰ τοῦ μιμεῖσθαι (1), ὅτι ὡς πρὸς παράδειγμα ταύτην ἀποβλέποντα μιμεῖται τὰ εἴδη· ἀλλ' ὡς ἂν ἔλεγεν ὅτι τὰ αἰσθητὰ διὰ τοῦτο ἐν συνεχεῖ (2) ἐστὶ μεταβολῇ, ὅτι τῇ οἰκείᾳ ἀρχῇ, τῇ ὕλῃ συνεξομοιοῦται, τῷ μὴ δύνασθαι διὰ τὸ ἄστατον αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι ἀεί· ὥσπερ εἰ καὶ τὸν ἐν πλοίῳ δινεῖσθαι καὶ αὐτὸν ἰδίᾳ τις λέγοι καὶ τὸ ἄστατον τοῦ πλοίου μιμεῖσθαι. (η) Καὶ τοῦτο ὁ αὐτὸς (3) ἡμῶν διδάσκαλος οὐ καλῶς εἶπεν εἰρῆσθαι τῷ Νικομάχῳ. Ἔδει γάρ, φησιν, εἰπεῖν τρεπτικὴ καὶ ἀλλοιωτικὴ, περὶ αὐτὴν γὰρ αἱ τροπαὶ καὶ ἀλλοιώσεις γίγνονται, αὐτὴ δὲ οὐ τρέπεται, οὐδὲ ἀλλοιοῦται· εἰ γὰρ αὐτὴ ἐτρέπετο ἐδέετ' ἂν ἑτέρας (4) ὕλης ἐν ᾗ ἔμελλεν ἀλλοιοῦσθαι καὶ τρέπεσθαι. Ὥστε αὐτὴ μὲν ἄτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος, τὰ δὲ περὶ αὐτὴν εἴδη ἀλλοιοῦται.

. . . . . .

οἷον ἄνθρωπος, αὐτὸς μὲν ὑπομένει, ἐξισταμένου δὲ τοῦ λευκοῦ ἀντιλαμβάνει τὸ μέλαν. Ἔστι δὲ πάλιν ἀπολογούμενόν τινα ὑπὲρ τοῦ Νικομάχου λέγειν, ὅτι τὸ, ὅλη δι' ὅλης τρέπεται, οὐχ ὡς καὶ αὐτῆς, καθὸ ὕλη ἐστὶ, μεταβαλλούσης καὶ ἐξισταμένης τοῦ εἶναι ὕλη, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἴποιμεν ὅλον δι' ὅλου τὸν χαλκὸν εἰς τὰ ἐν αὐτῷ γινόμενα χαλκευτὰ εἴδη τρέπεσθαι, οὐ τῆς οὐσίας τοῦ χαλκοῦ τοῦ εἴδους τοῦ ἑαυτῆς ἐξισταμένης (1) ἀλλ' ὡς πυρωκότος αὐτοῦ καθ' ὅλον αὐτὸν, τὰ μὲν ἀποπτύειν τῶν εἰδῶν, τὰ δὲ δέχεσθαι. Οὕτως οὖν τὴν ὕλην δι' ὅλης μεταβάλλειν εἴρηκε· κατ' ἀλήθειαν γάρ, ὡς ἤδη εἶπον, οὐκ ἔστι τὸ εἶδος τὸ μεταβάλλον, ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον. Τῶν γὰρ εἰδῶν, τὸ μὲν φθείρεται, τὸ δὲ γίνεται· οὕτω γὰρ καὶ τὴν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν τῶν πραγμάτων λέγομεν, τῷ τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν ἄλλοτε εἰς ἄλλο μεταχωρεῖν εἶδος, τὸ γὰρ μεταβάλλον ὑπομένειν δεῖ, ἵνα ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο μεταχωρῇ, ὡς ἐκ τόπου εἰς τόπον μεταβαῖνον, ὥστε τὸ ἐν ταῖς μεταβολαῖς ὑπομένον ἡ ὕλη ἐστίν· αὕτη γὰρ ἐστιν ἡ εἰς τὰ εἴδη τρεπομένη καὶ μεταβάλλουσα.

. . . . . .

Οὕτω καὶ Πλάτων ὁμωνύμως καλῶν τάς τε ἰδέας καὶ τὰς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἐκείνων εἰκόνας, τὸ αὐτὸ εἴωθεν ἐκείνοις προστιθέναι, αὐτὸ ζῶον λέγων, καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ τὰ λοιπὰ ὡσαύτως, διὰ τῆς προσθέσεως τῆς ἀντωνυμίας τὸ κυρίως τοιοῦτον ὑπάρχον ἕκαστον ἐκείνων καὶ πρώτως δηλῶν· τὰ δὲ ἐξ ἐκείνων ὁμωνύμως λεγόμενα ἐκείνοις καὶ οὐ κυρίως, ἀλλ' ὡς ἡ εἰκὼν ἔχει πρὸς τὸ ἀρχέτυπον.

Ἐξελιγμοὺς, τὰς περιόδους φησὶ καὶ ἀνακυκλήσεις· πάντα γὰρ ταῦτα, καὶ ὁ οὐρανὸς, καὶ ὁ χρόνος, καὶ τὰ ἄστρα ἐξ ἐκείνων τῶν λόγων προῆλθον, οὐ δημιουργικῶς, ἀλλ' εἰδοποιητικῶς. Ἀμέλιος δὲ οὐκ οἶδα πόθεν ὁρμηθεὶς καὶ κακῶν ἰδέας ἐδόξασε, καὶ τούτων τοὺς λόγους οἴεται εἶναι παρὰ τῷ Θεῷ, ὃν οὐ νῦν ἡμῖν ἐξελέγχειν πρόκειται.

. . . . . .

Οὕτω γοῦν καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν, δικαιοσύνης μὲν κατὰ τὸ πλεονάζον κακία, ἡ πλεονεξία, κατὰ δὲ τὸ ἔλλειπον ἡ μειονεξία· ἀνδρίας δὲ, κατὰ τὸ πλεονάζον θρασύτης, κατὰ τὸ ἔλλειπον δειλία. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ σωφροσύνης ἀκολασία καὶ ἠλιθιότης· καὶ ἐπὶ φρονήσεως πανουργία καὶ ἁπλότης. Ὁ οὖν τέλειος πέφευγε ταῦτα καὶ σύμμετρός ἐστιν. Εἰσὶ δὲ οἱ μὲν ὑπερτελεῖς καὶ ἐλλειπεῖς πάμπολλοι. Οἱ γὰρ χείριστοι τῶν ἀριθμῶν (2) καὶ πάμπολλοι· οἱ δὲ τέλειοι ὡς ἐοικότες τοῖς καλλίστοις τῶν ἀνθρώπων, ὀλίγοι· τοὺς πλείονας γὰρ κακοὺς εἶπεν ὁ Βίας, τὰ δὲ καλὰ σπάνια.

Οὐκοῦν προτέρα ἡ ἀριθμητικὴ τῆς μουσικῆς. Ἀλ-

(*) Τοῦ Ἀστίου τὸ κείμενον φέρει « τῶν ὁμωνύμως ὄντων τε καὶ καλουμένων. » εὖπερ ὀρθοτέρα ἡ γραφὴ τοῦ ἡμετέρου χειρογράφου.

(**) Τὸ χ. ἀϊδιότητα.

(1) Τὸ χειρόγρ. διὰ τὸ μιμεῖσθαι.

(2) Τὸ χ. ἐσυνέχει.

(3) Τὸ χ. καὶ τοῦτο αὐτὸς ἡμῶν διδάσκαλος.

(4) Τὸ χ. ἑτέρως.

(1) Τὸ χ. ἐξιμένου.

(2) Τὸ χ. τῶν ἀνθρώπων

λως θ' ὅτι καὶ οἱ μουσικοὶ λόγοι, ὅ ἐστι ὁ διὰ τεσσάρων, ὁ διὰ πέντε, ὁ διὰ πασῶν, ἢ ὁ δὶς διὰ πασῶν (1) πῶς ἂν γένοιντο, (2) μὴ ὄντος ἀριθμοῦ; ὁ μὲν γὰρ διὰ πέντε τὸν ἡμιόλιον λόγον ἔχει, ὁ δὲ διὰ δ τὸν ἐπίτριτον, ὁ δὲ διὰ πασῶν τὸν διπλάσιον, ὁ δὲ διὰ πασῶν ἅμα καὶ διὰ πέντε τὸν τριπλάσιον, ὁ δὲ δὶς διὰ πασῶν, ὅστις καὶ τελειότατός ἐστι, τὸν τετραπλάσιον· ταῦτα δὲ πάντα ἀριθμῶν ἴδια· ἡμιόλιος μὲν ὁ γ τοῦ β, ὅτι ἔχει ὁ γ τὸν β καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ· ἐπίτριτος δὲ ὁ δ τοῦ γ, ὅτι ἔχει ὁ δ τὸν γ καὶ τὸ τρίτον αὐτοῦ· ὁ δὲ ς τοῦ β τριπλάσιος, διπλάσιος δὲ τοῦ β ὁ δ' καὶ τετραπλάσιος ὁ η. Καλοῦνται δὲ παρὰ τοῖς μουσικοῖς οἱ τοιοῦτοι λόγοι ὁ μὲν ἐπίτριτος διὰ τεσσάρων, ὅτι ἐν τετραχόρδῳ τεσσάρων οὐσῶν χορδῶν αἱ ἄκραι β χορδαὶ πρὸς ἀλλήλας λόγον ἔχουσιν ἐπίτριτον ὅν τὰ δ πρὸς τὰ γ. προστεθείσης δὲ καὶ ἑτέρας χορδῆς, ὡς γίνεσθαι πεντάχορδον, λόγον ἔχουσιν αἱ ἄκραι χορδαὶ τοῦτέστιν ἡ α'.ν πρὸς τὴν ἐπν ἡμιόλιον, ὃν τὰ γ πρὸς τὰ β. τῷ δὲ πενταχόρδῳ προστεθὲν τετράχορδον ὅμοιον τῷ προτέρῳ τετραχόρδῳ τὰς δύο ἄκρας χορδὰς ἐν λόγῳ ποιεῖ διπλασίῳ ὃν ἔχει ὁ η πρὸς τὸ δ. καλοῦσι δὲ τοῦτον οἱ μουσικοὶ διὰ πασῶν, ὅτι τὸ ἐξ ἀρχῆς ὄργανον τῆς μουσικῆς ὀκτάχορδον ἦν, προσυπακούεται δὲ τῷ διὰ πασῶν, τῶν χορδῶν δηλονότι. Ὕστερον δὲ προστεθέντος τῷ τοιούτῳ ὀκταχόρδῳ καὶ ἑτέρου τούτῳ (3) ὁμοίου, ὡς γίνεσθαι τὰς τοῦ ὀργάνου πάσας χορδὰς ιε ἡ γὰρ μέση κοινή ἐστι καὶ ἀμφοῖν τοῖν τετραχόρδοιν, ἐν τῷ μὲν ὀγδόη γινομένη, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ πρώτη, ἐκλήθη παρ' αὐτῶν ὁ λόγος τῶν ἄκρων χορδῶν, τουτέστι τῆς ἀπς πρὸς τὴν ιεν δὶς διὰ πασῶν, τουτέστι τετραπλάσιος, ὃν ἔχει ὁ η πρὸς τὸν β. (4) δὶς δὲ διὰ πασῶν εἴρηται ὅτι ἑκάτερον διὰ πασῶν διπλάσιον· συντεθέντα δ' ἐγένοντο δὶς διὰ πασῶν, ἤγουν δὶς διπλάσιον, καὶ φανερὸν ὅτι καὶ τετραπλάσιον. Ἔστι δὲ ἐν μουσικῇ ὁ λόγος οὗτος ὁ δὶς διὰ πασῶν, τουτέστιν ὁ τετραπλάσιος, τελειότατος, ὅτι μείζονα τούτου λόγον ἐν μουσικῇ οὐκ ἔστι λαβεῖν· οὐδὲ γὰρ ὥσπερ οἱ ἀριθμοὶ ἐπ' ἄπειρον αὔξονται, οὕτω καὶ οἱ τῶν χορδῶν λόγοι· ἡ γὰρ πολλὴ τάσις ἐν χορδαῖς ῥῆξιν ἐργάζεται· πάλιν δὲ οὐδὲ ἄχρις ἀπείρου μειοῦται· ἡ γὰρ πολλὴ ἄνεσις εἰς τὸ σιγᾷν τὰς χορδὰς περιάγει, καὶ διὰ τοῦτο πάλιν ἡ ἐσχάτη μείωσις μέχρι τοῦ ἐπιτρίτου λόγου.

---

(1) Τὸ χειρόγρ. ὁ δὶς καὶ διὰ πασῶν.
(2) Τὸ χ. γένοιτο.
(3) Τὸ χ. τούτου.
(4) Τὸ χ. δ'.

ΑΡΧΑΙΟΙ ΝΑΟΙ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ.

ΥΠΟ

Ε. ΚΡΗΤΙΚΙΔΟΥ.

(*Συνέχεια, ἴδε φυλλ.* 166, *σελ.* 525).

Α'.

« Ο ΔΗΜΟΣ Ο ΣΑΜΙΩΝ ΓΝΑΙΟΝ ΔΟΜΕΤΙΟΝ ΓΝΑΙΟΥ ΥΙΟΝ ΤΟΥ ΔΟΘΕΝΤΟΣ ΥΠΟ ΤΗΣ ΣΥΝΚΛΗΤΟΥ ΠΑΤΡΩΝΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΥΠΕΡ ΤΕ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΤΗΣ ΤΑΥΡΟΠΟΛΟΥ ΑΡΕΤΗΣ ΕΝΕΚΕΝ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ.

ΗΡΗΙ
ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ ΗΡΩΣ ΔΟΥΣ ΠΟΙΕΙ.

Β'.

. . . . (αυτοκρατο) ΡΑ. . . . .
(συγκλη). ΤΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΡΩΝΟΣ. . .
ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΓΑΙΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΝΕΚΕΝ ΚΑΙ ΕΥΝΟΙΑΣ ΗΣ ΕΧΩΝ ΔΙΑΤΕΛΕΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΣ ΠΡΟΣ ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤ ΙΔΙΑΝ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ

ΗΡΗΙ

Γ'.

ΒΑΣΙΛΕΑ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΝ ΘΕΟΝ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΑ
ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ
ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ ΘΕΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

Αἱ ἑπόμεναι δύο ἐπιγραφαὶ Α, Β, *ληφθεῖσαι ἐκ τῶν ἐρειπίων τοῦ Ἡραίου, ἐκτίσθησαν ὑπὸ τὴν ἑστίαν τῆς κατὰ τὴν Κολώνην ἀποθήκης τοῦ Γ. Ῥούσσου, ἀφ' ὅπου ἀντεγράφησαν, ἐφ' ὧν ὑψοῦντο ἀναμφῤῥήστως ἀγάλματα τῆς Κλαυδίας καὶ τοῦ Ποπλίου.*

Α'.

Ο ΔΗΜΟΣ ΚΛΑΥΔΙΑΝ ΟΚΤΑΟΥΙΑΝ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ
ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΝΕΡΩΝΟΣ ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΔΡΟΥΣΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ
Γ(ερ)Μ(αν)ΙΚΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

(Ηρη)Ι

Β'.

Ο ΔΗΜΟΣ . . . . . .
ΠΟΠΛΙΟΝ ΟΥΙΑΜΟΝ Ρ . . . . . .
. . . . ΤΟΝ ΑΝΘΥΠΑΤΟΝ . . .

ΗΡΗΙ

Εἰς στήλην ἐκ μαρμάρου ὑπὸ τὴν ἀγίαν τράπεζαν τοῦ ἐν τῷ προσεγγίζοντι εἰς τὸ Ἡραῖον καὶ ἀνήκοντι ἤδη εἰς τὴν ἐν Πάτμῳ Μονὴν Μετοχίῳ (α) *ναοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὑπάρχει ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή·*

ΑΥΛΟΝΟΦΕΑ
ΛΙΟΝ ΑΤΤΙΚΟΝ
ΥΙΟΝ ΑΤΤΙΚΟΥ
ΤΟΥ ΝΕΟΠΟΙΟ(υ)
ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΘΕΑΣ ΗΡΑΣ ΚΑΙ
ΠΑΡΑΦΥΛΑΚΟΣ
ΚΡΙΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΟΛΥΜ
ΠΙΑ ΤΑ ΕΝ ΠΕΙΣΗ(ι)
ΠΑΙΔΩΝ ΣΤΑΔΙΟΝ ΝΕΙ
ΚΗΣΑΝΤΑ ΤΟΝ ΕΠΩ
ΝΥΜΟΝ ΕΝ ΤΩ(ι) ΙΕΡΩ(ι της)
Β(α)ΣΙΛΕΙΟΥ ΘΕΑΣ
ΗΡΑΣ ΑΓΩΝΑ ΠΑΙ
ΔΩΝ ΠΑΛΗΝ ΤΗΝ
ΤΕΙΜΗΝ ΑΝΑΣΤΗ
ΣΑΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑ
ΤΡΟΣ

Ἡ περιέχουσα τὸν ἑξῆς κατάλογον τῶν νεωποιῶν στήλη, ληφθεῖσα ἐκ τοῦ Ἡραίου, φυλάττεται ἐν τῇ πλησίον τούτου ἀποθήκῃ τῆς Μονῆς τοῦ Σταυροῦ.

ΕΠΙ ΑΝΤΙΟΧΟΥ
ΕΤΟΥΣ ΜΔ
ΝΕΩΠΟΙΗΣ
ΕΙΣΙΔΩΡΟΣ
ΣΕΡΑΠΙΩΝΟΣ
ΦΙΛΩΝ ΧΡΥΣΕΡΜΟΥ.
ΕΤΟΥΣ Μ ΚΑΙ Β
ΕΠΙ ΓΑΙΟΥ
ΣΚΡΙΒΩΝΟΥ
ΦΙΛΟΠΟΙΜΕΝΟΣ
ΝΕΩΠΟΙΗΣ
ΕΥΤΥΧΟΣ
ΑΡΤΕΜΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ
ΞΕΝΟΒΡΟΤΟΥ
ΜΗΝΟΔΩΡΟΣ
ΜΗΝΟΦΥΛΟΥ ΤΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
ΜΗΤΡΟΒΙΟΥ Φ ΔΕ
ΔΑΜΑΣΩΚΛΗΣ
ΠΟΤΑΔΟΥΣ
ΕΤΟΥΣ ΜΔ
ΝΕΩΠΟΙΗΣ
ΕΥΣΕΒΗΣ
ΔΙΟΔΩΡΟΣ
ΠΑΝΚΡΑΤΟΥ
ΝΕΩΠΟΙΗΣ
ΕΥΣΕΒΗΣ
ΗΡΩΔΗΣ
ΟΝΗΣΙΩΝΟΣ
ΕΤΟΥΣ ΑΔ.
ΝΕΩΠΟΙΗΣ
ΕΥΣΕΒΗΣ
ΠΡΟΜΗΣΙ . .
ΝΥΜΦΟΚΛΕΟΥΣ
ΕΤΟΥΣ ΖΔ.
ΝΕΩΠΟΙΗΣ
ΕΥΣΕΒΗΣ
ΠΟΣΙΔΕΟΣ
ΣΩΠΑΤΙΟΥ
ΕΤΟΥΣ ΓΔ.
ΤΗΣ ΚΑΙΣΑ
ΡΟΣ ΝΙΚΗΣ
ΝΕΩΠΟΙΗΣ
ΕΥΣΕΒΗΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ
ΙΣΙΔΩΡΟΥ
ΕΤΟΥΣ ΚΘ ΤΗΣ ΤΟΥ
ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΝΙΚΗΣ
ΝΕΩΠΟΙΗΣ ΕΥΣΕΒΗΣ
ΧΙΡΟΤΟΝΗΤΟΣ
ΠΟΠΛΙΟΣ ΚΟΡΝΗΛΙ
ΟΣ ΛΕΥΚΙΟΥ ΥΙΟΣ ΡΟΥΦΟΣ
ΝΕΩΠΟΙΗΣ
ΕΥΣΕΒΗΣ ΛΕΥΚΙ
ΟΣ ΠΑΠΙΟΣ ΔΕ
ΚΜΝΟΥ ΥΙΟΣ
ΕΤΟΥΣ ΙΗ ΤΗΣ
ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΝΙ
ΚΗΣ
ΝΕΩΠΟΙΗΣ
ΕΥΣΕΒΗΣ
ΖΗΝΩΝ
ΕΔ ΤΗΣ
ΚΟΛΩΝΙΑΣ
ΝΕΩΠΟΙΗΣ
ΛΕΥΚΙΟΣ
ΠΟΠΛΙΟΥ

(α) Τὸ Μετόχιον τοῦτο, ὁμοῦ μὲ τὸν ναὸν καὶ τὸν πύργον, ἐκτίσθη ἀπὸ τὸν Πάτμιον Σαρακήνην ναυκλῆρον Ὀθωμανικῆς ναυαρχίδος, κατὰ τὸ ὁποῖον φέρει ἐπὶ τοῦ ἀνωφλίου θυρίδος τοῦ πύργου ἔτος 1577, μετὰ τὴν νέαν συνοίκησιν τῆς κατὰ τὸ 1472 ἐρημωθείσης ἐπὶ τῶν Γενουηνσίων Ἰουστινιανῶν, καὶ κατὰ τὸ 1550 δωρηθείσης ὑπὸ τοῦ Σουλτὰν Σελὴμ εἰς τὸν ναύαρχον Κιλίτς-Ἀλῆν-Πασᾶν Σάμου. Ὁ Πασᾶς οὗτος εὐνοῶν τὸν ναυκλῆρόν του ἐδώρησε τὰς ἀνηκούσας ἤδη εἰς τὸ Μετόχιον τοῦτο γαΐας.

Τὰ ἑπόμενα εὑρεθέντα εἰς τὸ Ἡραῖον μετεφέρθησαν εἰς τὸν ἐν χώρᾳ δημόσιον οἶκον, τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ δαπάνῃ τοῦ νῦν Ἡγεμόνος Κυρίου Ἰω. Γκίκα.

1 Ἀνάγλυφον παριστάνον ἄνδρα ἡμίγυμνον ὑποδεχόμενον ἄρκτον ἱστάμενον εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας, μ' ἐπιγραφὴν ΜΕΛΙΗ.

2 Ἀνάγλυφον ἔχον γεγλυμμένον ἄνδρα ἱστάμενον τὴν μὲν μίαν τῶν χειρῶν ἔχοντα ὑψουμένην, τὴν δ' ἑτέραν πρὸς τὰ κάτω.

3 Ἀνάγλυφον παριστάνον ἄνδρα πλαγιασμένον ἐπὶ ἐστρωμμένου σκίμποδος· ἄντικρυ δὲ τούτου κάθηται γυνὴ, ἧς τὸ πρόσωπον, καθὼς καὶ τὸ τοῦ ἀνδρὸς, εἶσιν ἠκρωτηριασμένα.

4 Ἀνάγλυφον σπιθαμῆς ἔχον μῆκος, φέρον παραλλήλως ἄνδρα καὶ γυναῖκα, ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ὁποίων κάθηται κύων ἀνορθούμενος.

5 Ἀνάγλυφον παριστάνον ἡμίγυμνον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ σκίμποδος· αὕτη ἔχει ἐξηπλωμένην τὴν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ μηροῦ καὶ μὲ τὴν ἀριστερὰν κρατεῖ ὀπώραν, ἣν φέρει πρὸς τὸ ἠνεῳγμένον στόμα· ἄντικρύ της ἵσταται ἑτέρα γυνὴ κρατοῦσα κάνιστρον πλῆρες ὀπωρῶν, ὄπισθεν δὲ ταύτης ἐπὶ κορμοῦ δένδρου φαίνεται συρόμενος ὄφις.

6 Τμῆμα στήλης ἔχον μῆκος ἑνὸς ποδὸς περίπου μὲ κομψὴν ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους γλυφήν·

ΠΟΠΛΙΟΣ ΠΛΩ
ΤΙΟΣ ΑΥΛΟΥ ΡΟΥ
ΦΟΣ ΗΡΩΣ ΧΡΗΣ
ΤΕ ΧΑΙΡΕ

7 Χεὶρ γυναικεία ἀπὸ τοῦ ὤμου μέχρι τῶν δακτύλων ἠκρωτηριασμένων ὄντων.

8 Ἀνάγλυφον παριστάνον ἄνδρα ἐξηπλωμένον ἐπὶ σκίμποδος, συγκεκαμμένα ἔχοντα τὰ γόνατα, καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους· δύο γυναῖκες κάθηνται ἀπέναντί του καὶ τρίτη ὄπισθεν αὐτῶν· ἄνωθεν τοῦ ἀνδρὸς φαίνεται μία σφαῖρα ἡμικεκομμένη.

9 Κεφαλὴ γυναικεία ὡραίας γλυφῆς ἔχουσα ἑλικοειδῶς τὴν κόμην ἐστραμμένην καὶ πρὸς τὰ ὀπίσω ἐρριμμένην.

10 Τμῆμα κιονοκράνου ἐντέχνως γεγλυμμένου.

11 Ἀνάγλυφον σπιθαμιαῖον παριστάνον ἄνδρα πλαγίως ἐξηπλωμένον καὶ ἐπιστηρίζοντα τὴν κεφαλήν του ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς χειρός.

12 Κεφαλὴ γυναικεία ἠκρωτηριασμένη κατὰ τὴν ῥῖνα, στόμα καὶ γνάθον· ὡραίας γλυφῆς.

13 Ἀνάγλυφον παριστάνον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ ἐδωλίου, ἔχουσαν τὴν μὲν ἀριστερὰν ἐπὶ τούτου τὴν δὲ δεξιὰν ἐπὶ τοῦ ἐπιγαστρίου· ἄνδρα ῥωμαλέον μὲ ἐνδυμασίαν στρατιωτικὴν κρατοῦντα κάνιστρον ἀριστερόθεν πλῆρες ὀπωρῶν, γυναῖκα προβεβηκυίαν πλησίον του μεγαλόσωμον παρὰ ταύτῃ δύο νεανίαι προσβλέποντες πρὸς τὰ τρία πρῶτα ἄτομα.

14 Μάρμαρον ὀγκῶδες (α) παριστάνον λύκον δάκνοντα κεφαλὴν βοός. (*Ἕπεται συνέχεια.*)

(α) Ἓν ὅμοιον εἶναι ἐκτισμένον εἰς μίαν τῶν πλησίον τοῦ Ἡραίου ἀποθηκῶν τῶν Παγονδίων.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΝ ΜΑΓΚΕΣΤΡΙΑ.

—o—

Μετὰ τὰς ἐν Λονδίνῳ καὶ Παρισίοις δύο μεγάλας καὶ παγκοσμίους ἐκθέσεις, ἐγένετο πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων μηνῶν τρίτη ἐν Μαγκεστρίᾳ, ὡρισμένον χαρακτῆρα καὶ ἰδιάζοντα σκοπὸν ἔχουσα, τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης ὅσα εὑρίσκονται μὲν ἐν ταῖς ἰδιαιτέραις τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ συλλογαῖς, εἰσὶ δὲ ἄγνωστα εἴς τε τὸ κοινὸν καὶ τοὺς περὶ τὰς τέχνας ἀσχολουμένους. Καὶ ἀληθῶς θησαυροὶ τέχνης, ὡς οἱ Ἄγγλοι ὠνόμασαν μίαν ἐπὶ τούτῳ συστηθεῖσαν ἐφημερίδα (The art-treasures examiner), κατετέθησαν ἐν τῷ λαμπροτάτῳ παλατίῳ τῆς ἐκθέσεως. Ἐνταῦθα βλέπεις καὶ βυζαντινὰ καὶ ἰταλικὰ καὶ γαλλικὰ καὶ γερμανικὰ ἔργα, καὶ ἀγγεῖα καὶ ἀδάμαντας καὶ χρυσότευκτα καὶ ἀργυρότευκτα χειροτεχνήματα, καὶ γλυφὰς ἐπὶ ὀρειχάλκου καὶ κεράμων, καὶ μάλιστα ἐπὶ ἐλεφαντίων ὀστέων λεπτουργεστάτων, καὶ ὅπλα καὶ πανοπλίας, καὶ τὰ ἀριστουργήματα τῶν μεγάλων ζωγράφων, ἑνὶ λόγῳ πᾶσαν πολύτιμον, οὕτως εἰπεῖν, κληρονομίαν τοῦ μεσαιῶνος καὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀναγεννήσεως. Ἐνταῦθα δύνασαι νὰ σπουδάσῃς μετ' ἀκριβείας τὰς περιπετείας καὶ τὴν πρόοδον τῆς ζωγραφικῆς ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν μέχρι τοῦ Ῥαφαήλου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν ἐγκρίτων τεχνιτῶν, καὶ νὰ θαυμάσῃς τὰς εἰκόνας τοῦ Σιμαβούε, τοῦ Γιόττου, τοῦ Περουγίνου, τοῦ Φρὰ Βαρθολομαίου, τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, τοῦ Ἀνδρέου δὲλ Σάρτου καὶ ἄλλων. Μόναι αἱ τοῦ Ῥαφαήλου ἀρκοῦσι νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς διδασκαλίαν τοῦ φιλοτέχνου, τοσούτῳ εἰσὶ πολυάριθμοι. Ἐν γένει δὲ τοσούτῳ πολύτιμος εἶναι ἡ συλλογὴ αὕτη, ὥστε λυπεῖται ὁ θεατὴς ἀναπολῶν ὅτι μετ' ὀλίγον θέλουσι σκορπισθῆ ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ θησαυροὶ ὅπως ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια αὐτῶν μουσεῖα.

Ἡ ἐφημερὶς ἣν ὠνομάσαμεν δημοσιεύει τὰ ἀντίτυπα τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τούτων· δημοσιεύομεν δὲ καὶ ἡμεῖς, ἐρανισθέντες ἐξ αὐτῆς, μίαν τῶν εἰκόνων τοῦ Ἀλβέρτου Δυρέρου, οὐχὶ ὡς τὴν ὡραιοτέραν τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασθεισῶν, ἀλλ' ὡς τὴν παραδοξοτέραν. Ὁ Ἀλβέρτος Δύρερος, ἐκ Γερμανίας ὁρμώμενος, ἤκμασεν ὡς γνωστὸν περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΕ' καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙϛΙ' ἑκατονταετηρίδος, μετελθὼν εὐδοκίμως τήν τε γλυπτικὴν καὶ τὴν ζωγραφικήν. Τούτου ὁμοίωμα κατεχωρίσθη ἐν τῷ 88 φυλλαδίῳ τῆς *Παρδώρας* (τόμ. 4).

Ἡ παράδοξος αὕτη εἰκὼν παριστάνει ἀλληγορικῶς τὴν μελαγχολίαν περιεστοιχισμένην πανταχόθεν ὑπὸ μυρίων καὶ ποικίλων ἀντικειμένων. Τί σημαίνουσιν ὁ παρ' αὐτὴν κοιμώμενος κύων, καὶ ἡ τρυτάνη, καὶ ἡ κλίμαξ, καὶ ὁ κώδων, καὶ οἱ ἀριθμοὶ, καὶ ἡ κλεψύδρα, καὶ ὁ ἀνὰ χεῖρας αὐτῆς διαβήτης, καὶ αἱ ἀπὸ τῆς ζώνης ἀνηρτημέναι κλεῖδες καὶ

Μελαγχολία.

τόσα ἄλλα ἐργαλεῖα ἀτάκτως διεσκορπισμένα; Τὸ καθ' ἡμᾶς πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουσι φαντασίαν ἀκανόνιστον καὶ ἰδιότροπον, ἥτις ὅμως παρήγαγεν ἄλλα ἔργα, οἷον τὴν *προσκύνησιν τῶν Μάγων*, τὸν *Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔαν*, τὸν *Ἐσταυρωμένον*, ἐρίζοντα πρὸς τὰ ἐντελέστερα τῆς ἰταλικῆς σχολῆς.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἦθος αὐτὸ τῆς *Μελαγχολίας*, εἰ καὶ ἐμφαίνει σκέψιν βαθεῖαν, δὲν ἐξηγεῖ τὴν ἀθυμίαν ἐκείνην τὴν ζωγραφοῦσαν ἐπὶ τοῦ προσώπου τὴν θλίψιν τῆς καρδίας. Μακάριος ἐκεῖνος οὗτινος τὴν μὲν καρδίαν κατατρώγει ἡ ὀδύνη, ἀνεπηρέαστον δὲ μένει τὸ σῶμα καὶ εὔρωστον καὶ εὐτραφὲς, ὡς τὸ τῆς *Μελαγχολίας* τοῦ Δυρέρου!

ΠΕΡΙ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ.

—ooo—

Ἐξ ἐπιστολῆς τινος τοῦ ἐν Τριπόλει τῆς Βαρβαρίας ἑλληνικοῦ προξένου, ἣν ἀνέγνωμεν ἐν τῷ

Αἰῶνι τῆς 19 Αὐγούστου 1857, ἀρυόμεθα τὴν ἑξῆς περίεργον εἴδησιν· « Ὑπάρχει δὲ ἐνταῦθα καὶ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἱστορικὴ διὰ τὰς μεταβολάς της, καὶ διὰ τὸ εἰς αὐτὴν εὑρισκόμενον κειμήλιον, περὶ τοῦ ὁποίου θέλω σοὶ ὁμιλήσει κατωτέρω. Εἰς τὸν πέμπτον αἰῶνα ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξε μητρόπολις· εἰς τὸν ἕνατον ἔγεινε τζαμίον· ἐπὶ δὲ τῆς ἱσπανικῆς δυναστείας Καρόλου τοῦ Ε', ἔγεινε δυτικὴ ἐκκλησία· καὶ κυριεύσαντες τέλος οἱ Ἄραβες τὴν πόλιν ἔκαμον αὐτὴν σταῦλον. Κατὰ τὰ 1785 νέος αἰχμάλωτος ἐκ Μεσολογγίου, χαίρων τὴν εὔνοιαν τοῦ τότε ἡγεμόνος, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ διακοσίους ἐργάτας καὶ τὴν ἄδειαν νὰ τὴν ἐπισκευάσῃ· ἡ αἴτησίς του ἔγεινε δεκτή. Γυνή τις ἐννενηκοντούτις, Μαρία Ζακυνθία, αὐτόπτης πολλῶν πραγμάτων, καὶ οὖσα πραγματικῶς ὁλόκληρος ἱστορία τοῦ τόπου, μὲ εἶπεν ὅτι· « κάμνοντες ἄλλοτε ἀνα» σκαφὴν τῶν θεμελίων, εὕρομεν ὑπόγειον μὲ πολ» λὰ βιβλία ὀγκώδη, τῶν ὁποίων τὰ φύλλα ἦσαν » πέτσινα, καὶ ὅτι μὲ πολλὴν δυσκολίαν ἠδυνά» μεθα νὰ καύσωμεν αὐτά. » Μοῦ εἶπεν ἡ Μαρία, ἐπιστάτρια τῆς Ἐκκλησίας, δείξασά μοι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κειμήλιον, ὅτι ἔχει μέσα βούλλαις μὲ σταυρούς. Τῷ ὄντι, τὸ βιβλίον τὸ ὑπάρχον, ὡς καὶ τὰ κείμενα, ὄντα ἐκ μεμβράνης εἶναι λόγοι τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς φαίνεται, ἀντιγραφέντες εἰς τὸν ὄγδοον ἢ τὸν δέκατον αἰῶνα, καὶ, νομίζω, μήπω ἐκδεδομένοι εἰς τύπον. Κύριος οἶδεν, ἀπὸ πόσα κειμήλια Ἑλλήνων συγγραφέων μᾶς ὑστέρησεν ἡ Μαρία, ἐπειδὴ δὲν εἶχον βούλλας μὲ σταυρούς. »

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΚΟΠΕΝΑΓΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΤΗΣ Β. ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

τῶν ἀρχαιολόγων τῆς Ἄρκτου.

—o—

Τὴν 26 Μαΐου 1857 ἡ ἑταιρεία αὕτη συνῆλθεν εἰς γενικὴν συνεδρίασιν ἐν τοῖς ἀνακτόροις Χριστιανοβούργου ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ μεγαλειοτάτου βασιλέως τῆς Δανίας Φριδερίκου τοῦ Ζ'. Ἅμα δὲ κηρυχθείσης ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς ἐνάρξεως, ὁ ἀξιότιμος τῆς Ἑταιρείας γραμματεὺς Κ. Κάρολος Ῥάφν, ἀνέγνωσε σύντομον ἔκθεσιν τῶν κατὰ τὸ 1856 ἔτος ἐργασιῶν τῆς Ἑταιρείας, καὶ συγχρόνως παρουσίασε διάφορα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐκδοθέντα δαπάνῃ αὐτῆς συγγράμματα, ἀφορῶντα τὴν ἀρκτῴαν ἀρχαιολογίαν. Εἶτα ὁ μεγαλειότατος βασιλεὺς παρουσίασεν ἀξιόλογον παρ' αὐτοῦ συγγραφεῖσαν διατριβὴν περὶ τῶν ἀρχαιοτάτων τάφων τῶν ἀρκτῴων λαῶν, τάφων γνωστῶν σήμερον ὑπὸ τὴν κλῆσιν *πρόδρομοι γιγάντων*, ὡς ἐκ τῶν ὑπερόγκων λίθων ἐξ ὧν εἰσὶ κατεσκευασμένοι. Ἐν τῇ διατριβῇ δὲ ταύτῃ λέγεται ἐπιτηδείως τίνι τρόπῳ οἱ ἀκμάσαντες τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἠδυνήθησαν νὰ μεταφέρωσι καὶ νὰ θέσωσιν ἐπὶ τῶν τάφων τούτων τοὺς τεραστίους ἐκείνους λίθους, τίνι τρόπῳ κατειργάζοντο αὐτούς, καὶ πῶς κατεσκεύαζον τοὺς νῦν θαυμαζομένους τούτους τάφους.

Ἐπὶ τέλους ὁ Κ. Ἰγγιάλδσων, ἐφημέριος ἐν Ἰσαβίκῃ παρουσίασε χάρτην τῆς τοῦ Νατφαραβέκου χώρας μετ' ἀκριβοῦς σημειώσεως τοῦ κόλπου τῆς Σκιαλφάνδης ἐν Ἰσλανδίᾳ, τουτέστι τῆς περιφερείας ἣν κατεῖχεν ὁ Σουηδὸς Γάρδαρος ὁ τοῦ Σβαβάρου, υἱὸς ὁ καὶ πρῶτος ἀνακαλύψας τὴν Ἰσλανδίαν ἐν ἔτει 863.

Ι. ΔΕΚΙΓΑΛΑΛΑΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΕΚΘΕΣΙΣ περιληπτικὴ τῆς ἐν τῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ Ἐθνικῆς νομισματικῆς συλλογῆς, παρὰ Γεωργίου Κ. Τυπάλδου, ἐφόρου τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ τοῦ νομισματικοῦ Μουσείου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφέως 1857. (εἰς 4ον. ἐκ σελ. 16).

ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ τῶν νέων ἢ ὁμιλίαι ἐκφωνηθεῖσαι πρὸς τοὺς νέους τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ Ι. Χάους. Καὶ μεταφρασθεῖσαι ἐλευθέρως πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ πάσης ἐν γένει τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, ὑπὸ Γ. Πολυμέρη. Ἐν Ἑρμουπόλει, ἐκ τῆς Τυπογραφίας Γεωργίου Πολυμέρη. 1857.

—o—

Πρὸ τῆς ἀνωτέρω ἀναγγελλομένης Ἐκθέσεως τοῦ Κ. Γ. Τυπάλδου, ὀλίγοι ἴσως ἐγίνωσκον ὅτι ὑπάρχει δημόσιον νομισματικὸν μουσεῖον ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἀκούσωμεν λοιπὸν τὴν ἱστορίαν τῆς συστάσεως αὐτοῦ ὅπως τὴν περιγράφει ὁ ἔφορος, ἱστορίαν ἐξ ἀνάγκης ἐνδεῆ περιέργων εἰδήσεων διὰ τὴν ἔνδειαν τοῦ μουσείου.

« *Ἡ πρώτη ἰδέα, καὶ ἡ πρώτη σύστασις Νομισματικῆς Ἐθνικῆς Συλλογῆς χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ* 1829 *ἔτους. Τὰ συλλεχθέντα τότε νομίσματα ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πολυμαθοῦς Κ. Ἀνδρέου Μουστοξύδου· ἀγνοοῦμεν ὅμως ὁποῖα καὶ ὁπόσα ἀρχαῖα νομίσματα συλλέξας ἄφησεν ὁ σοφὸς οὗτος ἀνήρ.*

» *Ἀλλὰ περὶ τὸ* 1833 *ἔτος ἡ ἐλθοῦσα ἀντιβασιλεία, κρίνασα φαίνεται ἀξίαν προσοχῆς τινος τὴν συλλογὴν ταύτην, προσεκάλεσεν ἐκ Σουηδίας τὸν νομισματογνώμονα Γέδερ, πρὸς ὃν ἀνέθεσε τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐνυπαρχόντων νομισμάτων, ἐπὶ μισθῷ μηνιαίῳ δραχ.* 350, *προσδιορίσασα συγχρόνως καὶ δραχμὰς* 100 *κατὰ μῆνα πρὸς ἀγορὰν ἀρχαίων νομισμάτων.*

» *Μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν τούτου ἡ Σ. Β. Κυβέρνησις ἐπεφόρτισε τὸν Καθηγητὴν τῆς Ἀρχαιο-*

λογίας Κ. Ῥόσς, ὅπως ἐπιμεληθῇ τῆς Ἐθνικῆς Συλλογῆς, διορίσασα πρὸς αὐτὸν ἐπιμίσθιον ἐκ δραχ. 100 *καὶ ἑτέρας δραχ.* 100 *κατὰ μῆνα πρὸς ἀγορὰν ἀρχαίων νομισμάτων.*

» *Μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Ῥόσς ἐνεπιστεύθη ἡ Σ. Κυβέρνησις τὴν συλλογὴν τῶν νομισμάτων εἰς τὸν ἀοίδιμον Γυμνασιάρχην Γεννάδιον, καὶ μετὰ τοῦτον εἰς τὸν φιλόπονον καὶ ἐνάρετον ἔφορον τῶν Ἀρχαιοτήτων Κ. Πιττάκην, ὅστις ἐφρόντιζε τὰ περὶ τῆς νομισματικῆς μέχρι τῆς* 4 *Αὐγούστου τοῦ* 1843.

» *Κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν ταύτην μετεφέρθη ἡ τῶν νομισμάτων συλλογὴ ἐντὸς νομισματοθήκης εἰς τὸ κοτάστημα τῆς ἡμετέρας βιβλιοθήκης, καὶ δι' Ὑψηλοῦ Β. Διατάγματος παρεδόθη αὕτη εἰς τὴν διεύθυνσιν ἡμῶν, ἄνευ ὅμως ἐπιμισθίου, οὐδὲ προσεπιχορηγήσεώς τινος πρὸς ἀγορὰν νομισμάτων.*

» *Τὴν* 4 *οὖν Αὐγούστου* 1843 *ὁ Κ. Πιττάκης παραδίδων τὴν συλλογὴν τῶν νομισμάτων, ἔλαβε καὶ ἔδωκεν ἀπόδειξιν ὑπογεγραμμένην παρ' ἀμφοτέρων, καὶ ἥτις ἐστὶν ἡ ἑξῆς·*

« *Ἔλαβον ἀπὸ τὸν Κ. Πιττάκην τὰ Νομίσματα τὰ Ἑλληνικὰ κατὰ τὸν κατάλογον τοῦ Γέδερ, καὶ ὅσα ὁ ἴδιος Κ. Πιττάκης ἐσύναξε κατὰ τὸν κατάλογόν του. ὁμοίως ἔλαβον νομίσματα τακτοποιημένα εἰς τὴν νομισματοθήκην ἀργυρᾶ* 81· *χάλκινα* 512· *χρυσᾶ* 3. *Ταῦτα δὲ ἀρχίζουσιν ἀπὸ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους, καὶ καταβαίνουσι μέχρι τῶν χρόνων τῶν Βυζαντινῶν. Πρὸς τούτοις ἔλαβον μὴ τακτοποιημένα νομίσματα χάλκινα* 791, *τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων εἰσὶ τοῦ Γαλλικοῦ. Πρὸς τούτοις ἀργυρᾶ νομίσματα μὴ τακτοποιημένα* 10. *Δακτύλια χάλκινα* 5. *Ἐνώτια* 6, *ἐξ ὧν τὰ δύο καρθαροειδῆ, ἅπαντα λίθινα. Δακτυλιόλιθους μὲ γλυφὰς* 3. *Ἓν ἀράγλυφον (καμέο), ἓν ἀγαλμάτιον χρυσοῦν, προσφορὰ τοῦ Ἀπόλλωνος Σερπέντε πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν, μίαν σφραγῖδα πηλίνην φέρουσαν τὴν Ἁγίαν Τριάδα, ἓν ἀγαλμάτιον κυνὸς χάλκινον· μίαν σακκοῦλαν μὲ νομίσματα χάλκινα ἀκαταρίθμητα ἐσφραγισμένην ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Γέδερ. Ἑτέραν σακκοῦλαν μὲ νομίσματα χάλκινα διεφθαρμένα ἀκαταμέτρητα, ἓν κομμάτιον χαλκοῦν μὲ ἐπιγραφήν. Ἐν Ἀθήναις τὴν* 4 *Αὐγούστου* 1843.

» *Γεώργιος Κ. Τυπάλδος.* »

» *Ταῦτα πάντα εἰσὶ τὰ παραδοθέντα παρὰ τοῦ Κ. Πιττάκη πρὸς ἡμᾶς τὴν* 4 *Αὐγούστου* 1843, *καὶ τὰ ὁποῖα σῶα καὶ ἀνελλειπῆ εὑρίσκονται ἐντὸς τῆς Νομισματοθήκης, προσθέσει διαφόρων ἄλλων μικρῶν ἀρχαιοτήτων, τὰς ὁποίας ἀπεκτήσαμεν ἔκτοτε.*

» *Ὅσα δὲ καὶ ὁποῖα νομίσματα παρελάβομεν εὑρίσκονται καταγεγραμμένα εἰς τὸν πρῶτον πίνακα, ἤτοι ὅσα ἀπέκτησαν οἱ ΚΚ. Α. Μουστοξύδης, Γέδερ, Ῥόσς, Γεννάδιος καὶ Πιττάκης ἀπὸ* τοῦ 1829 *ἔτους μέχρι τοῦ* 1843, *ταῦτα δὲ εἰσὶ· χρυσᾶ μὲν* 3· *ἀργυρᾶ* 91· *χάλκινα* 512. *Ἐντὸς δὲ τοῦ λευκοῦ σακκουλίου ἀριθμηθέντα εὑρέθησαν νομίσματα χάλκινα* 574. *Ἐντὸς τοῦ ἑτέρου σακκουλίου νομίσματα χάλκινα* 105. *Ὥστε νομίσματα τακτοποιημένα καὶ μὴ τακτοποιημένα εἰσὶ τὸ ὅλον* 1641, *ἅπερ διαλαμβάνει ὁ τῆς παραλαβῆς πρῶτος πίναξ, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀξία οὐδὲν ὑπερβαίνει τὰς* 1500 *δραχμάς.*

» *Τὰ νομίσματα τῶν ἀοιδίμων Ζωσιμάδων εὑρίσκονται ἐντὸς ἐσφραγισμένου κιβωτίου εἰς τὸ Κεντρικὸν Ταμεῖον, μετὰ πολλῶν ἄλλων πολυτίμων πραγμάτων. Εὐχῆς ἕνεκα προσετίθεντο τὰ ἐν τῷ Κιβωτίῳ τούτῳ ὑπάρχοντα ἀρχαῖα νομίσματα Ἑλληνικά τε Ῥωμαϊκὰ καὶ Βυζαντινὰ εἰς τὴν παροῦσαν ἡμῶν συλλογήν.* »

Ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης τρία τινὰ συμπεραίνομεν· *α* — ὅτι χιλιάδες δραχμῶν κατηναλώθησαν εἰς μισθοὺς καὶ ἐπιμίσθια ἐφόρων, ὧν εἷς μάλιστα μετεπέμφθη ἐξ Εὐρώπης, καὶ οὐ μικρὰ ἄλλη ποσότης ἐδαπανήθη ὅπως συγκροτηθῇ μουσεῖον οὗ τινος ὁ πλοῦτος ὅλος ἐντὸς δέκα ἐτῶν συνέκειτο ἐκ 1641 νομισμάτων, μόλις ἀντὶ 1500 δρ. τιμωμένων, καὶ ἐξ ὧν τρία ἢ τέσσαρα εἰσὶν ἄξια λόγου· *β'* — ὅτι ἀπὸ τοῦ 1843 ἔτους, ὅτε ἡ ἐξουσία ἀπεφάσισε νὰ ἀναθέσῃ τὴν ἐφορείαν τοῦ μουσείου εἰς τὸν ἔχοντα καὶ τὴν τῶν δημοσ. βιβλιοθηκῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν νομισμάτων πενταπλασιασθεὶς ἀνέβη εἰς 8,522, καὶ *γ'* — ὅτι ἡ αὔξησις αὕτη ἐγένετο τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ Κ. Τυπάλδου, ἄνευ σχεδὸν δαπάνης, διότι μόλις 55 νομίσματα ἠγοράσθησαν.

Μανθάνομεν δ' ἐπὶ τέλους καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ ἐξουσία, προνοοῦσα περὶ τοῦ Μουσείου, διώρισε πρὸ δέκα μηνῶν καὶ νομισματογνώμονα, τὸν Κ. Ἀχ. Ποστολάκκαν, περὶ τῆς ἐμπειρίας οὗ τινος πολλὰ ὑπὸ πολλῶν ἠκούσαμεν, καὶ ἰδίως ὑπὸ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ γνωστοῦ νομισματολόγου Κ. Παύλου Λάμπρου.

Καὶ ταῦτα μὲν καλὰ καὶ ἐπαίνου ἄξια· ἀλλὰ δὲν μανθάνομεν τὸ κυριώτατον· ἐὰν δηλαδὴ ἡ ἐξουσία προσδιώρισε καὶ χρηματικήν τινα ποσότητα πρὸς ἀγορὰν νομισμάτων. Τοῦτο πρὸ παντὸς ἄλλου ἐνδιαφέρει τὴν ἐπιστήμην. Ἡ μέριμνα τοῦ Κ. Τυπάλδου καὶ ἡ ἐμπειρία τοῦ Κ. Ποστολάκκα, δὲν εἶναι μόναι ἱκαναὶ νὰ πλουτίσωσι τὸ μουσεῖον, διότι τὴν μέριμναν καὶ τὴν ἐμπειρίαν οὐδεὶς κατὰ δυστυχίαν δέχεται ἀντὶ χρημάτων μετρητῶν, οὐδ' αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν τὰ νομισματικὰ μουσεῖα εἶναι ἁπλοῦς στολισμός, ἁπλῆ πολυτελείας ὑπερσάρκωσις, περιττὸν τότε, ἄποροι ὄντες καὶ ἄλλα ἀναγκαιότατα ἔχοντες νὰ ποριεσθῶμεν, νὰ ἔχωμεν μουσεῖα καὶ ἐφόρους καὶ νομισματογνώμονας. Ἐὰν ὅμως εἶναι ἀληθὲς ὅτι διὰ τῆς μελέτης τῶν νομισμάτων διευκρινῶνται δυσκολίαι, ἀνασκευάζωνται χρονολογίαι καὶ φωτίζωνται σκοτειναμέρη τῆς ἱστορίας, φρονοῦμεν ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ ἐπίδειξις ὅτι ἔχομεν μουσεῖον καὶ ἔφορον καὶ νομισματογνώμονα, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχωσι καὶ οὗτοι εἰς τί νὰ ἐνασχοληθῶσιν ὥστε νὰ ὠφελήσωσι τὴν ἐπι-

στήμην. Ὅτι δὲ οἱ ἐπιτετραμμένοι τὰ τοῦ μουσείου δύνανται νὰ πράξωσιν εὐδοκίμως τοῦτο, ἐξάγεται ἐξ αὐτῆς τῆς ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἐκθέσεως, ἐν ᾗ ὑπομνηματίζονται τὰ νομίσματα μετ' ἐπιστημονικῆς ἐκανότητος.

Τὸ *Ἐγκόλπιον τῶν νέων* εἶναι νέος καρπὸς τῆς ἀκαμάτου ἐνεργείας τοῦ Κ. Γ. Πολυμέρη. Ὅστις ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ τὸν Κ. Πολυμέρην, δὲν ἠναγκάσθη βεβαίως νὰ ἐπιχειρήσῃ βαθείας καὶ πολυχρονίους ἀνασκαφὰς ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα αὐτοῦ ὅπως πεισθῇ ὅτι καὶ νήφων καὶ κοιμώμενος καὶ λαλῶν, περὶ ἑνὸς καὶ μόνου σκέπτεται καὶ μεριμνᾷ, περὶ τῆς ἀγωγῆς τῆς ἑλληνίδος νεολαίας. Ἀγωγὴν δὲ δὲν ἐννοεῖ, ὡς οἱ πολλοί, τὴν ἁπλῆν μάθησιν γραμμάτων, ἀλλὰ πρὸ ταύτης τὴν ῥύθμισιν τῆς καρδίας ἠθικῶς τε καὶ θρησκευτικῶς. Τὸ *Ἐγκόλπιον τῶν νέων* εἰς τοῦτο καὶ μόνον τείνει. Ὁποῖος δὲ εἶναι ὁ Κ. Χάους οὗτινος τὰς ὁμιλίας περιέχει τὸ *Ἐγκόλπιον*, ἰδοὺ τί λέγει ὁ Κ. Πολυμέρης ἐν τῷ διδακτικῷ προλόγῳ αὐτοῦ·

« Ὁ Κ. Χάους εἶναι κληρικὸς ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν *Πρεσβυτεριανῶν*, δηλαδὴ ἐκείνης εἰς ἣν καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις διατελῶν ἱεραπόστολος Ἰωνᾶς Κίγκ ἀνήκει, καὶ ἥτις εἶναι ἡ ἐριστικωτέρα τῆς Λουθηρανῆς θρησκείας αἵρεσις. Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχει μεγίστη αντίθεσις εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν δύο τούτων ἱεροκηρύκων, δὲν εἶναι ἄπο σκοποῦ νὰ γίνῃ ἐνταῦθα μικρά τις σύγκρισις μεταξὺ αὐτῶν.

» Ὁ μὲν Χάους, θρηνῶν τὴν πρὸς τὴν ἀθεΐαν τάσιν τῶν συμπολιτῶν του, ἀναβαίνει μετὰ πολλῆς ζωηρότητος καὶ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ τὸν ἄμβωνα, προσπαθῶν νὰ στήσῃ φραγμὸν εἰς τὴν ἐπικειμένην πλάνην, διὰ τῆς πειστικωτέρας καὶ λογικωτέρας τοῦ Εὐαγγελίου διδασκαλίας· ὁ δὲ Κίγκ, παραιτῶν ἀνάνδρως τὸ μέγα τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας στάδιον, ὅπερ ὑπάρχει ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι καὶ ἐν ταῖς εὐρυτάταις περιῇς αὐτῆς χώραις, ἔνθα οἱ λαοὶ πλανῶνται εἰς τὸ σκότος τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τοῦ ἀπολυτισμοῦ, ἔρχεται ποῦ; ἐν Ἑλλάδι! ὅπου πρῶτον ἐκηρύχθη ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ διδάξῃ τὸ Εὐαγγέλιον, εἰς ποίους; εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες καὶ τὸ ἐννοοῦν καὶ τὸ ἐξηγοῦν κάλλιον αὐτοῦ. Ὁ πρῶτος διδάσκει εἰς τοὺς συμπολίτας του *δημοσίᾳ* καὶ μετὰ τῆς μεγαλητέρας παῤῥησίας τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν εὐσέβειαν, προσπαθῶν ὅλαις δυνάμεσι νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτοὺς γενναῖα καὶ φιλανθρωπικὰ αἰσθήματα. Ὁ δεύτερος περιφέρεται εἰς τὰς στενωποὺς καὶ τοὺς δρομίσκους τῶν Ἀθηνῶν ζητῶν τυχοδιώκτην τινὰ ἢ ἀπηλπισμένον, διὰ νὰ φέρῃ αὐτὸν κρύφα ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ νὰ τὸν κάμῃ νὰ παραδεχθῇ τὸ σαθρὸν τῆς διδασκαλίας του σύστημα, *δι' εὐτελῶν προσφορῶν καὶ ψευδῶν ὑποσχέσεων*. Ὁ πρῶτος, διὰ τῶν ὡραίων καὶ ἐμβριθῶν συγγραμμάτων του, ὠφελεῖ καὶ φωτίζει οὐχὶ μόνον τοὺς συμπατριώτας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους λαούς, γινόμενος οὕτω χρήσιμος εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ὁ δεύτερος γίνεται σκάνδαλον ὅπου καὶ ἂν πατήσῃ ὁ ποῦς αὐτοῦ, σπουδάζων καὶ μελετῶν ἀπαύστως τίνι τρόπῳ νὰ παραστήσῃ διὰ τῶν ψευδεστέρων ἐκθέσεων εἰς τοὺς ἐν Ἀμερικῇ ὑποστηρικτάς του, ὡς θαύματα τὰς ἀνοησίας καὶ τὰ ἀτοπήματα αὐτοῦ. Ὁ πρῶτος, ἱστάμενος ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος, διδάσκει τὴν φιλανθρωπίαν, τὰς ὑγιεῖς ἀρχάς, τὸν εὐθὺν καὶ σταθερὸν χαρακτῆρα, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν τείνουσαν πρὸς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν τῶν ὁμοεθνῶν του. Ὁ δεύτερος, καθήμενος ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ὑψόνει βεβήλους χεῖρας πρὸς τὸν ὕψιστον (ὅπερ ἐμφαίνεται ἐναργῶς εἰς τὰ εἰκονίζοντα τὴν ψυχὴν προσπεποιημένα καὶ ὑποκριτικὰ αὐτοῦ βλέμματα) ἐνσπείρων τὴν διχόνοιαν καὶ τὴν ἀσέβειαν ἐν Ἑλλάδι, διὰ τῆς πρὸς τὸν προσηλυτισμὸν τάσεώς του. Ὁ πρῶτος, τέλος πάντων, διδάσκει τὴν ἀφιλοκέρδειαν καὶ τὴν μετριότητα, ἀποκαλῶν εἰδωλολατρείαν τὴν πλεονεξίαν. Ὁ δὲ δεύτερος, μεταχειριζόμενος τὴν δύναμιν τῆς κυβερνήσεώς του, ἁρπάζει ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου τῆς Ἑλλάδος δραχμὰς ἑκατὸν τριάκοντα χιλιάδων, πρὸς ἀποζημίωσιν οἰκοπέδου ἀγορασθέντος ἀντὶ δύο χιλιάδων δραχμῶν περίπου.

» Ἐξάγεται λοιπὸν ἐκ τῆς ἀμερολήπτου καὶ δικαίας ταύτης παραθέσεως, ὅτι ὁ μὲν Χάους εἶναι ἄνθρωπος σεβάσμιος καὶ ἐνάρετος, ἐκτελῶν πιστῶς καὶ εὐσυνειδήτως τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολὴν αὐτοῦ· ὁ δὲ Κίγκ, ὀπαδὸς τοῦ Σατανᾶ, καὶ πάντη ἀνάξιος τοῦ ἐπαγγελλομένου θείου ἔργου. Δὲν ἁρμόζει μὲν ἐνταῦθα νὰ ἐλέγξω μίαν πρὸς μίαν τὰς ἀνοησίας καὶ τὰς πλάνας τοῦ ἀνθρώπου τούτου, λέγω δὲ μόνον, ὅτι αἱ κατὰ καιροὺς κυβερνήσεις ἡμῶν ἔσφαλον πολὺ ζητοῦσαι νὰ καταστείλωσι τὸν προσηλυτισμὸν αὐτοῦ διὰ τῶν δικαστηρίων, ἐνῷ τὸ κατάλληλον τῆς καταστολῆς μέσον ἦτο νὰ σταλῇ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ Ἐπιτροπὴ ἐκ μέρους αὐτῶν, ἥτις νὰ παραστήσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐμπεριστατωμένως καὶ λεπτομερῶς τὴν ἐν Ἑλλάδι σκανδαλώδη καὶ ἀναξίαν τῆς πολιτείας ἐκείνης διαγωγήν του, ἀπαιτοῦσα εὐσεβάστως καὶ ἱκετευτικῶς τὴν ἀνάκλησιν αὐτοῦ. »

Εἴθε λαμβάνομεν συνεχῶς ἀφορμὰς νὰ ἐπαινῶμεν, ὡς σήμερον τὴν περὶ τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς μέριμναν τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν!

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἐπειδὴ οἱ ἐπὶ τοῦ ἐφετεινοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ κριταὶ μόνον ἐκ τῶν δύω ἐπαινεθέντων ποιημάτων ἀνέγνων καὶ ἐδημοσίευσαν τὰ ἐκλεκτότερα τεμάχια, ἡ δὲ ἀξία τῶν λοιπῶν ποιημάτων ἔμεινεν ἄγνωστος, ὁ ποιητὴς τῆς *Μυρσίνης καὶ τοῦ Φώτου* ἔκρινε καλὸν νὰ φέρῃ εἰς φῶς διὰ τῆς *Παγδώρας*

χάριν τῶν περιέργων ἀναγνωστῶν τῆς ἐκθέσεως τῶν κριτῶν καὶ τῶν ἀποσπασμάτων ἐκείνων, καί τινα ἐκ τοῦ ἰδίου του ποιήματος· καὶ ἤδη μὲν δημοσιεύει τὸ ἑπόμενον· ἀκολούθως δὲ πλειότερα.

—ooo—

. . . . . .

« Ἐκεῖ ποῦ κλίνουν μελανὰ τὰ τείχη τοῦ φρουρίου
Καὶ ἀνορθοῦτ' ἐπὶ τῆς γῆς τοιχόκτιστός τις θύρα,
Φεῦ! εἰς τὸ βάθος φυλακῆς ὑγρᾶς καὶ ἀνηλίου,
Ἐκεῖ σιδηροδέσμιον τὸν Φῶτον ῥίπτ' ἡ Μοῖρα!
Τρίζουν τὰ κλεῖθρα της, καθὼς συντριβομένη πτέρυξ,
Καὶ δέκα κέρβεροι φρουροὶ τοποθετοῦνται πέριξ!

Τὸν ἥλιον αἱ κορυφαὶ τοῦ Ταϋγέτου κρύπτουν·
Τοῦ σκότους ἡ βασίλισσα προβαίνει διφρηλάτις,
Καὶ τ' ἄστρα ἤδη τρέμοντα κατὰ σειρᾶς προκύπτουν,
Ὡς δορυάλωτος λαὸς φιλῶν τὰ κράσπεδά της·
Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς σιγῆς ἡ χώρα ὅλη μένει,
Κι' ἐπάνω μόνον θορυβοῦν ἐκεῖ συνηθροισμένοι!

Περὶ τοῦ Φώτου συζητοῦν ἐκεῖ ν' ἀποφασίσουν,
Ἀκούσατε! ὅλοι βοῶν καὶ ὅλοι ὁμοφώνως
Ἀποφασίζουν! συμφορά! θὰ τὸν καρατομήσουν!
Μόνος ὁ Ζέρβος κατ' αὐτοῦ δὲν δίδει ψῆφον, μόνος.
Λοιπὸν ἀποφασίζεται τοῦ δυστυχοῦς ἡ τύχη!
Ἡ κεφαλή του νὰ στηθῇ ἐπάνω εἰς τὰ τείχη!

Ἀλλοίμονον! οἱ τόσοι του ἀγῶνες καὶ θυσίαι
Νὰ πείσουν τὴν ἀμάλακτον δὲν ἠμποροῦν ψυχήν των!
Νὰ τοὺς κλονίσουν κατορθοῦν σκληραὶ δημηγορίαι
Ἑνὸς ἢ δύω προδοτῶν αἰσχρῶν καὶ ἀναισχύντων!
Λοιπὸν ἀποφασίζεται τοῦ δυστυχοῦς ἡ τύχη!
Ἡ κεφαλή του νὰ στηθῇ ἐπάνω εἰς τὰ τείχη!

Πλὴν τίνες εἶν' ἐκεῖν' οἱ τρεῖς, ποῦ σπεύδουσι δρομαῖοι;
Ὦ; φάσματα ὑπὸ τὸ φῶς τοὺς βλέπω τῆς Σελήνης!
Ἰδοὺ ὁ εἷς των ἔστρεψε τὸ πρόσωπόν του· κλαίει!
Ὦ! εἰς αὐτὸν προδίδεται ἡ ὄψις τῆς Μυρσίνης!
Οἱ ἄλλοι;—Εἶναι μαχηταὶ καὶ φίλοι τοῦ δεσμώτου.
Ἰδέτε· πλησιάζουσι τὴν φυλακὴν τοῦ Φώτου!

Ἀνοίγουν! πρώτη προχωρεῖ κ' εἰσέρχεται ἐκείνη.
Κ' οἱ ἄλλοι δύω κύπτουσι καὶ καταβαίνουν κάτω.
Ἀκούετε; πικρὰν φωνὴν ὁ δέσμιος ἀφίνει!
Βιαίως τὸν ἐξύπνισαν! ὁ τάλας! ἐκοιμᾶτο.
Ὁ κρότος τῶν ἀλύσεων ἀκούεται! τὰς σείουν.
Πίπτουσι κάτω: πίπτουσι καὶ δεύτερον! τὰς λύουν.

Ἰδοὺ ἀνῆλθον! τέσσαρας βλέπω 'ς τὴν θύραν ἤδη.
Σπεύδουν οἱ δύω ἀτυχεῖς συσφίγγοντες τὰς χεῖρας.
Ὦ! σκιασέ τους, Δέσποινα, κάνεις νὰ μὴ τοὺς ἴδῃ!
Ταχύνουν· ἔφθασαν ἐμπρὸς τῆς τοῦ φρουρίου θύρας!
Ἀνοίγ' ἡ θύρα· ὦ πικρὰ στιγμή· θὰ χωρισθῶσι·
Κρατοῦν τὰς χεῖρας καὶ λαλοῦν· ἰδού, θὰ φιληθῶσι.
Εἶνε ὁ πρῶτος ἀσπασμός, τὸ πρῶτον φίλημά των.
Μὲ φόβον πλησιάζουσι τὰ χείλη των.. ἀστράπτει!.
Τρομάζουν, ἀποσύρουσιν ὠχρὰ τὰ πρόσωπά των,
Καὶ καταπίπτων κεραυνὸς ἐμπρὸς αὐτῶν ἀνάπτει!
Στρέφ' ἡ Μυρσίνη καὶ αὐτὸς ἐξέρχεται δρομαῖος,
Καὶ σύρουσιν οἱ πυλωροὶ καὶ κλείουσι ταχέως!

ΔΙΔΦΟΡΑ.

ΦΥΣΙΚΟΝ ΜΕΓΑΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ. *Ὁ μεγαλήτερος καταῤῥάκτης τοῦ κόσμου εἶναι* ἡ τοῦ Νιαγάρα, ὅπου τὰ ὕδατα τῶν ἄνωθεν μεγάλων λάκκων συνερχόμενα σχηματίζουσι ποταμὸν ἔχοντα πλάτος τριῶν τετάρτων τοῦ μιλίου, καὶ καταπίπτοντα εἰς δύο ὑπερμεγέθεις στήλας εἰς βάθος ἑκατὸν ἑξήκοντα ποδῶν.

Τὸ μεγαλήτερον σπήλαιον τοῦ Κόσμου εἶναι τὸ τῆς Κεντόκης τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ἔνθα δύναταί τις νὰ ταξειδεύσῃ ἐπὶ ποταμοῦ ὑπογείου, καὶ ν' ἀγρεύσῃ ἀομμάτους ἰχθύς.

Ὁ μεγαλήτερος ποταμὸς τοῦ Κόσμου εἶναι ὁ Μισσισσίππης, ἔχων μῆκος τεσσάρων χιλιάδων καὶ ἑκατὸν μιλίων. Τὸ ὄνομα Μισσισσίππης σημαίνει εἰς τὴν Ἰνδικὴν γλῶσσαν « Πατὴρ τῶν ὑδάτων ».

Ἡ μεγίστη κοιλὰς τοῦ Κόσμου εἶναι ἡ τοῦ Μισσισσίππη, καλύπτουσα πεντακοσίων χιλιάδων τετραγωνικῶν μιλίων ἐπιφάνειαν, καὶ θεωρουμένη ὡς μία τῶν καρποφορωτέρων γαιῶν τοῦ *Κόσμου*.

Ἡ μεγαλητέρα λίμνη τοῦ Κόσμου εἶναι ἡ Superior τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ἔχουσα τετρακοσίων τριάκοντα μιλίων μῆκος.

Ἡ μεγίστη φυσικὴ γέφυρα τοῦ Κόσμου εἶναι εἰς Βιργινίαν, ἐκτεινομένη ἐπὶ χάσματος 80 ποδῶν πλάτους καὶ διακοσίων πεντήκοντα ποδῶν βάθους, εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ὁποίου ῥέει μικρὸς ποταμός.

Ὁ μέγιστος στερεὸς ὄγκος σιδήρου τοῦ Κόσμου, εἶναι τὸ σιδηροῦν ὄρος τοῦ Μισσούρη, ἔχον τριακοσίων πεντήκοντα ποδῶν ὕψος καὶ δύω μιλίων περιφέρειαν.

Ὁ μεγαλήτερος σιδηρόδρομος τοῦ Κόσμου εἶναι ὁ Κεντρικὸς τῆς Ἐπαρχίας Ἰλλινοΐς, ἔχων μῆκος ἑπτακοσίων τριάκοντα καὶ ἑνὸς μιλίων, δι' ὃν ἐδαπανήθησαν δεκαπέντε ἑκατομμύρια δολλάρων, ἢ ἐννενήκοντα ἑκατομμύρια δραχμῶν.

Τὸν μεγαλήτερον ἀριθμὸν μιλίων σιδηροδρόμου, ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἐδάφους, ἔχει ἡ ἐπαρχία Μασαχούσετ, ὅπου ὑπάρχει περισσότερον ἀπὸ ἓν μίλιον σιδηροδρόμου δι' ἕκαστον τετραγωνικὸν μίλιον ἐπιφανείας.

Τὸ μεγαλήτερον ὑδραγωγεῖον τοῦ Κόσμου εἶναι τὸ τοῦ Κρότων τῆς Νέας Ὑόρκης, ἔχον μῆκος

τεσσαράκοντα καὶ ἡμίσεως μιλίων, καὶ δι' ὃ ἐδαπανήθησαν δώδεκα καὶ ἥμισυ ἑκατομμύρια διστήλων.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ. Αἱ Ἡνωμέναι πολιτεῖαι σύγκεινται ἐν 31 Πολιτειῶν, καὶ ἑπτὰ Territoris, ἔχουσαι πληθυσμὸν 27,000,000 κατοίκων, ὧν 23,000,000 εἰσὶ λευκοί.

Ἡ ἔκτασις τῶν παραλίων της εἶναι 12, 550 μιλίων.

Τὸ μῆκος 10 ἐκ τῶν πρωτίστων ποταμῶν της ὑπερβαίνει τὰς 20,000 μιλίων.

Ἡ ἐπιφάνεια τῶν πέντε μεγάλων λιμνῶν εἶναι 90,000 τετραγωνικῶν μιλίων.

Αἱ Ἡνωμέναι πολιτεῖαι ἔχουσι σιδηροδρόμους ἐκτάσεως 25,000 μιλίων, ὧν ἡ δαπάνη ἀναβαίνει εἰς 78,000,000 δίστηλα.

Τὸ μῆκος τῶν διωρύγων των εἶναι 5,000 μιλ.

Ἡ ἐτησία ἀξία τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας των εἶναι 200,000,000 δίστηλα. Ἐκ τῶν προϊόντων τὸ κυριώτερον εἶναι ὁ ἀραβόσιτος, ἀναβαίνων ἐνιαυσίως εἰς 400,000,000 κοιλά.

Τὸ ναυτικόν των ἀριθμεῖ 4,407,000 τόνους.

Τὸ εἰς τὰ ἐργοστάσια κυκλοφοροῦν χρηματικὸν, ἀναβαίνει εἰς 600,000,000 δίστηλα.

Τὸ ἐνιαύσιον ἐσωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Πολιτειῶν ἀναβαίνει εἰς 600,000,000 δίστηλα.

Ἡ ἐνιαύτιος ἀξία τῶν προϊόντων τῆς ἐργασίας, ἐκτὸς τῶν γεωργικῶν, εἶναι 1,500,000 δίστηλα.

Ἡ ἐνιαύσιος ἀξία τῶν εἰσοδημάτων τῶν κατοίκων των ἀναβαίνει ὡσαύτως εἰς 1,500,000 δίστηλα.

Ἡ ἀξία τῶν ἀγρῶν, καὶ ποιμνίων παντὸς εἴδους εἶναι 500,000,000 δίστηλα.

Τὰ ἐκ χρυσοῦ, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ σιδήρου μεταλλεῖά των εἰσὶ τὰ πλουσιώτατα τῆς γῆς.

Ἡ ἀξία τοῦ παραχθέντος χρυσοῦ εἶναι 100,000,000 διστήλων.

Αἱ ἀνθρακοφόροι γαῖαί των καλύπτουσιν ἐπιφάνειαν 138,131 τετραγωνικῶν acres.

Αἱ Ἡνωμέναι πολιτεῖαι περιέχουσιν 80,000 σχολεῖα, 5,234 ἀκαδημίας, γυμνάσια, καὶ διαφόρων βαθμῶν ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, καὶ 3,800 ναούς.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΓΙΓΑΝΤΟΣ. Τὴν 4 Ἰουνίου 1857 ἀπεβίωσεν εἰς Henderson τῆς Ἐπαρχίας Tennesee τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὁ Κ. Milles Darden, ὁ μέγιστος τῶν γνωστῶν ἀνδρῶν τῆς οἰκουμένης κατὰ τὸ σῶμα. Ἦτο ὑψηλὸς *ἑπτὰ πόδας καὶ ἓξ δακτύλους*, ἤτοι κατὰ δύω δακτύλους ὑψηλότερος τοῦ Πόρτερ, περιφήμου γίγαντος τῆς Κεντουκίας· τὸ σῶμά του ἐζύγιζε πλέον τῶν 1000 λιτρῶν, καὶ ὅπως θέσωσιν αὐτὸ εἰς τὸ φέρετρον ἐχρειάσθησαν δεκαεπτὰ ἐκ τῶν ῥωμαλεοτέρων κατοίκων τῆς πόλεως. Διὰ τὸ φέρετρον ἐδαπανήθησαν 100 πόδες σανίδων, ἡ δὲ περιφέρεια τῆς ὀσφύος του ἦτο ἓξ ποδῶν καὶ τεσσάρων δακτύλων. Δ. Ν. Μ.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ. Ἡ Γαλλὶς ὑπανδρεύεται τυχαίως, ἡ Ἀγγλὶς κατὰ συνήθειαν ἡ δὲ Γερμανὶς διὰ τοῦ ἔρωτος.—Ἡ Γαλλὶς ἀγαπᾷ μέχρι νέας σελήνης, ἡ Ἀγγλὶς ἐφ' ὅρου ζωῆς, ἡ δὲ Γερμανὶς πάντοτε.—Ἡ Γαλλὶς ὁδηγεῖ τὴν θυγατέρα της εἰς τὸν χορὸν, ἡ Ἀγγλὶς τὴν ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἡ δὲ Γερμανὶς ἐπασχολεῖ αὐτὴν εἰς τὸ μαγειρεῖον.—Ἡ Γαλλὶς ἔχει εὐφυΐαν, ἡ Ἀγγλὶς νοῦν, ἡ δὲ Γερμανὶς αἴσθημα.—Ἡ Γαλλὶς φλυαρεῖ, ἡ Ἀγγλὶς ὁμιλεῖ, ἡ δὲ Γερμανὶς διαλέγεται.—Ἡ Γαλλὶς προσφέρει ῥόδον, ἡ Ἀγγλὶς ἄγριον ἄνθος, ἡ δὲ Γερμανὶς ἕνα Vergiss mein nicht (μὴ μὲ λησμονῆς).—Ἡ Γαλλὶς διαφέρει κατὰ τὴν γλῶσσαν, ἡ Ἀγγλὶς κατὰ τὴν κεφαλὴν, ἡ δὲ Γερμανὶς κατὰ τὴν καρδίαν.

Ἀναγκαῖον ὅμως νὰ εἰδοποιήσωμεν τὰς ἀναγνωστρίας, ὅτι ὁ παραλληλισμὸς οὗτος ἐν ᾧ ἐπικρατεῖ καὶ ἀνώτερος δείκνυται ὁ γερμανικὸς χαρακτὴρ, εἶναι μετάφρασις γερμανικοῦ τινος ποιηματίου.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΗΜΕΡΑΣ. Εἰς Βερολῖνον, Λονδῖνον καὶ Παρισίους ἡ μεγαλητέρα ἡμέρα διαρκεῖ 16 1|2 ὥρας, ἡ δὲ βραχυτέρα 7 1|2 ὥρας. Εἰς Στοκχόλμην καὶ εἰς Οὐψάλην ἡ πρώτη 19 1/2 ὥρας, ἡ δευτέρα 5 1/2. Εἰς τὸ Ἀμβοῦργον καὶ Δάντζικ ἡ μία 17 καὶ ἡ ἄλλη 7. Εἰς Πετρούπολιν καὶ Τοβόλον 21 1/2 καὶ 5. Εἰς Ἀρχάγγελον 22 1/2 καὶ 2 1/4. Εἰς Τορνέον 24 καὶ 1/2. Εἰς Γουαρδέχους, Νορβηγίαν καὶ εἰς τὸ Βόρειον Ἀκρωτήριον ἡ ἡμέρα διαρκεῖ ἀδιακόπως ἀπὸ 21 Μαΐου μέχρις 21 Ἰουλίου.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ. Κατὰ τὸ 1856 διῆλθον δι' ὅλων τῶν ταχυδρομείων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀρκτῴας Ἀμερικῆς 131,450, 409 ἐπιστολαὶ, δι' ἃς εἰσπράχθησαν 6, 587, 622 δολλάρια, ἤτοι 39,522,732 δραχμ. ἐδαπανήθησαν δὲ εἰς ταχυδρομικὰ, γραφεῖα, ὑπαλλήλους, καὶ εἰς ἀτμόπλοια καὶ σιδηροδρόμους πρὸς μεταφορὰν τῶν ἐπιστολῶν 8, 971, 132 δολλάρια, ἤτοι 48, 826, 792 δραχμ. ὥστε ἡ δαπάνη διὰ τὴν μεταφορὰν ἑκάστης ἐπιστολῆς ἀναλογεῖ πρὸς 18 λεπτά. Μόνη ἡ Πολιτεία τῆς Νέας Ὑόρκης γράφει ἐνιαυσίως 29,259,943 ἐπιστολὰς, ἡ τῆς Μασσαχουσέτης 11,362,071, τῆς Πενσυλβανίας, 12,045,863, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ὑπελογίσθη ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μασσαχοῦσετ ἑκάστη ἑκατοντὰς ἀνθρώπων στέλλουσι διὰ τοῦ ταχυδρομείου 1002 ἐπιστολὰς, ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, στέλλουσιν 843, ἐνῷ εἰς τὴν Βόρειον Καρολίναν ἑκατὸν ἄνθρωποι στέλλουσιν ἐνιαυσίως 159 ἐπιστολάς. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι καταδεικνύουσιν πόσον ὑπερβαίνουσιν αἱ βόρειοι ἐπαρχίαι τῆς Ἀμερικανικῆς ὁμοσπονδίας τὰς νοτίους κατὰ τὴν βιομηχανικὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμόν.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

τοῦ φυλλαδίου 178.

—ooo—

Σελ. 219. στ. ἀριστ. ἐν τῇ ὑποσημειώσει, τὴν φράσιν « ἡ πρώτη ἥτις συνεγράφη μετὰ σπουδαιότητος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ » διόρθου οὕτως· « ἡ πρώτη ἥτις συνεγράφη μετὰ σπουδαιότητος περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κτλ.

Σελ. 226, στήλ. δεξιὰ ἐν τῇ ὑποσημειώσει. ἀντὶ « ἤθελεν ἐπίσης τῶν ὕμνων καὶ τῶν διθυράμβων τιμήσει », γράφε « ἤθελεν ζῶως μᾶλλον τῶν ὕμνων κτλ.

—o—